

**AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASININ
ÜYELİK SÜRECİNE YANSIMALARI**

Uğur ERBAŞ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Mustafa FİŞNE

Ağustos, 2018

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASININ
ÜYELİK SÜRECİNE YANSIMALARI

Hazırlayan

Uğur ERBAŞ

Danışman

Prof. Dr. Mustafa FİŞNE

AFYONKARAHİSAR 2018

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Avrupa Birliği Terörle Mücadele Politikasının Üyelik Sürecine Yansımaları” adlı çalışmanın tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2018

Uğur ERBAŞ

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

ÖZET

AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASININ ÜYELİK SÜRECİNE YANSIMALARI

Uğur ERBAŞ

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

AĞUSTOS 2018

Danışman: Prof. Dr. Mustafa FİŞNE

Yaşanan terör olayları sonrası AB nezdinde, Avrupa değerleri ile senkronize bir şekilde oluşturulan terörle mücadele politikasının AB üyelik müzakerelerinde aday ülkelere etkileri, çalışmanın genel çerçevesini oluşturmaktadır. 11 Eylül 2001 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde meydana gelen terör saldırıları AB terörle mücadele politikasının oluşumunda bir dönüm noktası oluşturması sebebiyle, AB terörle mücadele politikasının 2004 ve sonrası Avrupa Birliği üyelik sürecine dahil olan her bir aday ülkenin uyum çalışmalarına nasıl yansıdığı, ne oranda tutarlı olduğu; AB ilerleme raporlarından yararlanılarak tespit edilmektedir. Tespit edilen bulgular ışığında, uzun yıllar boyunca Avrupa Birliğine tam üye olma yolunda önemli çaba sarf eden ve 2005 yılından beri müzakereci ülke konumunda bulunan Türkiye'nin, AB ile terörle mücadele konusunda ortaya çıkan anlaşmazlıklarının nedenleri de açıklanmaya çalışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Terörle Mücadele Politikası, 2004 genişlemesi, İlerleme Raporları, Türkiye ve Avrupa Birliği.

ABSTRACT

REFLECTIONS OF THE EUROPEAN UNION COUNTER TERRORISM POLICY ON THE MEMBERSHIP PROCESS

Uğur ERBAŞ

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY THE INSTITUTE OF SOCIAL
SCIENCES DEPARTMENT OF PUBLIC ADMINISTRATION**

August 2018

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Mustafa FİŞNE

After the terrorist attacks in the EU, the effects of the policy of anti-terrorism that created in line with European values, on candidate countries constitute the general framework of The Study. Terrorist attacks happened in the United States on September 11, 2001 constituted a milestone in the formation of EU Counter-Terrorism Policy. In this work, it is determined how EU Anti-Terrorism Policy are coherent and how they are reflected in the harmonisation efforts of each candidate country involved in the European Union membership process after 2004. At the same time in the light of the findings; about the fight against terrorism, causes of the disagreements between EU and Turkey which for decades made significant efforts to be full member of the European Union and has been an accessing country since 2005, are tried to be explained.

Key Words: European Union, Counter-Terrorism Policy, 2004 enlargement, progress reports, Turkey and European Union.

İÇİNDEKİLER

YEMİN METNİ.....	İ
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	İİ
ÖZET.....	İİİ
ABSTRACT.....	İV
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR DİZİNİ	X
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TERÖRİZMİN KAVRAMSAL VE TARİHİ ÇERÇEVESİ

1. TERÖR KAVRAMI	3
1.1. LİTERATÜRDE TERÖR VE TERÖRİZM KAVRAMI	3
1.2. TERÖR VE TERÖRİZM KONUSUNDA AKADEMİK TANIMLAMALAR	5
1.3. YASALARDA TERÖR VE TERÖRİZM TANIMLAMALARI	7
1.4. TERÖRİST VE ÖZGÜRLÜK SAVAŞÇISININ AYRIMI	12
2. TERÖR ÖRGÜTLERİ.....	14
2.1. TERÖR ÖRGÜTLERİNİN SINIFLANDIRILMASI.....	15
2.1.1. Bölgesel ve Yerel Terör Örgütleri.....	15
2.1.2. Küresel Terör Örgütleri	16
2.1.3. Dini Sebeplerle Ortaya Çıkan Terör Örgütleri	17
2.1.3.1. Sicariiler.....	17
2.1.3.2. El Kaide	18
2.1.3.3. D.A.E.Ş.....	19
2.1.4. İdeolojik Sebeplerle Ortaya Çıkan Terör Örgütleri.....	22

2.1.4.1. Sovyetler Birliği Komünist Partisi	23
2.1.4.2. Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi	24
2.1.5. Etnik Sebeplerle Ortaya Çıkan Terör Örgütleri	24
2.1.5.1. Kürdistan İşçi Partisi (PKK).....	25
2.1.5.2. Bask Ülkesi ve Özgürlük (ETA)	27
3. KÜRESELLEŞEN DÜNYANIN TERÖR ÖRGÜTLERİNE SAĞLADIğI AVANTAJLAR	28
3.1. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ KULLANIMI.....	28
3.2. TANITIM İMKANLARI.....	29
3.3. İNSAN KAYNAğI.....	30
3.4. FİNANSMAN KAYNAğI.....	31
3.5. MATERYALLERİN TEMİNİ	33

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİğİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI

1. AVRUPA BİRLİğİNE GENEL BAKIŞ	35
1.1. BİRİNCİ SÜTUN: EKONOMİK VE PARASAL BİRLİK	37
1.2. İKİNCİ SÜTUN: ORTAK DIŞ VE GÜVENLİK POLİTİKASI.....	38
1.3. ÜÇÜNCÜ SÜTUN: ORTAK ADALET VE İÇİŞLERİ	40
2. AVRUPA BİRLİğİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASININ GELİŞİMİ	42
2.1. 11 EYLÜL 2001 ÖNCESİ AVRUPA BİRLİğİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI	42
2.1.1. Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi	43
2.1.2. La Gomera Deklarasyonu	43
2.1.3. Maastricht Sonrası Terörle Mücadele Politikaları	44
2.2. 11 EYLÜL 2001 SONRASI AVRUPA BİRLİğİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI	44

2.2.1. Yargı, İçişleri ve Sivil Savunmaya Dair Olağanüstü Konsey Toplantısı	45
2.2.2. 21 Eylül 2001 Olağanüstü Avrupa Konseyi Toplantısı.....	46
2.2.3. 19 Ekim 2001 Gent Zirvesi	48
2.2.4. 14 Aralık 2001 Laeken Avrupa Konseyi Zirvesi.....	48
2.2.5. 27 Aralık 2001 Terörle Mücadelede Alınacak Özel Önlemlerin Uygulanması Hakkında Konsey Ortak Tutumu	49
2.2.6. 13 Haziran 2002 Avrupa Tutuklama Emri ve Üye Devletler Arası Teslim Usulleri Hakkında Konsey Çerçeve Kararı	51
2.2.7. Terörle Mücadelede Hukuk Sistemlerini ve Bunların Ulusal Düzeyde Uygulanmasını Değerlendiren Bir Mekanizmanın Oluşturulması Hakkında Konsey Kararı.....	51
2.2.8. Ortak Soruşturma Ekiplerinin Kurulması ile İlgili Konsey Çerçeve Kararı.....	52
2.2.9. Adalet ve İçişleri Alanı Olağanüstü Konsey Toplantısı.....	53
2.2.10. 25 Mart 2004 Terörle Mücadele Deklarasyonu	53
2.2.11. Avrupa Birliği Terörle Mücadele Stratejisi	56
2.2.12. 2008 Konsey Çerçeve Kararı	60
2.2.13. Avrupa Güvenlik Ajandası	61
3. AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASININ KURUMSAL YAPISI.....	63
3.1. EUROPOL.....	63
3.2. EUROJUST	64
3.3. FRONTEX.....	65
3.4. TERÖRLE MÜCADELE KOORDİNATÖRÜ	66
3.5 AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRİZM ÇALIŞMA GRUBU.....	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASINA UYUM

1. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİK SÜRECİ	69
2. ÜYELİK SÜRECİNDE TERÖRLE MÜCADELENİN YERİ	71
3. 2004 VE SONRASI ÜYE OLAN ÜLKELERİN AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASINA UYUMU	73
3.1. POLONYA	74
3.2. LETONYA	76
3.3. LİTVANYA.....	77
3.4. ESTONYA.....	78
3.5. MACARİSTAN	79
3.6. SLOVAKYA	81
3.7. ÇEKYA.....	82
3.8. SLOVENYA.....	83
3.9. GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ.....	84
3.10. MALTA	85
3.11 BULGARİSTAN.....	86
3.12. ROMANYA	89
3.13. HIRVATİSTAN	91
4. KATILIMCI ÜLKELERİN AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASINA UYUMU	94
4.1. KARADAĞ	95
4.2. SIRBİSTAN	97
5. TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASINA UYUMU	100
5.1 TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİK SÜRECİ ÖNCESİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI	101

5.2. TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİK SÜRECİNDE TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI	107
5.3. TÜRKİYE’NİN TERÖRLE MÜCADELE KANUNUNA YAPILAN ELEŞTİRİLER VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR	114
SONUÇ.....	116
KAYNAKÇA.....	121

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AET	: Avrupa Ekonomik Topluluğu
ASİ	: Avrupa Siyasi İşbirliği
BAB	: Batı Avrupa Birliği
BM	: Birleşmiş Milletler
CBRN	: Kimyasal, Biyolojik, Radyolojik ve Nükleer
ECOFIN	: Ekonomik ve Finansal İşler Konseyini
EEAS	: Avrupa Dış Eylem Servisi
ETA	: Bask Ülkesi ve Özgürlük
EU-SOCTA	: Avrupa Birliği Ağır Organize Suç Değerlendirmesi
FATF	: Mali Eylem Görev Gücü
HDP	: Halkların Demokratik Partisi
KCK	: Kürdistan Topluluklar Birliği
MASAK	: Mali Suçlar Araştırma Kurulu
NATO	: Kuzey Atlantik Paktı
OAI	: Ortak Adalet ve İçişleri
ODGP	: Ortak Dış ve Güvenlik Politikası
PKK	: Kürdistan İşçi Partisi
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu

GİRİŞ

Soğuk savaş sonrası dönemde küreselleşmeyle birlikte gerek ulusal düzeyde gerek uluslararası alanda yeni sorunlar ortaya çıkmaktadır. Geçmişte olduğu gibi günümüz dünyasında da sorunların çözümünde askeri güç faktörü büyük rol oynamaktadır. Fakat, konvansiyonel savaş usullerinin dışında farklı formlarda savaş biçimlerinin benimsendiği asimetrik savaş türleri de artık belirlenen menfaatlere ulaşılmasında bir araç olarak görülmekte ve uygulanmaktadır. Bu şekilde ulusal menfaatlerin elde edilmesi amacıyla uygulanan asimetrik saldırı yollarının kullanılması “terörizm” kavramının ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Avrupa’nın; terör ve terörizm olgusuyla tanışması, bu coğrafyada bazı ülkelerde tarihsel ve siyasi sorunlar nedeniyle etnik ve ideolojik amaçlı terör örgütlerinin ortaya çıkmasıyla gerçekleşmiştir. Bu şiddet vakaları Avrupa Birliği (AB) tarafından önceleri ülkelerin iç sorunları olarak kabul edilmiş, fakat olayların uluslararası müsabakalara saldırı ve uçak kaçırma gibi uluslararası sorun teşkil edecek boyutlara ulaşmasıyla bir takım ciddi önlem politikaları oluşturulmaya başlanmıştır. Amerika Birleşik Devletlerindeki (ABD) 11 Eylül 2001 terör saldırıları, tüm ülkeler gibi, vatandaşlarına daima güvenli ve özgür bir yaşam vaat eden Avrupa Birliğini de bazı sıkı ve radikal önlemler almaya yöneltmiştir. Her uluslararası platformda demokrasinin, insan haklarının ve hukukun üstünlüğünün önemini vurgulayan ve bu kavramları Avrupa’nın temel değerleri olarak tasvir eden Avrupa Birliği; tasarladığı ve yürürlüğe koyduğu terörle mücadele politikalarında bu değerlerin gözetilmesini ön plana koymakta, bünyesine katılacak ülkelere de terörle mücadele yöntem ve uygulamalarında bu değerleri göz ardı etmemeleri gerektiği konusunda telkinde bulunmaktadır.

Yaşanan terör olayları sonrası AB nezdinde, Avrupa değerleri ile senkronize bir şekilde oluşturulan terörle mücadele politikalarının AB üyelik müzakerelerinde aday ülkelere etkileri, çalışmanın genel çerçevesini oluşturmaktadır. 11 Eylül 2001 yılında ABD’de meydana gelen terör saldırıları, AB terörle mücadele politikalarının ortaya çıkmasında bir dönüm noktası oluşturmuştur. Bu sebeple AB terörle mücadele politikalarının 2004 ve sonrası Avrupa Birliği üyelik sürecine dahil olan her bir aday ülkenin uyum çalışmalarına nasıl yansıdığı, ne oranda tutarlı olduğu tespit edilmektedir. Tespit edilen bu bulgular ışığında, uzun yıllar sonucunda Avrupa

Birliğine tam üye olma yolunda önemli ilerlemeler kaydeden ve 2005 yılından beri müzakereci ülke konumunda bulunan Türkiye'nin, AB ile terörle mücadele konusunda ortaya çıkan anlaşmazlıklarının nedenleri de açıklanmaya çalışılmaktadır.

Çalışma, literatür taramasına dayalı betimleyici nitel bir özellik taşımaktadır. Konuya ışık tutabilecek akademik kitaplar, makaleler, Avrupa Birliği'nin yayımladığı resmi raporlar, dergi, gazete yazıları gibi ikincil tüm kaynaklardan yararlanılmıştır.

Çalışmada, Avrupa Birliği üyelik sürecindeki ülkelerden terörle mücadele politikaları çerçevesinde AB kurumları tarafından talep edilen görev ve sorumlulukları araştırıldıktan sonra genel bir çıkarım yapılmaktadır. Birinci bölümde; terörle mücadele konusuna girilmeden önce terör ve terörizm kavramlarının tam olarak anlaşılması adına terminolojik inceleme yapılarak bir takım terör örgütleri ele alınmaktadır. İkinci bölümde, Avrupa Birliğinin bünyesinde oluşturulan terörle mücadele politikalarının tarihsel süreci 11 Eylül 2001 saldırıları öncesi ve sonrası olarak anlatılmaktadır. Üçüncü bölümde ise; 2004 yılı büyük genişlemesi ve sonrasında tam üyeliğe kabul edilen ve halen müzakere sürecinde bulunan ülkelerin, AB terörle mücadele politikalarına uyumları saptanmaktadır. Bu bağlamda, AB'nin Türkiye'den beklediği terörle mücadele yükümlülükleri ve ödevleri, aynı süreçten geçmiş diğer devletlerle kıyaslanarak analiz edilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TERÖRİZMİN KAVRAMSAL VE TARİHİ ÇERÇEVESİ

1. TERÖR KAVRAMI

Çalışmanın bu bölümünde “terör” ve “terörizm” kavramlarının kapsamı ve tarihsel süreci üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda ulusal yasalar, sözlükler, ünlü düşünürler ve kurumların terör ve terörizm konusunda dünya literatürüne kazandırdıkları açıklamalara yer verilmektedir.

1.1. LİTERATÜRDE TERÖR VE TERÖRİZM KAVRAMI

Terör kavramının kelime kökeninin; Latince “Terreo” yani “dehşet vermek, korku salmak, yıldırım” fiilinden türeyen “Terror” kelimesi olduğu bilinmektedir (www.theday.com, 07.01.2017). Fransız Devrimi sonrası ortaya çıkan cumhuriyet yönetim biçimi ve yeni otoritenin korunması için kurulan komisyonca, muhaliflere yönelik olarak başlatılan şiddet, baskı, katliam dalgasının “terör” olarak nitelendirilmesiyle terim ilk kez kullanılıp doktrindeki yerini almıştır (Linton, 2015: 1-11).

Terör ve terörizm kavramlarının kapsamı hususunda ise, çeşitli tartışmalar bulunmaktadır. Kavramların tam olarak neyi ifade ettiğinin kabulü konusunda birçok akademisyen, sözlük ve kuruluş farklı görüşler öne sürmektedir. Kavramların daha iyi anlaşılması açısından bu konuda yapılmış tanımlamaları orantılı olarak incelenmesi faydalı olacaktır.

İngiltere kökenli Oxford sözlüğünde terör şöyle tanımlanmaktadır: “Aşırı korku veren durum”, “Fransız devrimi sonrası 1793-1794 yılları Jakobin hareketinin hakimiyeti sırasında cumhuriyet karşıtı olarak suçlanan kişilere karşı uygulanan aşırı şiddet dalgası”. Terörizm ise: “Siyasal hedefler doğrultusunda özellikle sivillere karşı yapılan yasadışı şiddet ve yıldırım” olarak tanımlanmaktadır (www.oxforddictionaries.com, 08.01.2017).

Rusya’da yayınlanan Sovyet ansiklopedisinde “fiziksel şiddet, siyasi cinayet ve siyasal amaç uğruna taciz, cinayet, rehin alma ve şiddet uygulama” şeklinde bir terör tanımlaması mevcuttur (Prokhorov, 2001: 2015).

Türk Dil Kurumu Sözlüğü, terör kavramını; “yıldırı, maddi ve manevi kayıp verdirme, tedhiş”, terörizmi ise; “yıldırma eylemi” olarak tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr, 10.01.2017). Terörden en çok zarar gören ülkelerin başında gelen Türkiye’nin dil kurumunun terör tanımı dar bir çerçevede ele almış olduğu göze çarpmaktadır.

Görüldüğü gibi kelime anlamı olarak terör; toplumda her türlü kaos, şiddet, korku, yıldırma ve dehşet verme durumunu ifade ettiği genel kabul görmektedir. (Sever, Cinoğlu ve Başbüyük, 2010: 28). Ancak, aynı durum terör terimi için söz konusu değildir. Oldukça köklü bir geçmişe sahip olsa da terör teriminin henüz dünya genelinde kabul görmüş ortak bir tanımı oluşturulamamıştır (Ceylan, 2012: 21-22).

Çeşitli uluslararası örgütlerin, Avrupa merkezli kuruluşların ve dünyadaki birçok ülkenin literatüründe farklı terör tanımlarına sahip oldukları görülmektedir. Bu tanımlama sorununun önemli bir sebebi söz konusu aktörlerin bazılarının şiddet eylemlerini gerçekleştirenleri terörist olarak nitelendirirken, diğer bazılarının ise bu eylemleri gerçekleştirenleri kendi geleceği için savaşıyor özgürlük savaşçıları olarak görmesidir. Bu konuya açıklık getirmeye yardımcı olacak en somut örneklerden biri 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşına yönelik tutum ve değerlendirmelerdir. Suriye rejim güçleri ve Rusya, Çin, İran gibi ülkeler mevcut rejime karşı ayaklanan grupları terörist olarak nitelendirirken, Türkiye dahil dünya kamuoyunun büyük bir kısmı ise Suriye rejiminin sahip olduğu baskıcı yönetim ve uyguladığı şiddet sebebiyle söz konusu grupların mücadelelerini haklı ve meşru görmektedir (Ceylan, 2012: 21-22). Yine, Türkiye’nin uzun yıllar boyunca içerisinde bulunduğu ve çözülmesi uğruna askeri, politik, sosyal her türlü yolu denelediği, şimdiye kadar büyük can ve mal kaybına yol açmış olan PKK’nın silahlı eylemlerinin terör olarak nitelendirilmesinde bazı devletlerin Türkiye ile aynı kanıda olmadığı gözlenmektedir.

Diğer yandan çeşitli ulusal yasaların, bu alanda çalışmaları bulunan bilim adamlarının ve araştırma kuruluşlarının farklı terör tanımları yaptıkları görülmektedir. Bu farklılığın temelinde, teröre maruz kalan ve terörden yararlanan ülkelerin, kuruluşların ve düşünürlerin farklı bakış açıları bulunmaktadır. Bu tanımların ve açıklamaların incelenmesi meydana gelen şiddet olaylarına karşı

ülkelerin tutumlarını anlayabilme ve dünya genelinde karşılaştırma yapabilme fırsatı sunacaktır.

1.2. TERÖR VE TERÖRİZM KONUSUNDA AKADEMİK TANIMLAMALAR

Cemal Güzel tarafından terörizm; siyasi gerekçelerle örgütsel bir yapılanmanın odağında hedef gösterilen kişi kurum ve kuruluşlara, özellikle de devlet organlarına yönelik olarak talep edilen isteklerin kabul ettirilmesi doğrultusunda her türlü zor kullanma ve şiddet yollarına başvurulması olduğu ifade edilmektedir. Bu tanım doğrultusunda terörizmin ilk kez devlet eliyle gerçekleştirildiğini söylemenin yanlış olmadığını dile getiren Cemal Güzel, özgürlük, eşitlik, kardeşlik kavramlarının ışığında meydana gelen Fransız Devrimi sırasında Jakobenlerin¹, karşı devrimcileri cezalandırmak ve yıldırım için kurdukları “devrim mahkemelerinin” uygulamalarına sahne olan dönemi “terör” dönemi olarak nitelendirmektedir (Güzel, 2002: 7-8).

Tarihsel olaylar ışığında Sertaç Başeran: Bir terör olayından bahsedebilmek için ortada mutlaka bir biriyle bağlantılı, kişisel olmayan bir dizi şiddet olayı olması gerektiğini, sadece bir kez gerçekleşmiş şiddet olayını terörizm olarak tanımlanamayacağını dile getirmektedir. Bu sebeple terörizmin politik amaçlar doğrultusunda organize bir şekilde tasarlanmış, sistematik, süregelen şiddet dalgaları olduğunu ifade etmektedir (Başeran, 2006: 1-9).

Siyasi amaçları yürürlüğe koymak için şiddet kullanma yolunu seçmek Andrew Heywood’a göre terörizmin en geniş tanımıdır. Konunun üç farklı yönüne dikkat çeken Heywood, öncelikle terörizm ve savaş arasındaki ayrımın net olmadığını beyan etmektedir. İkinci olarak terörizmin aşağılayıcı bir terim olması sebebiyle birçok sübjektif tanıma maruz kalmış olduğunu, şiddet olaylarını gerçekleştirenlerin bir kesim tarafından terörist olarak nitelendirilmesine karşın diğer bir kesim tarafından özgürlük savaşçısı olarak değerlendirmiştir. Üçüncü olarak ise Heywood devletlere karşı yapılan terörün aynı zamanda devlet kaynaklı olarak kendi

¹ Fransız devrimi sonrası kendilerini cumhuriyetin savunucuları olarak nitelendiren ve o dönemin şiddet olaylarının baş aktörü olarak bilinen siyasi parti.

halklarına ya da başka devlet halklarına karşı da kullanılabileceğini ifade etmektedir (Heywood, 2010: 484).

Terör uzmanı ve aynı zamanda Pentagon bünyesinde kurulan bir çalışma komisyonunda tanınmış bir isim olarak görev yapan Robert Kupperman, daha basit bir terörizm tanımı yapma yoluna gitmiştir. Kupperman, terörizmi; bütün imkanları kullanmadan siyasal amaçları şiddet yoluyla gerçekleştirmek olarak ifade etmektedir. Kupperman'ın terörizm tanımından hareketle, bir örgütün elindeki tüm imkanları kullanmasından sonuç alamadığı takdirde yapacağı her türlü terör eyleminin meşru olacağı anlamı ortaya çıkmaktadır (Chomsky, 2000: 12-13).

Terör ve terörizm kavramlarının birbirinden farklı ancak birbirini tamamlayan iki yapı olduğunu düşünen İhsan Bal'a göre; terör, günümüz dünyasının en büyük kitle etkileme silahı haline gelmeye başlamıştır. İhsan Bal'a göre amaçlar doğrultusunda bir araya gelen insan gruplarının davranış ve eylemlerinin terör olayı olarak ifade edilmesi için şu özellikleri taşıması gerekir: "1. Eylemin vahşi olması, 2. Kural tanımaması, 3. Masumu hedef alması, 4. Devletin otoritesine meydan okuması ve 5. Ölenle öldüren arasında doğrudan bir husumetin aranmamasıdır. Terör saldırılarının hedefinde, devletin, toplum nezdinde meşruluğunun esas olan güvenlik tedbirleri bulunmaktadır. Bu sebeptendir ki teröristler; devletin kendi toplumuna verdiği güvenlik güvencesine verdikleri zararlarla toplumda meydana getirdikleri korku ve devlete karşı güvensizlik sayesinde nihai hedeflerine ulaşmış olurlar. Terör eylemi sonrasında ortaya çıkan tahribat üzerinden yapılan söylem ve propaganda ise terörizm olarak adlandırılır. Böylece terörizm, masum insanlar üzerinden yapılan ifade bildirimini olarak da görülebilir (Bal, 2006: 3-7).

Faruk Örgün terörizm kavramını; bir şiddet olayının, herhangi siyasi bir amaç doğrultusunda düzenli olarak yapılması ve yıldırmaya yönelik olması olarak ele almaktadır. Buna göre: siyasi bir amacı olmayan ama düzenli ve yıldırmaya yönelik olan şiddet olayları terörizm bağlamında değerlendirilmemektedir. Faruk Örgün'e göre terörizm, siyasal ideolojilerden farklıdır. Bu farklılık kendini kelimenin yapısında değil; ancak terimin uygulanmasında gösterir; çünkü genel olarak siyasal ideolojiler kavramsallaştırmak istendiğinde sonuna "izm" eki alır. Aynı yapıyı terörizm kelimesinde de görmekteyiz; ancak farklılık şu şekilde ortaya çıkmaktadır.

Örnek olarak faşizm, anarşizm veya sosyalizm gibi kavramlar birer siyasi akımı nitelendirmektedir. Terörizm ise siyasal amaçların hedefe ulaştırılması için kullanılan bir yol, bir araçtır. Terörizm, bir siyasi otoritenin yıkılıp yerine kendi istekleri doğrultusunda yeni bir siyasi otoritenin kurulması için düzenli olarak yapılan şiddet ve yıldırma eylemlerinin bütünü olarak görülmektedir (Örgün, 2001: 16-20).

Terörizm kavramının anlaşılması açısından buraya kadar yer verilen tanım ve görüşler şu şekilde sistematize edilebilir: Öncelikle bir şiddet eyleminin bir amaca dayandırılması gerekmektedir. Bu amaç dini, etnik veya ideolojik olabilir. İkinci olarak, benimsenen gaye etrafında bir araya gelmiş gruplar söz konusudur. Üçüncü olarak, şiddet eylemlerinin belirlenen amaca ulaşana kadar sürekli olması esastır. Terörizm faaliyetini kişisel bir katliamdan ayıran özelliği, katliamı yapan kişinin bu olayı bir ideoloji adına yapmaması ve kişinin ölümünden sonra amacı benimseyen başka birinin gelmeyecek olması iken, terörizm faaliyetini gerçekleştiren kişinin ve kişilerin meydana gelen terör olayını ortak bir ideoloji adına yapması ve hedefine ulaşana kadar ya da tamamen yok olana kadar aynı ideolojiyi paylaşan kişilerin faaliyetlerine devam edecek olması ve belirlenen hedef üzerinde vücut bulan korkunun sürekli hale gelmesidir.

1.3. YASALARDA TERÖR VE TERÖRİZM TANIMLAMALARI

Teröre uzun süre maruz kalan ülkelerin sahip oldukları kötü tecrübe sonucunda yasalarında detaylı ve geniş kapsamlı terör tanımları bulunurken, maruz kalmayan ülkelerin daha basit ve dar tanımlarının mevcut olduğu görülmektedir. Çeşitli ülkelerin yasalarında bulunan terör tanımları, dünya genlinde teröre karşı takınılan tavır ve tutumların benzer ve farklı yönlerinin anlaşılması açısından yardımcı olacaktır.

Osmanlı millet mirasını bünyesinde taşıyan İmparatorluğun son dönem etnik şiddet furçasının günümüzde farklı şekillerde devam ettiğinden bahsedilebilir. Diğer bir ifadeyle Türkiye'nin üzerinde bulunduğu coğrafyanın çok kültürlü özelliğinin dezavantajları etnik terör örgütleri ile mücadele zorunluluğu şeklinde ortaya çıkmıştır. Bahsi geçen terör örgütleri ile mücadele çerçevesinde 1991 yılında çıkarılan Türkiye Cumhuriyeti 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununda terör tanımı şu şekilde yapılmaktadır:

“Cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa’da belirtilen Cumhuriyet’in niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti ve Cumhuriyeti’nin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylem (www.mevzuat.gov.tr, 15.01.2017).”

Amerika Birleşik Devletleri’nin yasalarında bulunan terör tanımı da büyük bir önem teşkil etmektedir. ABD, uluslararası alanda kendisini daima terör karşıtı olarak tanıtmaktadır. Sahip olduğu büyük ekonomi, askeri güç ve Birleşmiş Milletlerdeki daimi üyeliği sayesinde dünyada meydana gelen birçok olayda söz sahibi olduğu görülmektedir. Bu nedenle dünyada meydana gelen şiddet olaylarında gerek basın yayın organları, gerekse hükümetler, ABD’den gelecek açıklamaları dikkatle takip etmektedirler.

Birleşik Devletler yasaları terörü, amaçları kapsamı ve iç terör ve uluslararası terör olarak açıklamaktadır. ABD yasalarında terör tanımı uluslararası boyutuyla şu şekilde ifade edilmektedir: Birleşik Devletler veya diğer devletlerin yasalarını ihlal eden insan hayatına karşı şiddet ve tehlike içeren eylemler, ya da Birleşik Devletler veya diğer devletlerin yargı yetkisi dahilinde yapılmış olan şiddet olaylarıdır. Söz konusu olaylar terör olarak nitelendirilebilmesi için aşağıdaki amaçlardan birisi doğrultusunda yapılmış olması gerekir;

- a) Sivilleri korkutmak ve baskı altına almak
- b) Korkutarak ya da zorlayarak hükümet politikalarını etkilemek
- c) Suikast, adam kaçırma ve kitle imha ile hükümetin işleyişini etkilemek (www.cornell.uscod, 21.01.2017).

Ayrıca; Birleşik devletler yasalarının kapsadığı sınırlar dışında ya da diğer ülkelerin ulusal sınırları dışında korkutma ya da gözdağı vermek için faillerin faaliyet gösterdikleri veya iltica ettikleri yerlerin uluslararası terörist grupların hareket alanını teşkil ettiği belirtilmektedir. İç terörizm ise; Birleşik Devletlerin ya da diğer devletlerin sınırları içerisinde, insan hayatını tehdit eden, korkutma ve zorlama eylemleri şeklinde ifade edilmektedir. (www.cornell.uscod, 21.01.2017). Türkiye yasalarında olduğu gibi burada da terör eylemlerinin siyasi hedefler doğrultusunda

yani hükümetin işleyişini değiştirme amacıyla yapılmış olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Amerikan federal yasalarında yapılan terör tanımlamasının yanında bazı federal kurumların yaptığı terör tanımlamaları da mevcuttur. Savunma Bakanlığı; planlı bir şekilde uluslararası örgütler tarafından düzenlenmiş, siyasi amaçlı, hedef bir kitleyi etkilemeye yönelik olarak savunmasız halka ve görev dışındaki askeri personele karşı yapılan şiddet eylemlerini terör saldırısı olarak nitelendirmektedir. Dışişleri Bakanlığına göre ise; bir amaç uğrunda bir araya gelmiş örgüt ya da devlet adına çalışan ajanlar tarafından, hedef kesimi etkilemek için sivil hedeflere yönelik siyasi amaçlı ve kasıtlı şiddet eylemleri terörizmdir (Aydın, 2005: 8-9).

Rusya yasalarında terör tanımı oldukça geniş kapsamlı olarak ele alınmaktadır. Buna göre; savaşı provoke etmek veya uluslararası ilişkileri bozmak amacıyla bireyler ya da organizasyonlara karşı şiddet ve şiddet tehdidinde, aynı zamanda özel veya diğer mallara karşı sabotaj yapmak ya da sabotaj tehdidinde bulunmak, mülkiyete önemli zararlar vermek veya toplum güvenliğini ihlal etmek için, sosyal açıdan tehlikeli sonuçlar doğuran uygulamalarda bulunmak ya da bunların tehdidini yapmak, toplumu korkutmak, devletin güç organlarını teröristler lehine karar vermesi yönünde etkilemek, devlet adamlarını veya ulusal figür olmuş kişilerin hayatlarına kastederek onların siyasi çalışmalarını sonlandırmak ya da tersine çevirmek, uluslararası koruma altındaki yabancı devletlerin temsilcilerine veya çalışanlarına saldırmak, resmi tesislere ve araçlara zarar vermek terörizm olarak ifade edilir. Terörizm kapsamına giren faaliyetler ise şu şekilde listelenmektedir:

- Terör eyleminin organize edilmesi, planlanması, hazırlanması ve uygulanması,
- Teröristlerin teşvik edilmesi, bireylere ve organizasyonlara karşı şiddet uygulamak ya da terör amacı doğrultusunda maddi ve manevi yıkım yapmak,
- Terörizm faaliyeti yapmak için yasadışı silahlı oluşumun, suç örgütlerinin ve bunun gibi grupların örgütlenmesi,
- Terör faaliyeti için üye toplama, silahlandırma ve eğitme,

- Bilinen bir terör örgütüne, terör gruplarına veya diğerlerine mali destek sağlamak (www.fas.org, 27.01.2017)..

Rusya Federasyonu yasalarına göre uluslararası terör eylemleri şunlardır:

- Terörist grup tarafından bir veya birden fazla devlette, bir veya birden fazla devletin çıkarlarına zarar vermek,
- Bir devletin toprakları üzerinde, başka bir devletin vatandaşları tarafından olayın gerçekleştiği devletin vatandaşlarına karşı saldırıda bulunmak,
- Hem terörist hem de kurbanların, eylemin gerçekleştiği ülkenin vatandaşları olmaması da uluslararası terörizm kapsamına girer (www.fas.org, 27.01.2017).

Fransa’da, terörizm tanımı ve terör kapsamına alınacak suçlar Fransız Ceza Kanununda yer almaktadır. Kanuna göre bir eylemin terörizm suçu olabilmesi için; “bireysel ya da kolektif olarak, toplum huzurunu ciddi bir şekilde bozmak amaçlı eylem veya tehdit içermesi gerekmektedir. Yasaya göre, terör suçu tanımlaması yapılırken kullanılan strateji ve profesyonellik seviyesi önemlidir. Bundan dolayı suçun daha önceden profesyonel bir şekilde hazırlanmış olması gerekmektedir. Fransız yasalarında suçlar arasında terörizm adına kullanılabilecek eylemler; cinayet, adam kaçırmak, uçak kaçırmak, patlayıcı madde üretimi, satışı, ithalatı ve ihracatı, kara para aklama ve içeriden bilgi sızdırma olarak gösterilmektedir. Fransız kanunları genel olarak insan ve vatandaş haklarını ön planda tutmaktadır. Bu sebeple terörizm olaylarında bu düşünceyle hareket etme eğilimindeki maddelere sahiptir. Ayrıca Fransa, kendi yasalarının dışında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gereklerini de uygulamaktadır. Hatta kendi yasaları ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi arasında çıkabilecek ayrışmada Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine öncelik tanımaktadır (Eva, 2005: 1-5).

Birleşik Krallık’ta geneli kapsayacak bir terör tanımı konusunda uzun tartışmalar yaşanmıştır. En uygun terörizm tanımı için birçok komisyon kurulmuş, araştırmacılar, ülkeler ve uluslararası kuruluşlar ile temasa geçilmiştir. Daha sonraları parlamento tarafından Lordlar Kamarası üyesi Lord Carlile’ye genel kapsamlı bir terörizm tanımının oluşturulması için yetki verilmiştir. Carlile, aldığı

yetkiyle birçok rapor hazırlamıştır. Raporlar hazırlanırken polis departmanı, gümrük ve gelir dairesi ve ordu kuvvetlerinden bilgi almıştır. Sonuç olarak ortaya parlamentonun kabul ettiği şu terörizm tanımı çıkmıştır: Tehdit veya diğer şiddet yolları kullanılarak hükümetleri ya da uluslararası örgütleri etkilemek veya halkın tamamını ya da bir kısmını korkutmak, tehdit ve eylem yoluyla siyasi, dini ve ideolojik amaçların kabul ettirilmeye zorlanması terörizm olarak nitelendirilmektedir. Bir kişiye, halka veya mülkiyete karşı ciddi bir şiddet uygulanması, eylemi gerçekleştiren kişinin dışında herhangi birinin hayatının tehlikeye atmak, halkın tamamında ya da bir kısmında ciddi sağlık veya güvenlik riski oluşturacak eylemlerde bulunmak, toplumda karmaşaya sebep olacak şekilde elektronik sistemlere saldırmak terörizm kapsamına girmektedir (Carlile, 2007: 1-9).

Birleşik Krallık adına terörizm tanımını yapan Lord Carlile aynı zamanda diğer ülkelerin resmi yasalardaki terör tanımlarını inceleyerek belirli özelliklerine göre tasnif etmiştir. Bu tasniflemenin incelenmesi diğer ülkelerin terörizm tanımlamalarındaki farklılıkların görülmesine yardımcı olacaktır. Lord Carlile'nin tasnifinde yer alan tüm ülkeleri yazmak yerine önde gelen ülkelerin seçilmesi yoluna gidilmiştir. buna göre;

- Afganistan: Farklı bir ulusal terörizm tanımına sahip değil ve Birleşmiş Milletler kararlarını uygulamaktadır.
- Avustralya: Birleşik Krallık ile benzer bir tanıma sahiptir.
- Avusturya: Farklı bir ulusal tanıma sahip değildir.
- Azerbaycan: Dar ve maksatlıdır. Yani olay ve örnekler üzerinden tanımlama yapılmaktadır.
- Belçika: Çok geniştir.
- Bulgaristan: Çok geniştir.
- Bosna Hersek: Farklı bir ulusal tanıma sahip değildir.
- Çin: Çok kapsamlıdır. Toplanma ve ifade özgürlüklerini de içerir.
- Finlandiya: Birleşik krallık ile benzer bir tanıma sahiptir.
- Fransa: Geniştir. Çoğunlukla halk huzurunun bozulmasına atıfta bulunur.

- Almanya: Spesifik bir tanıma sahip değildir. Birleşik Krallık tanımlamasına çok benzerdir.
- Hindistan: Çok geniştir. Ateşli silah kullanan herhangi birinin terörist olma ihtimalini barındırır.
- İtalya: Birleşik Krallık ile çok benzer bir tanıma sahiptir.
- Hollanda: Uluslararası antlaşmalara dayanarak oluşturulmuş etkili bir tanımlamaya sahiptir.
- Polonya: Dar bir tanıma sahiptir. Genel olarak kendi devlet temsilcilerine karşı olan saldırılar ele alınmıştır. Onun dışında kalanlar normal suç yasasına tabidir.
- Rusya: Eylemler açısından geniş bir tanıma sahiptir.
- İspanya: Çok geniştir. Terörle mücadele için özel mahkemelere sahiptir.
- Türkiye: Geniş bir tanıma sahiptir.
- Amerika Birleşik Devletleri: Geniş bir tanıma sahiptir. İlgili kurumlara vatandaşların gizli bilgilerine ulaşma dahil geniş yetkiler verilmektedir. 11 Eylül terör saldırısından sonra söz konusu yetkiler genişletilmiştir (Carlile, 2007: 9-17).

Bu kısımda son olarak Christian Walter'in tespitlerine değinilmesi uygun olacaktır. Walter'e göre son zamanlarda terörizm tanımlamalarının yasalarda yer alması düşüncesi eskiye göre daha değerli bir hal almaktadır. Ülkeler artık yasalarında terörizm tanımı yapmaktan kaçınmamaktadırlar. Terörizmi tanımlamanın, terör olaylarında devletin hareket alanının kısıtlanması anlamına gelmediğini de belirtmektedir (Walter, 2004: 9-11).

1.4 TERÖRİST VE ÖZGÜRLÜK SAVAŞÇISININ AYRIMI

Uluslararası alanda terörizm sorunu kapsamında en büyük tartışma kimin terörist kimin özgürlük savaşçısı olduğu sorusu çerçevesinde cereyan etmektedir. Daha önceki terörizm tanımlamalarından yola çıkılarak kısaca terörist; belirli bir amacı benimsemiş, bu amaca tabi olan diğer kişilerin bulunduğu, genel olarak halkın desteğini alamamış toplum genelinde nicel olarak azınlıkta kalmış ve siyasal otoriteye, benimsediği amacı kabul ettirmek doğrultusunda her türlü materyali

kullanarak, askeri veya sivil alanda eylem yapan ya da yapma tehdidin de bulunarak toplumu korku ve baskı altına alan gruba mensup kişi şeklinde ifade edilebilir.

Özgürlük savaşçısının, teröristten temel farkı meşruluk ilkesinden ortaya çıkmaktadır. Bir amaç uğrunda bir araya gelmiş gruplar halk nezdinde genel kabul gördüğü takdirde eylemleri meşru bir görünüme kavuşur. Ancak önemli olan bu görünümün uluslararası alanda nasıl karşılık bulduğudur.

Bir ülke, bir başka ülkeyi işgal ettiğinde halk kıyafeti giyen sıradan insanlar buna karşı çıkar ve savaşmaya başlar, işte bu insanlara isyancı ya da özgürlük savaşçısı denir. Fakat, işgalci ülke yerel halkı isyancıların aslında birer terörist olduğuna inandırmaya çalışır, halk desteğini kırarak isyancılar ile halkı karşı karşıya getirmenin yollarını arar. İnsanları isyancıların yanında değil de, kendilerinin yanında durmalarının daha iyi olduğuna ikna etmeye çalışır. Bu amaçla işgalci devlet kendi gözetiminde ve güdümünde yerel bir hükümet kurar, insanlara güvenlik sağlar, yerel güçleri eğitip kendi güvenliklerini sağlamalarını bekler, kendi ekonomisine de katkı sağlayabilecek şekilde yerel ekonomiyi canlandırma çabasında bulunur. Kısacası askeri görünümünden çıkar insanlarla dost görünme çabasına girer. Bunu yaparken de isyancıları yok etmeye devam eder (Hasting, 2017). Sonuç olarak, isyancıların meşru müdafaası söz konusu olmasına rağmen işgalci ülke uluslararası alanda söz sahibi ise terörist tanımı karşılık bulur ve isyancılar diğer devletlere adeta bir terörist olarak servis edilir.

Konuya açıklık getirmesi bakımından 1968 yılında İngiltere merkezli bir gazetede yer alan ve aşağıda değinilen söz konusu yazı oldukça etkilidir. Yazıda Filistin Kurtuluş Örgütünden özetle şöyle bahsetmektedir Almanya, İkinci Dünya Savaşında Fransa'yı işgal ettiğinde tüm Fransız erkek ve kadınlar direnmeye kalktığında bizler onlara hak vermiştik ve onları kahraman olarak görmüştük. O halde neden Filistinliler İsrail işgal güçlerine karşı direndiklerinde onlara terörist diyoruz? Onlar sadece ülkesi işgalci güçlerinin ayakları altında olan, her cesur erkek ve kadının yapması gereken şeyleri yapıyorlar. Yine İngiltere kökenli The Economist Dergisinde; El Fetih örneği üzerinden bazı uluslararası basın kuruluşlarının terörist olarak ele aldığı bir örgütün, diğer basın kuruluşları tarafından, nasıl özgürlük savaşçıları olarak anlatıldığı görülmektedir. Son zamanlarda yükselişe geçen ve fedai

olarak da bilinen gerillalar, artık paralı haydutlar değildir. Siyasi kolu ise eğitimli kişilerden oluşmaktadır. Nispeten çoğunluğu Hristiyan Araplardır ve El Fetih'in askeri kolunun, iki elektrik mühendisi, iki elektronik uzmanı ve iki matematikçiden oluştuğu bilinmektedir (www.freedomarchives.org, 30.01.2017).

Bir başka örnekte 11 Eylül 2001 saldırısı sonrası Amerika Birleşik Devletlerinin tüm dünyaya bu saldırının sorumlusu bir terörist olarak tanıttığı Usame Bin Ladin, yaptıklarının bir özgürlük savaşçısının yapması gerektiği şekilde olduğunu şu sözlerle kanıtlamaya çalışmıştır: “Eğer bir düşman Müslümanların topraklarını işgal eder ve orada yaşayan Müslümanları kalkan olarak kullanırsa o zaman bu düşmana karşı saldırma hakkımız doğar. Örneğin haydutlar, bir haneye tecavüz edip, çocukları rehin alırsa, bu durumda çocukların babasının haydutlara saldırma hakkı doğar ve bu saldırı sırasında çocuklar bile zarar görebilir. Amerika ve onun müttefikleri Filistin’de, Çeçenistan’da, Kaşmir’de ve Irak’ta Müslümanlara katliam yaptı. Bu durum Müslümanlara, Amerika’ya karşı misilleme saldırı hakkı doğurdu. İslam Şeriatı şöyle söyler: “Müslümanlar uzun süre kafirlerin boyunduruğu altında yaşamamalı.” 11 Eylül saldırılarında kadınlar ve çocuklar hedeflenmedi. Asıl hedef Amerika’nın askeri ve ekonomik gücüydü (Alfitri, 2006: 327-328).” Ladin’in kendisinin bir terörist değil özgürlük savaşçısı olduğunu ifade ettiği bu konuşmasında nefsi müdafaadan bahsetmektedir. Yukarıda da bahsedildiği gibi terörist mi özgürlük savaşçısı mı tartışması burada somut olarak görülmektedir.

2. TERÖR ÖRGÜTLERİ

Modern terörizm anlayışının, Fransız Devrimi ile ortaya çıkışı konusunda birçok otoritenin mutabık olduğu bilinmektedir. Fransa’da monarşi karşıtı Jacobenler’in büyük mücadeleler sonucunda özgürlük, kardeşlik ve eşitlik parolasıyla kurdukları Cumhuriyet rejimindeki aşırı bazı uygulamalar, diğer siyasi partilerle anlaşmazlıklara neden olmuştur. Kendi siyasi görüşlerini halka ve siyasal çevrelere benimsetmeyi gaye edinen Jakoben grupta, diğer siyasi grupların bastırılması hatta yok edilmesi parti üyelerinin ortak fikri haline gelmiş ve ülke genelinde bir şiddet furyası baş göstermiştir. Olaylar neticesinde cumhuriyet karşıtı olan ya da olduğundan şüphelenilen kişi giyotine verilmiştir. Bu şekilde ortaya çıkan “terör” kavramı, daha sonra literatüre girerek dünya genelinde meydana gelen her

türlü şiddet dalgası için kullanılmaya başlanmıştır. Bu kullanım, giderek bir devlet otoritesi ile eşit şartlarda simetrik olarak mücadele edemeyecek küçük bir gurubun ya da azınlığın, sahip olduğu ideolojik, etnik veya dini amaçlarını hayata geçirme doğrultusunda asimetrik savaş yöntemlerine başvurduğu olaylar için yaygınlık kazanmıştır. Dünya tarihinin birçok evresinde söz konusu yöneme başvuran oluşumlar görülmüştür.

Dünyada planlı olarak şiddete yönelen oluşumların örneklerinden bahsetmekte fayda olduğu düşünülerek aşağıda terör örgütleri çeşitli özelliklerine göre tasniflenerek ele alınmaktadır.

2.1. TERÖR ÖRGÜTLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

Dünya genelinde tarihin birçok döneminde özellikle de 20. yy'den sonra birçok terör örgütü faaliyet gösterdi ve halen de göstermektedir. Bazıları dar bir alanda faaliyet göstererek küçük bir nüfusa etki ederken, bazıları ise uluslararası alanda faaliyet göstererek küresel etkiler yaratmaktadır. Şiddet dalgalarının aktörlerinin tanımlanmasında ve daha iyi anlaşılmasında coğrafi kıstas oldukça önemlidir.

2.1.1. Bölgesel ve Yerel Terör Örgütleri

Yerel terör örgütleri incelendiğinde yaygın olarak etnik amaçlar neticesinde kurulmuş illegal organize suç örgütleri ile karşılaşmaktadır. Ulus devlet toprakları içerisinde ve o ulusun vatandaşlığını almış azınlıkçı grupların amacı; tarihi sebepleri dayanak göstererek geniş çapta isyan furyası içerisine girmek ve organize olarak toplumu huzursuzluğa iterek siyasal otoriteyi baskı altına alarak kendi güdülerinde bağımsız bir devlet kurmaktır.

Bir toplumun, tarih, dil ve kültür gibi ortak değerlerini paylaştığı bireylerle birlikte kendi yasalarının hüküm sürdüğü bir devlet kurma isteği tabii karşılanabilir. Ancak bu istek ve arzuların hayata geçirilmesinde kullanılan yöntemler ve araçlar, bu hayali kuranların terörist mi yoksa özgürlük savaşçısı mı olduğunu belirler. Eğer kullanılan araçlar ve yöntemler şiddet içerir ve masum sivil halka karşı yöneltilirse orada meşru bir mücadeleden bahsedilemez.

Günümüzde artık yerel potansiyeldeki terör örgütleri eylemlerini belirli alanlarda gerçekleştirmelerine rağmen faaliyet alanı olarak uluslararası bir seviyeye ulaşmaktadırlar. Özellikle diaspora olarak tarif edilen yurtdışında yaşayan gruplar, yandaşı oldukları etnik terör örgütünün yaptıklarına uluslararası alanda destek bulma ve haklılık kazandırmaya çalışmaktadırlar. Bu şekilde örgüte maddi ve manevi büyük destek sağlayarak örgütün uluslararası kimlik kazanmasına yardımcı olmaktadır (An, 2013: 177-178). Ayrıca, devletlerin husumet yaşadıkları bir başka devlete zarar vermek için söz konusu ülkede faaliyet gösteren etnik yerel bir terör örgütü destekledikleri bu örgütün faaliyetlerini daha etkin yürütmesine yardımcı oldukları bilinmektedir.

2.1.2. Küresel Terör Örgütleri

Genel olarak bir terör olayının iki veya daha fazla ulusal devlet sınırları içerisinde meydana gelmesi bu olayı uluslararası bir sorun haline getirir ve böylece uluslararası terörizm söz konusu olur. Bir ülkede bulunan terör örgütüne mensup kişi veya kişilerce başka bir ulusal devlet sınırları içerisinde, halka, devlet adamlarına, iş adamlarına, diplomatlara veya mal ve araçlara saldırı düzenlemesi ya da uluslararası uçuş yapan bir uçağın kaçırılması ve ülkeler arasında güvenlik sorunu yaratması, uluslararası terörizm olarak ifade edilir (Ergil, 1992: 140-142).

İdeolojik, etnik ve dini düşünceler ile kendilerine hedef belirleyen terör örgütleri, benimsedikleri hedef doğrultusunda nihai amaca ulaşabilmek adına çoğu zaman birden çok devleti kendi davalarına müdahil ederler. Bu durum, meseleyi uluslararası bir olay haline getirir. Makro düzeye çıkan sorun aynı zamanda bir reklam niteliği taşır. Böylece küresel çapta terör örgütüne hak veren diğer sempatanlar ya da onları bir araç olarak kullanmak isteyen devlet veya kuruluşlar tarafından maddi ve manevi destek sağlanarak örgütün büyümesi ve daha etkin bir hale gelmesi sağlanır.

Uluslararası terörizmin 20. yy'den itibaren, bu denli bir artış göstermesinde, ülkelerarası rekabetin artık sıcak savaşla, yani geleneksel üniformalı nizami kurallar içerisindeki askerler tarafından yapılamamasından kaynaklandığı düşüncesi de hakimdir. Bunun sebebi ise, teknolojik gelişmelerin kitle imha silahlarının gelişmesine olanak sağlaması ve böylece rekabet içerisindeki iki büyük devlet

arasında meydana gelecek bir savaşın büyük bir yıkıma neden olması riskinin ortaya çıkmasıdır. Söz konusu risk dolayısıyla büyük devletler, tüm bu ihtimaller doğrultusunda artık yeni yöntemler ile rekabet ve mücadeleyi sürdürmektedir. Bu yöntemler arasında ekonomik yaptırımlar, ambargolar, siber saldırılar ve tez çalışmasının konusunu oluşturan terör örgütleri bulunmaktadır. Terör örgütleri, büyük devletlerin kontrolünde bir politika aracı olarak varlıklarını sürdürdükleri sürece küresel terörizm sorununun çözümü olanaksız gözükmektedir.

2.1.3. Dini Sebeplerle Ortaya Çıkan Terör Örgütleri

Günümüzde savaşların ve iç çatışmaların yoğunlaştığı yerler olarak genelde Ortadoğu ve çevresi öne çıkmaktadır. Bu bölge, medeniyetlerin beşiği, uygarlıkların bütünleştiği yer olarak kabul edilmekte ve çeşitliliğe sahip topluluklardan oluşmaktadır. Ortadoğu'daki bu kozmopolit yapı bölgede genellikle iktidar mücadelelerine sebep olmuştur. Ortaya çıkan iktidar mücadeleleri çoğu zaman dini kaynaklı olduğu görülmektedir. Bugünkü Ortadoğu topraklarının üç kutsal dinin merkezi olarak kabul edilmesi dini kaynaklı mücadelelerin sebebini açıklar niteliktedir. Ortaya çıkan mezhep ayrılıkları da bu durumu daha da kötü bir hale gelmesine sebebiyet vermiştir. Sahip olduğu zengin enerji kaynakları yüzünden büyük devletlerinin bu coğrafyada söz sahibi olma çabaları ortaya çıkan kötü senaryoyu körükler nitelikte olmuştur.

Böyle bir ortamda bölgedeki devletlerin iktidarsız yapısı, birçok dini veya mezhep kaynaklı şiddet gruplarının ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Bu terör grupları coğrafyadaki iktidar boşluğundan yararlanarak çabuk büyüyüp gelişim sağlamıştır. Halihazırda bölge, günümüzde dini amaçlı terör örgütlerinin en büyük yuvası olarak görülmektedir (Barut, 2011: 1-2). Ayrıca dünyanın diğer bölgelerinde faaliyet gösteren din motifli terör örgütlerinin de bu bölgeyle bağlantılı olduğu gözlemlenmektedir. Aşağıda bu grup içerisinde yer alan örnekler tanıtılmaktadır.

2.1.3.1. Sicariiler

MS 66-73 yılları arasında Roma İmparatorluğunun Kudüs'ün hakimiyetine sahip olduğu zamanlarda Kudüs'te Yahudilik dini baskın haldeydi. Yahudiler bu dönemde Roma imparatorluğu ile iyi ilişkiler içerisindeydiler. Ancak Yahudilerin içerisindeki bazı radikal gruplar Kudüs konusunda hassas davranıyorlardı. Söz

konusu gruplar Kudüs'te Yahudi iktidarının dışında bir güç tanımak istemediklerinden Roma İmparatorluğu'nun Kudüs'teki yönetimine karşı ayaklanmalar başlattılar. Yahudi cemaati içerisinde çıkan bu radikal oluşum, yeni mezhep de denebilir, kendilerini "Sicarii" adıyla anmaktaydılar. Sicarii ismi eylemleri sırasında kullandıkları kısa bıçaklardan gelmekteydi (Turinay, 2016: 53-54).

Sicarii'ler, eylemler için genel olarak çarşı ve pazar gibi kalabalık çevreleri seçerlerdi. Bu çevreler, elbiselerinin altında taşıdıkları kısa bıçaklarla Roma asker ve yöneticilerine saldırdıktan sonra kalabalık içine karışarak izlerini kaybettirmelerine yardımcı olmaktadır (Yayla, 1990: 353-354).

Ortaya çıkan bu yeni mezhep daha önceki konuda tanımlandığı gibi yaptıklarıyla artık bir terör örgütü haline gelmişti. Bir süre sonra Sicarii'ler diğer Yahudi cemaatlerinden destek bulamadıkları için sayıları azalmış ve daha sonra Mısır'a kaçarak tarih sahnesinden kalkmışlardır (Smith, 1971: 18-19).

2.1.3.2. El Kaide

Örgüt; 1958 yılında, Suudi Arabistan'ın Riyad kentinde, Yemenli bir babanın 51 çocuğundan 17.'si olarak dünyaya gelen Usame Bin Laden tarafından, Afganistan'da kurulmuştur. Örgüt; 11 Eylül 2001'de Amerika Birleşik Devletlerinin New York kentinde bulunan Dünya Ticaret Merkezi kulelerine (ikiz kuleler) gerçekleştirdiği terör saldırıları neticesinde dünyada en çok tanınan terör örgütlerinden biri haline gelmiştir (Mockaitis, 2010: 1-17).

Sovyetler Birliğinin Afganistan'ı işgali sonrası Laden, temasta olduğu Afganistan'daki mücahitlere yardımcı olmak adına Afganistan'a gitmiş ve daha önce üniversite eğitimi sırasında tanıştıkları Abdullah Azzam'ın kurduğu MAK örgütüne katılmıştır. Sonraki dönemlerde ise, bu örgütten ayrılarak kendi fedailerini yetiştirebileceği El Kaide'yi kurmuştur. Laden; bu örgüte, sahip olduğu ekonomik güç sayesinde kısa sürede önemli miktarda silah ve insan kaynağı sağlamıştır. Ayrıca dünyadaki diğer Müslüman gruplarla iletişime geçmiştir. Böylece El Kaide dünya sahnesine çıkmaya başlamıştır (Katzman, 2005: 1-9).

El Kaide; temel amacının şeriatı tüm dünyaya hakim kılmak olduğunu belirtmiştir. İslam'ın en büyük düşmanı olarak gördüğü Amerika Birleşik

Devletleri'nin varlığına karşı mücadelede militanlarına; buldukları her yerde Amerikalı asker, yönetici veya sivillerin öldürülmesini emretmiştir. Usame Bin Ladin, Allah'ın düşmanlarına karşı mücadelenin tüm Müslümanların görevi olduğunu bildirmiştir. El Kaide'nin en büyük hedefinin dünyadaki tüm Müslümanları tek bir halifenin yönetimi altında toplayarak şeriatla yönetmek ve bunun sağlanması için öncelikle batılı devletlerin etkisi altında değişime uğramış tüm Müslüman devletlerin hükümetlerinin yok edilmesidir (Swetnam ve Alexander, 2001, 13-20).

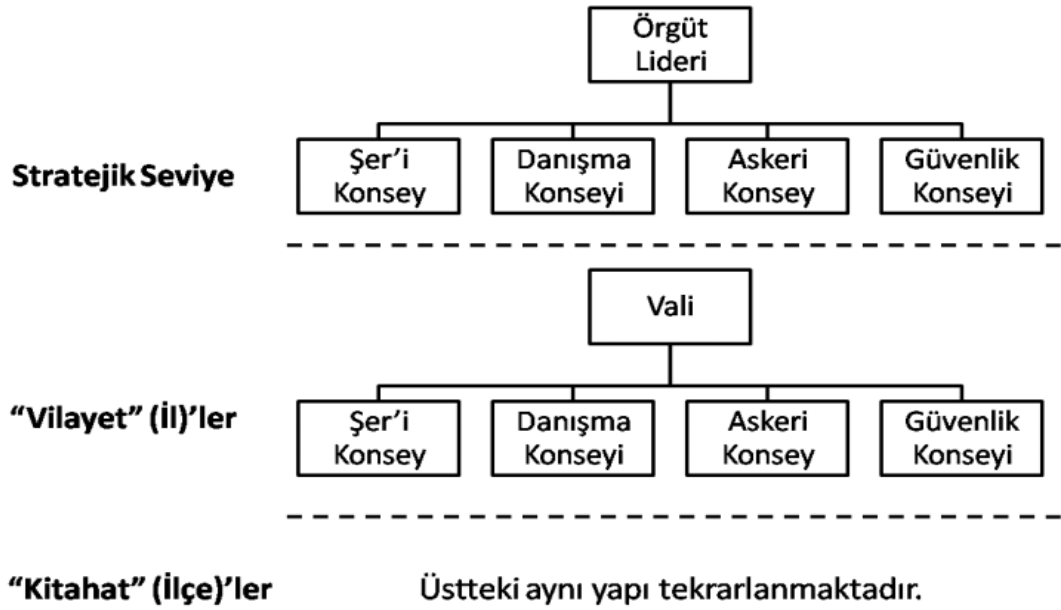
El Kaide kurulduğu günden bu yana uluslararası alanda birçok terör eylemi gerçekleştirmiştir. Bunlardan en önemlileri şöyle özetlenebilir; 1998'de Kenya'nın başkenti olan Nairobi ve Tanzania'da Amerikan büyükelçiliğinin bulunduğu başkent Daresselam'da eş zamanlı gerçekleştirilen bombalı saldırıda 12'si Amerikalı olmak üzere 224 kişi ölmüş yüzlerce kişi de yaralanmıştır. 2000 yılında Yemen'de bulunan USS Cole adlı Amerikan gemisine yapılan intihar saldırısında gemide ağır hasar meydana gelmiştir. 2003 yılında İstanbul'da iki sinagoga yapılan saldırıda 27 kişi hayatını kaybetti. 2004 yılında Madrid'de banliyö trenlerine yapılan eş zamanlı 10 bombalı saldırıda 191 kişi hayatını kaybetmiştir. 2005 yılında Londra metrosunda meydana gelen patlamalarda 50 kişi hayatını kaybetmiştir. El Kaide'nin dünyada en çok ses getiren saldırısı hiç şüphesiz 11 Eylül 2001 New York'ta ikiz kulelere, uçaklara yerleştirilen bombalarla yapılan intihar saldırısıdır. Bu saldırıda 4 uçak içerisinde bulunan 19 terörist dahil 2 bin 996 kişi hayatını kaybetmiştir. Dünya tarihinin gördüğü en kanlı saldırı olarak tarihe geçen saldırı sonrası dünyada artık terörizmle mücadele konusunda birçok adım atılmıştır (www.terortakvimi.wordpress.com, 12.07.2017).

El kaide, Usame Bin Laden'in ölümünden sonra da günümüzde uluslararası merkezlerden yönetilmeye halen devam etmektedir.

2.1.3.3. D.A.E.Ş

Irak Şam İslam Devleti adıyla kurulan ve kısaltması IŞİD olan terör örgütünün anılmasında İslam dininin bir terör örgütü tarafından alet edilmesinin engellenmesi için terör örgütünün Arapça isminin baş harflerinden oluşan DAEŞ isminin kullanılması tercih edilmektedir. DAEŞ tıpkı diğer dini motifli terör örgütü olan El Kaide gibi uluslararası bağlantıları olan, gerek insan kaynağı gerek

mühimmat konusunda küresel kaynaklara ulaşabilen, Batı karşıtı ve Batıyı hedef alan faaliyetleri ile sistemli çalışan bir illegal örgüttür. El Kaide'den farklı olarak bir devlet yapılanmasına sahiptir. Hakim olduğu geniş coğrafi alan, yönetim sistemi, askeri potansiyeli, stratejik taktikleri, finansman kaynakları bakımından diğer terör örgütlerinden ayrılmaktadır. Irak ve Suriye'deki siyasi istikrarsızlıklar ve sonrasında ortaya çıkan otorite boşlukları DAEŞ'in devlet yapılanması biçimindeki örgütlenmesinin yayılmasında büyük rol oynamıştır.

Şekil 1: DAEŞ Örgüt Yapılanması

ABD'nin Irak'ı işgal etmesinden uzun süre sonra bu bölgeden çekilme kararı aldığında Irak birçok yönetim birimine ayrılmış haldeydi. Amerika'nın görüşleri doğrultusunda kurulan Bağdat hükümeti ülke genelinde kabul görmeyen bir yapıya sahip olduğundan diğer kanaat önderleri kendi özerk yönetimlerini hayata geçirmeye başlamıştı. Suriye'de ise "Arap Baharı" olarak adlandırılan isyan dalgası neticesinde Beşar Esad ile muhalif gruplar arasında meydana gelen siyasi mücadeleler yerini silahlı mücadeleye bırakarak ülkede iç savaş çıkmasına sebebiyet vermiştir. Ortaya çıkan otorite boşluğu sonucunda Ekim 2006'da Irak Şam İslam Devleti kurulmuş ve başına Ebu Ömer El Bağdadi getirilmiştir. El Bağdadi'nin öldürülmesinden sonra

örgütün başına Ebu Bekir El Bağdadi geçmiştir (Erdoğan, Deligöz, 2015: 5-6). Kendisinin halen yaşadığı düşünülmektedir.

DAEŞ, Irak ve Suriye'deki bölgesel militanları ile sınırlı bir örgüt değildir. Özellikle insan kaynağı bakımından uluslararası bir yapıya sahip olduğu bilinmektedir. Sahip olduğu propaganda imkanlarıyla yazılı ve sanal ortamlarda oldukça etkili olmaktadır. Dünya genelinde kurduğu haberleşme ağı, kendisine başta Arap ülkeleri olmak üzere Avrupa, Amerika ve diğer ülkelerden birçok sempatican kazanmasına olanak sağlamıştır (Winter, 2017: 13-18).

Dini motifli bir yapı olarak ortaya çıkan DAEŞ özünde mezhep odaklıdır. Örgütün temelinde Vahabi-Selefi mezhep anlayışının olduğu bilinmektedir. Batı karşıtı mücadelenin ve eylemlerinin yanında benimsedikleri mezhep anlayışının dışında bulunan Müslümanlara karşı da şiddet uyguladıkları bilinmektedir (Aktaş, Sanberk, Köksal, Öztekin, Pamir ve Çelikkol, 2015: 1-3).

DAEŞ uluslararası boyutta yaptığı terör eylemleriyle birçok ülkede siyasi ve sosyal hayatı derinden etkilemiştir. 7 Ocak 2015'de Fransa Paris'de faaliyet gösteren mizah dergisi Charlie Hebdo Dergisine, İslami değerlere hakaret eden yayınlarını bahane ederek, düzenlediği silahlı saldırıda 12 kişi ölmüştür. 13 Kasım 2015'de Paris'de bir konsere saldırı düzenleyen DAEŞ'in, eş zamanlı bombalı saldırılarla desteklediği bu eylemlerde 153 kişi hayatını kaybetmiştir. 22 Mart 2016'da Brüksel hava limanında ve metroda gerçekleştirdiği intihar saldırılarında 32 kişi hayatını kaybetmiştir. 14 Temmuz 2016'da Fransa'nın Nice kentinde milli bayram kutlamaları sırasında halkın arasına araçla girerek düzenlediği terör saldırısında en az 84 kişi yaşamını yitirmiştir. 23 Mayıs 2017'de ise DAEŞ bu sefer Manchester'da konserdeki insanları hedef almıştır. Saldırı sonrası 22 kişi hayatını kaybetmiştir (www.milliyet.com, 14.07.2017).

DAEŞ, kurulduğu günden bu yana, yaptığı katliamlar yüzünden dünya tarihinde ancak büyük savaşlardan sonra görülen büyük düzeydeki bir göç dalgasına sebebiyet vermiştir. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, raporlarında; Suriye'deki iç savaştan ve DAEŞ teröründen kaçan sığınmacı sayısının 5 milyonun üzerinde olduğunu açıklamıştır (www.unhcr.org, 15.07.2017).

Hakim olduğu toprak büyüklüğü bakımından eskisi kadar büyük bir güce sahip olmasa da DAES, halen Irak ve Suriye’de aktif haldedir. Ancak eskiden yayılmacı bir taktikle diğer kentler saldırırken, artık koalisyon güçlerinin yoğun hava saldırıları, Türkiye’nin ve ABD güdümündeki Irak ordusunun kara operasyonları neticesinde küçük bir alanda faaliyet göstermektedir.

2.1.4. İdeolojik Sebeplerle Ortaya Çıkan Terör Örgütleri

İdeolojik amaçlarla ortaya çıkan şiddet içerikli gruplar modern terör örgütlerinin ilk örnekleri olarak tanımlanabilir. Bu terör örgütlerinin modern dünyadaki temsilcileri olarak “komünist örgütler” görülmektedir.

Dünya düzeni, başından itibaren ekonomik esaslar üzerine kuruludur. Avrupa’da sanayileşmenin başlaması, sermaye sahiplerinin yani burjuvaların ile emek sahibi işçi sınıfının, yani proletaryanın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Patronların aşırı zenginleşmesi ve emekçilerin bu zenginlikten payını hak ettiği kadar alamaması, sosyal ve ekonomik eşitsizlik kavramının doğmasına yol açmıştır. Bu kavramlardan hareket eden düşünürler mevcut sistemin sorunlarını açığa vuran bildiriler yayınlamaya başlamışlardır. Sosyal eşitsizlik adına çalışmalarda bulunan en önemli ve popüler düşünür olarak karşımıza “Karl Marx” çıkmaktadır. Karl Marx’ın komünizmin esaslarını belirlediği çalışmaları, Marksist ideoloji olarak günümüze kadar gelmiştir. Karl Marx’ın düşüncelerinden etkilenen ve Marksist düşüncenin farklı varyasyonları olarak başka görüşler de ortaya atılmıştır. Örnek olarak Sovyet Rusya’nın kurulmasının en önemli aktör olan Vladimir İlyiç Ulyanov, yani Lenin, Karl Marx’ın öğretilerinden yararlanarak Marksist-Leninist görüşün fikir babası olmuştur. Marksist ideolojinin Asya’daki yansıması ise Çinli siyasetçi ve devrimci Mao Zedong’la olmuş ve daha sonra Maoist ideoloji halini almıştır (Harrison, 2008: 55-60).

Marx kaynaklı komünist ideolojiyi, mevcut batı kaynaklı ekonomik ve sosyal sistemi yıkıp yerine proletarya, yani işçi sınıfını hakim kılan yeni sistemi getirmeye çalışan terör örgütlerinin dayandığı temel olarak görmekteyiz (Atılğan, 2001: 11-17). Marksist görüşü savunan grupların devlet otoritesini yıkmak istemesi ve bu uğurda bir çok kişinin hayatını yok sayan şiddet görüşünü benimsemesinin temelinde Marksist kanaat önderlerinin devrimci görüşü yatmaktadır. “İnsan kalmanın tek yolu,

insanlık dışı bu sisteme karşı savaşılmaktadır”- Karl Marx; “Politik güç, bir silahın namlusundan çıkar”- Mao Zedong; “Ölüm nereden gelirse gelsin, savaş sloganlarımız kulaktan kulağa yayılacaksa ve silahlarımız elden ele geçecekse ve başkaları mitralyöz sesleriyle, savaş ve zafer naralarıyla cenazelerimize ağıt yakacaklarsa ölüm hoş geldi, sefa geldi”- Ernesto Che Guevara; gibi Komünist sol görüşlü kanaat önderlerinin yaptıkları bu açıklamalar ön görülen devrimin ancak kan ve şiddet yoluyla gerçekleşeceğine militanlarını inandırmıştır.

Marxist görüşe bağlı olarak devrimci düşünceyle hareket eden şiddet grupları yaptıkları eylemler ile dünyada oldukça etkili olmuşlardır. Öyle ki bu grupların bazılarının terör ve şiddet yolu ile siyasal sistemi değiştirebilen tek örgüt yapılanması oldukları söylenebilir. Aşağıda verilen somut örnekler de konunun pekiştirilmesine olanak sağlamaktadır.

2.1.4.1. Sovyetler Birliği Komünist Partisi

Ekim Devrimi ya da 1917 Rus Devrimi olarak da bilinen ayaklanma Marxist düşüncenin uygulamaya geçirilmesindeki ilk adım olarak bilinmektedir. Marxist düşünceyi benimsemiş olan Lenin, Rusya'nın içinde bulunduğu büyük ekonomik sorunları ve sosyal bozukluklardan yararlanarak halkı “emek, barış, özgürlük” söylemleriyle kendi partisi altında toplamayı amaçlamıştı. Çarlık şeklindeki monarşi yönetim biçimine sahip Rusya'nın, çok kötü ekonomik ve sosyal eşitsizlik durumu içerisinde olması, Lenin'in insanlara vaat ettiği eşit yaşam ekonomik refah ve halk odaklı yönetim sözlerinin karşılık bulmasına yardımcı olmuştur. 1905 yılında yaptığı ilk ayaklanma ve siyasal otoriteye karşı saldırılar karşılık bulmamasına rağmen halk genelinden gelen destek gelecek için umut vermiştir. Daha sonra Birinci Dünya Savaşının ağır şartları sebebiyle Çar tahttan indirilerek geçici hükümet “Krenski” iktidarı ele almıştır. Lenin'in savaş karşıtı görüşlerine karşın hükümetin savaşa devam kararı alması çatışmaların çıkmasına neden oldu ve geçici hükümet, Lenin ve partisi: Sovyetler Birliği Komünist Partisinin tüm üyelerine tutuklama emri getirmesi üzerine Finlandiya'ya kaçan Lenin daha sonra tekrar Rusya Petersburg'a dönerek 1917'de kanlı bir şekilde Bolşevik Devrimini gerçekleştirmiştir. Böylece Rusya'da artık Sovyetler Birliği dönemi başlamıştır (Wade, 2000: 9-20).

Bu örnek üzerinden değerlendirme yapıldığında, Lenin ve kurmuş olduğu örgüt, yapmış olduğu isyan ve silahlı mücadelenin halk tarafından destek görmesi, onu terör örgütü olmaktan çıkartıp bir halk kahramanı haline dönüştürmüştür. Eğer Lenin giriştiği bu mücadelede başarısız olsaydı tarih onu bir terör örgütü elebaşı olarak ele alacaktı. Lenin'in başarısı Marxist-Leninist düşüncenin doğmasına neden olmuştur. Marxist-Leninist ideoloji daha sonraları birçok örgüte model olmuştur.

2.1.4.2. Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi

Siyasi ve silahlı iki kanattan oluşan örgüt Türkiye'de faaliyet göstermektedir. "Parti" örgütün sivil yapılanması ve siyasi kanadını oluştururken, "Cephe" ise örgütün silahlı kolunu meydana getirmektedir. Amaçları; oligarşik bir yapı olarak tabir ettikleri Türkiye'nin mevcut yönetim sistemini silahlı mücadele ile yıkıp yerine Marxist-Leninist ideolojiye dayalı yeni bir yönetim inşa etmektir. Bu görüşten hareket ederek örgüt 1994 yılında faaliyete geçmiştir (Bicik, 2014: 18). Kuruluşunda önceden bağlı olduğu Marxist-Leninist bir örgüt olan Dev-Yol örgütünün, amaçları doğrultusunda sivil odaklı davranmak istemesi ve devrimin silahla yapılmasından vaz geçmesi de etkili olmuştur.

Genel olarak emperyalist sisteme karşı oldukları gerekçesiyle birçok eylem gerçekleştirmişlerdir. Türkiye'deki NATO temsilciliklerine ve ABD askerlerine yönelik silahlı saldırılar ve tesislerin bombalanması, 1995'de İstanbul'da Koç Holding deposunun tahrip edilmesi, 1995'de İstanbul'da nöbet tutan polis memurunun öldürülmesi, 1996'da Sabancı Holding mensuplarından üç kişinin öldürülmesi, 2001'de İstanbul'da canlı bomba saldırısı ile 2 si polis biri turist olmak üzere 3 kişinin öldürülmesi, 2015'de İstanbul'da adliye binasında savcının önce rehin alınması sonrada öldürülmesi başta olmak üzere birçok eylem gerçekleştirmiştir (www.internethaber.com, 15.07.2017).

2.1.5. Etnik Sebeplerle Ortaya Çıkan Terör Örgütleri

Etnik kökenlerin saptanmasında bazı kıstaslar mevcuttur. Bir etnik (millet) varlıktan söz edebilmek için uzun zamanın geçmesi ve bu zaman sürecinde birlikte yaşayan toplumun ortak değerlerin oluşması gerekmektedir (Alkan, 2007: 10-11). Ortak dil, din ve kültür gibi değerlerin nesilden nesile aktarılmasıyla, etnik yapının oluşma süreci gerçekleşir. Günümüzde ortaya çıkan etnik mücadelelerin temelinde

bu ortak değerlere sahip toplumların kendi devletlerini kurma yatmaktadır. (Tacar, 1999: 99-103).

Fransız İhtilali sonrası ortaya çıkan milliyetçilik akımı neticesinde birçok farklı ulusu bünyesinde barındıran imparatorluklar dağılma tehlikesi altına girmiştir. Özellikle Birinci Dünya Savaşı sonrasında imparatorluklar bünyesindeki ulusların kendi bağımsız devletlerini kurma mücadelesi başarıya ulaşarak farklı ulus devletlerin ortaya çıkması mümkün olmuştur. Birleşmiş Milletler ilkeleri arasında yer alan “halkların kendi kaderini belirleme hakkı” (self determination), milliyetçilik anlayışının farklı bir boyuta taşınmasına neden olmuştur (Arsava, 2013: 387-389).

İkinci Dünya Savaşından sonra dünyada artık büyük savaşların yaşanmaması ve sınırların değişmesine etki edecek olayların olmaması sebebiyle güçlü milletlerin bünyesinde bulunan azınlıktaki etnik gruplar kendi devletlerini kurmak uğruna kendileri mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Nüfus olarak büyük olan millet ile azınlıktaki etnik grup arasındaki güç farkı sebebiyle bu mücadelenin geleneksel savaş yöntemi olan simetrik silahlı mücadele yolu ile yapılmasını olanaksız gören etnik gruplar, diğer demokratik ve siyasi çözüm yollarını kat etmeden asimetrik silahlı mücadele yöntemlerine yönelmişlerdir. Azınlık gruplar asimetrik silahlı mücadele yollarını tercih ederek gerilla savaşı yoluyla bağımsızlık mücadelesi verme yoluna girmişlerdir. Fakat eylemlerinde birçok masum sivili katlettikleri görülmektedir. Masum insanların cesetleri üzerinden kurulacak bağımsız bir devletin meşru olamayacağı ise tartışılmayacak bir gerçektir. Etnik amaçlarla kurulan örgütler halklarının bağımsızlığı adına savaştıklarını iddia etmelerine rağmen çoğu zaman devletler arasında rekabetin birer aracı haline dönüşmüşlerdir. Bir devlet, önceden terör örgütü olarak tanıdığı etnik bir silahlı gruba kendi lehine sonuçlar elde etmek için yardım ettiği görülebilmektedir.

Aşağıda etnik kökenli terör örgütlerinin önde gelen örnekleri tanıtılmaktadır.

2.1.5.1. Kürdistan İşçi Partisi (PKK)

Kürdistan İşçi Partisi olarak kurulan örgütün ismindeki “işçi” kelimesi tamamen algı değiştirme ve dünya genelinde diğer sol görüşlü silahlı terör örgütlerinin desteğini kazanma amaçlı olduğu ve örgütün asıl kurulma amacının etnik sebeplerden kaynaklandığı belirtilmelidir.

Abdullah Öcalan liderliğinde 1974 yılında Diyarbakır'da bir toplantıda tüm stratejileri belirlenen örgüt, Karl Marx'ın ifade ettiği sömürgeci kapitalist sistemin emekçiler üzerindeki baskısı fikrini sözde sömürgeci Türkiye Cumhuriyetinin Kürtlere yaptığı baskıya uyarlanarak Marxist-Leninist ilkeler ışığında kurulmuştur. PKK, Türkiye Cumhuriyeti içerisinde siyasi otoriteye karşı savaşan tüm silahlı devrimci sol ideolojideki terör örgütlerini kedi safına çekme mücadelesine girerek örgütün gelişip büyümesine hız kazandırmaya çalışmıştır (Ersever, 1993: 50-55). PKK; yayınladığı bildirimlerde ve siyasi yapılanmasının konuşmalarında her zaman, Kürt milletinin arzu ettiği bağımsız Kürdistan'a kavuşacağını ve bu yolda her şeylerini feda etmeye hazır olduklarını bildirmiştir.

PKK'nın Türkiye ile sorunlu olan bölge ülkeleriyle iş birliğine gitmesi, onlardan lojistik ve silah yardımı alması büyük bir tehdit haline gelmesine neden olmuştur. Örgüt; Yunanistan, İran, Suriye, Irak, Ermenistan gibi ülkelerde eğitim kampları kurarak militanlarını yetiştirmiştir (Bila, 2004: 254-260). Türkiye'nin Doğu bölgesinde kırsal eylem faaliyetlerini gerçekleştiren PKK coğrafyanın engebeli olması nedeniyle saldırı planlarını genel olarak vur kaç taktiğine göre planlamıştır.

PKK, finansal destek olarak iç ve dış kaynaklardan yararlanmaktadır. İçerideki mali kaynakları arasında, zengin Kürt iş adamlarının bağışları (genelde tehdit üzerine yapılır), yerel halktan toplanan erzak, derneklerden gelen paralar ve en önemlisi uyuşturucu, sigara, içki gibi ürünlerin sınır kaçakçılığı sayesinde ülkeye sokulması ve satışından elde edilen gelirler yer almaktadır. Dışarıdan elde ettiği finans gelirleri arasında ise, yurtdışında yaşayan gurbetçi Kürtlerden toplanan paralar ve uluslararası alanda Türkiye ile mücadele etmek isteyen ulus devletlerin yaptığı yardımlar bulunmaktadır. Bu yardımlar içerisinde en önemlisi silah ve mühimmat yardımıdır (Philips, 2007: 12-14).

PKK'nın kurulduğu yıldan bu yana gerçekleştirdiği eylemlerde çok sayıda askeri ve sivil can kaybı yaşanmış ve milyarlarca dolar maddi zarar meydana gelmiştir. 1979 yılında, düşman oldukları bir milletvekilinin 8 yaşındaki oğlunun öldürülmesi, 1987'de Hakkari Uludere'de gerçekleştirilen bombalı saldırı sonucu 8 köylünün katledilmesi, 1987' Mardin Nusaybin'de 6'sı çocuk 8 kişinin kurşuna dizilmesi, 1990 yılında Şırnak Güçlükönak köyünde 27 kişinin yakılarak

öldürülmesi, 1992 yılında Bitlis Cevizdalı köyünde 30 köylünün öldürülmesi, 2016 yılında Ankara Kızılay'da gerçekleştirilen bombalı araçla intihar saldırısı düzenlenmesi sonucu 38 kişinin katledilmesi, yine 2016 yılında İstanbul'da bomba yüklü araçla yapılan intihar saldırısında 13 kişinin katledilmesi gibi bir çok terör saldırısını PKK üstlenmiştir (www.takvim.com, 05.08.2017).

2.1.5.2. Bask Ülkesi ve Özgürlük (ETA)

1959 yılında ETA, İspanya'daki Bask bölgesinin ve Bask halkının bağımsızlığı fikriyle faaliyete geçmiştir. Yaptıkları şiddet içeren eylemler ve faaliyetleri nedeniyle uluslararası platformda terör örgütü olarak kabul edilmiştir (Çökmez, 2008: 355-360).

İspanya'nın tarihine bakıldığında birden fazla kültürel yapının bir arada yaşadığı görülür. Daha sonraki zamanlarda ortaya çıkan devletleşme çalışmaları neticesinde farklı etnik kökenden insanların bir arada merkezîyetçi bir yapıyla yaşaması zorunlu kılınmıştır. Bask bölgesi insanları ise, kendi diline ve kültürüne sahip bir toplum olarak İspanya devleti içerisinde yaşamaktaydılar. Fransız İhtilali sonrası yaşanan milliyetçilik akımının etkileri hiç şüphesiz Bask bölgesi insanları tarafından da hissedilmekteydi. Ancak bağımsızlık ve özgürlük adına herhangi bir girişimde bulunmayan Bask halkı için İspanya'daki Francisco Franco dönemi bir dönüm noktası haline gelmişti. Franco dönemi, İspanya'da faşist dönem olarak bilinmektedir. Franco öncesi dönemde İspanya'da bölgeler özerk olarak yaşama fırsatına sahipken, Franco ile birlikte merkezîyetçi ve baskıcı bir yönetim İspanya'da hakim duruma gelmiştir. Böyle bir ortamda Bask bölgesinde bazı gruplar Bask kültürünün ve dilinin korunması adına ayrılıkçı fikirler ile ortaya çıkmaya başladılar. Böylece Bask etnik yapısının İspanyol kültüründen soyutlanması ve özünün korunması adına ETA kurularak faaliyetlerine başlamıştır. İlk kanlı eylem olarak 1968 yılında, üst düzey bir polis memuruna suikast düzenlenmiştir. 1973 yılında, Franco'nun ikinci adamı olarak bilinen üst düzey bir askerin öldürülmesi ETA'nın İspanya'da terör örgütü olarak tanınmasına neden olmuştur. 1987 yılında Barselona'da süper market parkında düzenlenen bombalı saldırıda 15 sivil hayatını kaybetmiştir. Bask bölgesinin bağımsızlığı adına kurulduğunu açıkladığı 1959 yılından 2011 yılında yaptıkları kalıcı ateşkes bildirisine kadar geçen sürede

ETA'nın gerçekleştirdiği terör saldırılarında yaklaşık 850 kişi hayatını kaybetmiştir (Thomas, 2012: 9-45).

3. KÜRESELLEŞEN DÜNYANIN TERÖR ÖRGÜTLERİNE SAĞLADIĞI AVANTAJLAR

Uluslararası alanda, Avrupalı devletlerin sömürge yarışı neticesinde aralarında meydana gelen büyük savaşların önüne geçebilmek ve uluslararası diyalogu arttırmak amacıyla uluslararası birlikler inşa etmişlerdir. Tüm bu gelişmeler neticesinde 20. yy'den sonra küreselleşme yolunda hızlı adımlar atılmıştır. Küreselleşme sayesinde artık uzak bölgelerde ortaya çıkan anlaşmazlıklar ve sorunlar diğer devletleri de etkiler hale gelmiştir. İşte böyle bir ortamda ideolojik, dini veya etnik amaçlarla kurulmuş ve şiddeti araç edinmiş olan örgütler de küresel dünyanın sağladığı kolaylıklardan yararlanma fırsatı bulmuşlardır. Küresel dünyanın terör örgütlerine sağladığı fırsatlardan kısaca şöyle bahsedilebilir.

3.1. KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARININ KULLANIMI

Kitle iletişim araçları, insanların birbiriyle haberleşmesi ve bilginin paylaşılması açısından çok önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsan medeniyetinin oluşmasında ve gelişmesinde büyük rol oynayan iletişim araçları dumanla haberleşmeden, atlarla oluşturulan posta teşkilatlarına geçmiş, daha sonra ilk teknolojik araç olan telgraf ve sonrasında telefon ile uluslararası bir boyut kazanmış, sonrasında ise; radyo, televizyon ve internet gibi kitle iletişim araçları ile küresel bir hale gelmiştir. Günümüzde kitle iletişim araçları sayesinde insanlar bilgiye ve dünyada meydana gelen olayların haberlerine anında ulaşabilmektedir.

Terör örgütlerinin; eylemlerinde ve tehditlerindeki birincil hedefleri, toplum üzerinde psikolojik baskı yaparak huzursuzluğa sebep vermek, bu sayede siyasi otoriteye karşı güvensizliğe neden olmaktır. Terör örgütleri bir eylem gerçekleştirdiğinde bunu kitleler önüne sermek ister. Bu sayede yaptıkları eylemin toplumu korkutmasını, kitleleri baskı altına almasını böylece halkta huzursuzluğa sebebiyet vermesini hedefler. Bu tehdit, korkutma ve psikolojik baskı yapma aracı olarak da kitle iletişim araçlarını kullanır. Günümüzde dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen terör saldırısı, an ve an televizyon, radyo ya da internet gibi kitle iletişim araçları sayesinde kamuoyunun gözleri önüne serilir ve herkesin bu olaydan

haberdar olması sağlanır. Bu yüzden küresel dünyada kitle iletişim araçları terör örgütlerinin amaçlarına ulaşması açısından oldukça etkili ve verimli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır (Weimann, 2014: 1-15).

3.2. TANITIM İMKANLARI

Terör örgütleri, kuruluş faaliyetlerini genel olarak gizlilikle yürütürler. Bunun sebebi örgütün en zayıf olduğu dönem olan kuruluş aşamasında herhangi bir müdahaleye maruz kalmak istememeleridir. Kuruluş dönemi aynı zamanda örgüte insan kaynağının sağlandığı dönemdir ve yine aynı şekilde gizli olarak yürütülme esasına dayanır. Kuruluş evresini tamamlayan örgüt artık kendisini kamuoyuna gösterme aşamasına geçer. Tanıtım için sağlam dayanakları olan bir ideoloji ve bu ideolojinin amaçları, öncelikle kendi toplumuna daha sonra ise uluslararası kamuoyuna açıklanır. Bu açıklama yapılırken daha öncede bahsedildiği gibi kitle iletişim araçları büyük rol oynamaktadır. Sonra gerçekleştirdiği şiddet eylemleri sayesinde dünyada kendinden bahsettirir ve göz önünde olur.

Terör örgütleri kendilerini daha etkili bir biçimde tanıtmak ve asıl amacına ulaşma yolunda eylemlerini daha çok uluslararası tanınmış olan ve herkesin bildiği lokasyonlara yapmayı tercih ederler. Uluslararası hava limanları, herkesin bildiği turizm bölgeleri, büyükelçilikler, uluslararası spor müsabakaları bu lokasyonlara örnektir. Böylelikle küresel çapta etki yaratıp ne kadar tehlikeli bir yapılanmaya sahip olduklarını tüm dünyaya göstermek isterler. Örnek olarak Ermeni terör örgütü JCAK-ARA; Türkiye'nin tarihte Ermeni halkına zor günler yaşattığını ve şuan elinde bulundurduğu toprak parçasının bir bölümünün kendilerine ait olduğunu iddia etmiştir. JCAK-ARA bu amaçla kurulduğunu dünya kamuoyuna bildirmek istemiştir. Böylece dünya kamuoyunun ilgisini Ermeni meselesine çekerek uluslararası alanda kendilerini tanıtmak ve davalarına destek bulmayı hedeflemiştir. Dünya kamuoyuna kendilerini tanıtmak için JCAK-ARA terör örgütü Avrupa'nın ve Dünya'nın birçok önemli başkentinde Türk büyükelçiliklerine silahlı ve bombalı saldırılar düzenlemiştir. Bu saldırılar, örgütün dünya medyasının odak noktası haline gelmesine sebep olmuştur. Tanıtımını bu şekilde yapan örgüt, daha sonra da uluslararası kamuoyunu uzun süre meşgul etmiştir (Sarı, 2015: 400-402).

Günümüzde ortaya çıkan ve sözde kendisini İslam'ın gerçek savunucusu olarak ilan eden DAESH terör örgütü yayın ve iletişim organlarını kullanarak uluslararası alanda propaganda yapma konusunda oldukça başarılı olduğu bilinmektedir. Öyle ki kendisine ait uluslararası basın yayın organları bulunmaktadır. Örgütün, amaçlarını bu yayın organlarını kullanarak tüm dünyaya tanıtmıştır ve aynı zamanda yaptıkları eylemleri ve tehditleri yine bu platformdan duyurmaktadır. DAESH yaptığı eylemleri, İslam dünyasına seslendiği fetvaları, örgütün geleceği ile ilgili haberleri “*Konstantiniyye*” adlı dergi üzerinden dünya ile paylaşmaktadır. DAESH, Konstantiniyye Dergisinin yayınlanmasının amacının; Türkiye'deki insanları bilgilendirmek, örgütü daha iyi tanıtılabilmek, DAESH ile ilgili yanlış bilinenleri düzeltmek ve yanlış izlenimin önüne geçebilmek olduğunu ifade etmektedir. Tanıtım faaliyetleri, propaganda, yanlış bilinenlerin düzeltilmesi ve kötü imajın giderilmesi için algı yönetimi şeklinde değerlendirildiğinde, DAESH terör örgütünün iletişim organları ile tanıtımının küreselleşen dünyada oldukça başarılı olduğu görülmektedir (Kardaş, 2016: 4-5).

3.3. İNSAN KAYNAĞI

Şüphesiz hiçbir tüzel kuruluş insan kaynağı olmaksızın devamlılık sağlayamaz. Bu durum özellikle terör örgütleri gibi faaliyetlerini ve eylemlerini sahada sürdüren kuruluşlar için hayati bir önem arz etmektedir. Bireyi, terör örgütüne üye olmaya iten birçok sebep sayılabilir. Aile içerisinde ya da çevresinde yaşadığı sorunlar, bir yere ait olma isteği, örgütün bireye değer verdiğini hissettirmesi gibi durumlar örgüte üye olmayı cazip kılan sebepler olarak karşımıza çıkmaktadır (Özeren, Sözer ve Başbüyük, 2012: 58). Daha önce bahsedildiği gibi örgütün kendini iyi tanıtmayı ve hangi amaçla kurulduğunu (dini, ideolojik, etnik) açık bir şekilde bildirmesi, örgüte üye kazandırmak açısından oldukça önemlidir. İstihbarat birimlerince son zamanlarda PKK terör örgütünden kaçıp güvenlik güçlerine teslim olan yaklaşık 220 teröristin ifadelerinden derlenen raporda, örgüte üye olan kadın teröristlerin katılma nedenleri arasında; töre, berdel ve çocuk yaşta evlendirilme gibi sebeplerin olduğu ifade edilmektedir (www.ensonhaber.com, 14.06.2017).

Teknolojinin gelişmesi ve iletişim araçlarının yaygınlaşması, terör örgütlerinin insan kaynağı teminini de kolaylaştırmaktadır. Terör örgütünün kendini

iyi tanıtabilmesi, reklamını yapması ve en önemlisi uluslararası bir üne sahip olması, sempatan sayısını arttırmaktadır. Örgütün uluslararası boyutta çalışması, örgüte dünyanın her yerinden üye olmak isteyen kişiler sebebiyle büyük bir insan kaynağı potansiyeli oluşturur. Günümüzde terör örgütlerinin militan ihtiyacını eskiden olduğu gibi silah zoruyla değil, etkili propaganda yöntemleriyle karşılamaktadır. Hatta bu yeni yöntemin eski tip yöntemle karşılaştırıldığında daha etkili olduğu görülmektedir. Örgüt, bünyesine katmak istediği kişilere öncelikle örgütün amacını tam olarak anlatır daha sonra yürütülen propagandalar ile hitap edilen kesim radikalleştirilir, çünkü radikalleşmiş bireyler amaçları doğrultusunda daha önce sahip olduğu her şeyden vazgeçebilme ve davaya şüphesiz bağlanma potansiyeline sahiptir. Daha sonrasında örgüte katılım aşaması gerçekleştirilir. DAESH terör örgütünün yürüttüğü propagandalar ve uluslararası bağlantıları sayesinde dünyanın her yerinden sempatanları örgüte çekmede oldukça başarılı olduğu görülmektedir (Korkmaz, 2016: 6-7).

3.4. FİNANSMAN KAYNAĞI

Terör örgütleri bilindiği üzere kar amacı güden kuruluşlar değildir, ancak onlar da diğer kuruluşlar gibi faaliyetlerinin devamı için finansal desteğe ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle terör örgütlerinin süreklilik arz eden gelir kaynaklarına ihtiyaçları vardır. Yasa dışı olarak kabul edildiklerinden dolayı, terör örgütleri ihtiyaç duydukları finansal kaynağı yasadışı yollarla elde etmektedir. Değişen dünya şartları ve gelişen teknolojiyle birlikte terör örgütlerinin hayatta kalmaları için bu değişime ayak uydurması ve profesyonelleşmesi gerekmektedir. Tüm bu profesyonelleşme ve dünyadaki teknolojik gelişmelere adapte olabilme çabalarına paralel olarak, terör örgütlerinin; basın yayın, yeni katılan militanların eğitimi, silahlı eylemler için duyulan lojistik ihtiyaç, eylemlerde kullanılacak materyaller nedeniyle, harcaması gereken maddi tutarlar da artmaktadır (Gürel, 2016: 20).

Terör örgütleri artan maddi ihtiyaçların karşılanmasında yasadışı olarak; uyuşturucu, sigara, içki vb. malların kaçakçılığı yoluyla, adam kaçırmakla fidye isteme yoluyla, gasp ve hırsızlık yoluyla yasadışı gelir elde etmektedir. Banka yetkililerine gelirin gönderildiği yer olarak yanlış beyanat vererek; vakıflar yoluyla, sosyal etkinliklerle, aidatlar ve bağışlarla örgüte gelir sağlamaktadır. Ayrıca terör

örgütlerinin belki de en büyük finansal kaynakları arasında, terör destekçisi devletlerin sağladığı yardımlar yer almaktadır. Bu durum uluslararası platformda en çok korkulan ve önlenmesi oldukça zor olması sebebiyle uluslararası terörizmin engellenmesi konusunda büyük bir engel teşkil eden faktördür. Bu yönüyle uluslararası anlaşmazlıklar her daim küreselleşmiş terör örgütleri açısından fevkalade bir finansal kaynak anlamına gelmektedir.

Uluslararası terörün önlenmesinde en büyük tedbir olarak terör örgütlerinin finans gelirlerinin önlenmesini gören devletler, bir araya gelerek bu konuda bazı adımlar atmaktadırlar. Türkiye Cumhuriyeti'nin de kabul ettiği "Birleşmiş Milletler Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme," terör örgütlerinin finansmanının önlenmesi konusunda şöyle bir düzenleme yapılmıştır:

"Herhangi bir kişi, her ne suretle olursa olsun, tümüyle veya kısmen, aşağıda sayılan (terör eylemleri) eylemlerin gerçekleştirilmesinde kullanılması niyetiyle veya kullanacağını bilerek, doğrudan veya dolaylı olarak, yasa dışı bir şekilde ve kasten, fon sağlamak veya toplamakta ise bu sözleşmeyi ihlal eder (www.tbmm.gov.tr, 18.06.2017)."

Ayrıca yine aynı anlaşmada uluslararası terörün finansmanının önlenmesine yönelik şu ifadelerde bulunmuştur:

"Terörizmin finansmanı konusunun uluslararası toplumu bütünüyle ve ciddi şekilde kaygılandıran bir sorun teşkil ettiği, uluslararası terörizmin eylemlerinin sayı ve vahametinin, teröristlerin elde edebildikleri mali kaynaklarla orantılı olduğu bilindiği, mevcut çok taraflı hukuki belgelerin, münhasıran terörizmin finansmanı konusuna eğilmedikleri bilinmekte ve bu sebeple terörizmin finansmanının engellenmesi ve faillerinin kovuşturulması ve cezalandırılması suretiyle cezalandırmaya yönelik etkili önlemlerin oluşturulması ve benimsenmesi amacıyla devletler arasında uluslararası işbirliğinin geliştirilmesine acilen ihtiyaç duyulmaktadır (www.tbmm.gov.tr, 18.06.2017)."

Radikal dinci terör örgütü olarak bilinen El Kaide'nin uyuşturucu ve silah kaçakçılığı, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı ve sahte pasaport ticareti ile etnik terör örgütü olarak bilinen PKK'nın ise uyuşturucu, silah kaçakçılığı, sahte içki ve kaçak sigara vb. yasadışı suçlarla kendisine finansal destek sağladığı düşünülürse, bu tür uluslararası sözleşmelerin terör örgütlerine mali destek sağlayacak suçların önlenmesinde etkili olabileceği kabul edilebilir (Yıldız, 2013: 27-64).

Mevcut anlaşmalara rağmen daha önce de bahsedildiği gibi bazı devletlerin terör örgütlerine gizliden yaptığı yatırımlar ve finansal destekler, uluslararası terör örgütlerinin yok edilmesi önünde en büyük engel olarak görülmektedir.

3.5. MATERYALLERİN TEMİNİ

Terör örgütleri, amaçları doğrultusunda tehdit ve şiddet yollarını kullanmaktadırlar. Tehdit ve şiddet terör eylemlerinin temelini oluşturur. Terör örgütleri eylemlerini gerçekleştirmek adına silah, bomba, kesici delici aletler gibi materyallere ihtiyaç duymaktadırlar. Bu tür materyallerin veya bunların yapımında kullanılan malzemelerin, yasal piyasadan temin edilmesi olanaksızdır. Bu nedenle karşımıza silah kaçakçılığı çıkmaktadır. Ülke içerisindeki ve uluslararası alandaki kaçak silah piyasası, terör örgütlerinin materyal ihtiyaçlarının giderilmesinde hayati bir rol oynamaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti kanunları silah kaçakçılığını şöyle tarif eder:

“Ateşli silahlarla, bunlara ait mermileri ülkeye sokmak veya sokmaya kalkışmak veya bunların ülkeye sokulmasına aracılık etmek veya bunları Harp Araç ve Gereçleri ile Silah, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkında kanun hükümleri dışında ülkede üretimini yapmak veya bu suretle ülkeye sokulmuş veya ülkede yapılmış olan ateşli silahları veya mermileri bir yerden diğer bir yere taşımak veya yollamak veya taşımaya bilerek aracılık etmek, satmak veya satmaya aracılık etmek veya bu amaçlarla bulundurmak (www.mevzuat.gov.tr, 19.06.2017).”

Yasalarda bulunan bu tanımlamanın, uluslararası silah kaçakçılığını önleme anlaşmalarına uyumlu olduğu görülmektedir. Fakat devletler arasında imzalanan antlaşmalar, ancak taraf devletlerin terör örgütleri ile mücadele konusunda gerçekten istekli olanların çabaları neticesinde işe yarar niteliktedir. Dolayısıyla teröre destek veren devletlerin varlığı, bu tür antlaşmaların etkinliği önündeki en büyük engel olarak karşımıza çıkmaktadır.

Soğuk savaş sonrası Sovyetler Birliğinin dağılması ile elde kalan büyük miktarda silahın uluslararası silah kaçakçılarının eline geçtiği bilinmektedir. Bu dönem uluslararası terör örgütlerinin gelişip büyümesinde bir dönüm noktası oluşturmuştur. Ayrıca Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucu ortaya çıkan yeni devletler ve otorite boşluğu bu duruma etki etmiştir. 1990'lı yılların sonu yani Sovyetler Birliğinin dağılma döneminde birlik büyük bir ekonomik buhran içerisine girmişti. Öyle ki savunma harcamalarını yarı yarıya indirmek zorunda kalmıştı. Sovyetler Birliğinin dağılması ile ordunun rolü de azalmıştı. İşte böyle bir ortamda organize suç örgütleri rahat bir hareket alanına sahip oldular. Soğuk Savaş döneminde depolanan silahlar artık silah kaçakçılarının eline geçmişti. Söz konusu

silahların büyük çoğunluğu iç savaş yaşayan devletler ve bünyesindeki terör örgütlerine satılmıştır (Yılmaz, 2009). Bu silahlar daha sonra birçok yasadışı örgüt tarafından terör eylemlerinde kullanılmıştır. Günümüzde halen silah kaçakçılığı uluslararası teröre hizmet etmektedir. Bu tablodaki en kötü senaryo ise, silah kaçakçılığından çok devletler tarafından terör örgütlerine yapılan kayıt dışı silah transferlerinin varlığıdır (Mumcu, 1993: 249-256).

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI

1. AVRUPA BİRLİĞİNE GENEL BAKIŞ

Başlangıçta kömür çelik ve ticaret topluluğu olarak ortaya çıkan ve günümüzde 28 üyeli uluslarüstü bir örgüt olarak devam eden Avrupa Birliği, dünyada bu zamana kadar benzeri görülmemiş bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Federasyon veya Birleşik Devletler benzeri egemenliğin tamamen devredildiği bir sistemden farklı olarak Avrupa Birliği, egemenliklerini büyük oranda muhafaza eden ama özellikle ekonomik alanda ortak politikalar uygulayan, dış politikada ise ortak hareket etmeye çabalayan üye devletlerden oluşan heterojen bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. (Archick, 2017: 1).

Avrupa Birliğinin kurulma sebeplerine ilişkin birçok görüş mevcuttur. Bu görüşlerden önde gelenlerinden birisi; AB'nin kurulmasındaki temel faktörün Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sonrası Almanya'nın saldırgan tutumunun dizginlenmesi ve Avrupa'da ortaya çıkabilecek bu büyüklükte yıkımın bir daha yaşanmasının engellenmesi olduğunu vurgulamaktadır. İkinci görüş; İkinci Dünya Savaşı sonrası Avrupa'nın büyük devletlerinin zayıflamasıyla Avrupa'da meydana gelen otorite boşluğunu Amerika Birleşik Devletlerinin doldurmasından ve Avrupa kıtasını hegemonyası altına almasından doğan endişeleri ifade etmektedir (Spolaore, 2013: 125-129). Üçüncü önemli görüş ise Amerika Birleşik Devletlerinin Avrupa'da boşalan otorite boşluğunu doldurmasına benzer şekilde, Avrupa'nın doğusunu etkisi altına alan Sovyetler Birliği'nin tüm Avrupa'yı hegemonyası altına almasından ve komünist ideolojinin tüm Avrupa'yı sarmasından duyulan korkuyu öne çıkarmaktadır (Zonova, 2013: 1-5). Schuman'a göre ise asıl amaç, geçmişten beri süre gelen Almanya-Fransa arasındaki düşmanlığın sona erdirilmesidir. Schuman'ın: "Bu şekilde sağlanacak üretim dayanışması, Fransa ile Almanya arasında savaşa çıkması ihtimalini sadece düşüncelerden silmekle kalmayacak, onu maddeten de imkansız kılacaktır" sözleri de bu düşünceleri destekler niteliktedir (www.avrupa.info.tr, 27.08.2018).

Yukarıda geçen görüşlerin de etkisiyle 1951 yılında dönemin Fransa Dışişleri Bakanı Robert Schuman Batı Avrupa'da ekonomik bütünleşmenin sağlanması amacıyla kömür ve çelik topluluğunun ilk adımının atılmasına ön ayak olmuştur. Böylece, altı ülke (Batı Almanya, Fransa, Lüksemburg, Hollanda, İtalya ve Belçika) bir araya gelmiş ve Paris Antlaşmasının imzalanmasıyla Avrupa entegrasyonunun ilk temelleri atılmıştır.

Avrupa'nın, dünyada büyük bir güç haline gelen ve aynı zamanda önemli bir tehdit unsuru olan nükleer enerji çalışmalarının gerisinde kalmasının engellenmesi için Avrupa'nın ortak hareket etmesi öngörülmüştür. Böylece 1957'de yukarıda bahsettiğimiz aynı altı ülkenin Roma Antlaşmasını imzalamasıyla Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu kurulmuştur. Bu antlaşma ile eş zamanlı olarak Avrupa'da ticaretin gelişmesi adına altı ülke arasında ticari sınırların kaldırılmasını, Avrupa'nın batı kısmında ekonominin canlanmasını sağlayacak Avrupa Ekonomik Topluluğu kurulmuştur. Söz konusu Toplulukların kurulmasıyla Avrupa'nın ilk ortak kurumsal yapısı da oluşmaya başlamıştır (Guzzetti, 1995: 1-28).

Avrupa bütünleşmesi derinleştikçe, bu bütünleşmeyi sembolize edecek bazı adımlar da atılmıştır. 1985 yılında Avrupa Topluluğu'nu temsil eden, mavi zemin üzerine 12 sarı yıldız bulunan bayrak tasarımı kabul edilmiştir. Yine Ludwig Van Beethoven'nün bestelediği Dokuzuncu Senfoni, Avrupa Topluluğunun resmi marşı olarak kabul edilmiştir. Üye devletlerin marşı ve bayraklarının yanı sıra Avrupa'nın ortak değerlerinin bir ürünü olarak kabul edilen bu ortak marş ve bayrakların kabul edilmesi, Avrupa'nın entegrasyonu fikrinin hayata geçirilmesinde oldukça önemli birer sembolik adım olarak görülmektedir (McCormick, 2014: 187-188).

1992 yılında Avrupa bütünleşme sürecinde bir milat olarak kabul edilecek gelişmelerin yaşandığı görülmektedir. 1992 Maastricht Antlaşması ile bugünkü Avrupa Birliği ismi kullanılmaya başlamıştır. Maastricht Antlaşması Avrupa entegrasyonunun sağlanmasında bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. On yıl içerisinde Avrupa Birliği bünyesinde kurulacak Merkez Bankası bünyesinde basılacak ortak bir para birimi öngörülmüş ve insanların, malların ve sermayenin üye ülkeler arasında serbest dolaşımı konusunda yeni önemli bazı düzenlemeler yapılmıştır. Ancak asıl önemli adım, Avrupa bütünleşmesinin yapı taşı ve Birlik

politikalarının temellerini oluşturacak olan “Üç Sütunlu” sistemin ortaya çıkması olmuştur (James, 2006: 1-2).

Başlangıçta altı ülkenin oluşturduğu Birlik, dönem dönem yapılan yeni katılımlarla genişlemiştir. 1973’te Danimarka, İrlanda ve İngiltere’nin katılımıyla dokuz, 1981’de Yunanistan’ın katılımıyla on, 1986’da Portekiz ve İspanya’nın katılımıyla on iki, 1995’de Avusturya, Finlandiya ve İsveç’in katılımıyla on beş, 2004’te Güney Kıbrıs, Çekya, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya’nın katılımıyla yirmi beş, 2007’de Bulgaristan ve Romanya’nın katılımıyla yirmi yedi ve 2013’te Hırvatistan’ın üyeliğiyle birlikte Avrupa Birliğinin üye sayısı 28’e ulaşmıştır. (Karluk, 2014: 85-108).

Avrupa Birliği, daha önce bahsedildiği gibi Maastricht Antlaşması ile bütünleşme sürecini hızlandırmak istemiştir. Bu sebeple bir ülkenin iç ve dış politikalarının tamamına etki eden alanlarda entegrasyonun veya en azından işbirliğinin sağlanmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Söz konusu düzenlemeler üç ayrı sütunda ele alınmıştır. Aşağıda bunlar incelenmektedir.

1.1. BİRİNCİ SÜTUN: EKONOMİK VE PARASAL BİRLİK

Avrupa Birliğinin temel yapı taşını oluşturan üç sütundan birincisi olan Ekonomik ve Parasal Birliğin amacı; Avrupa Birliği üyeleri arasındaki ekonomik ve parasal çerçevede bütünleşmenin sağlanmasıdır. Ekonomide, üye devletler arasındaki dengenin kurulması; mal, hizmet, sermaye ve kişilerin serbest dolaşımının sağlanması, ortak pazarın kurulması, ortak bir para biriminin oluşturulması ve bu ortak paraya yön verebilecek bir kurumun inşası zaruri görülmüştür. Bununla birlikte Birlik tarafından; ortak paraya geçmeden önce ekonomi dengesinin sağlanması adına, üye devletlere ekonominin istikrarı için bir takım beklentiler sunulmuştur. Bu beklentiler; üye devletlerin fiyat istikrarlarını koruması, döviz kurlarının oluşturulacak ortak paraya karşı sabitlenmesi, enflasyon dengesinin sağlanması, aşırı kamu harcamalarından kaçınılması olarak belirtilmektedir (Baydarol, 2007: 14-29). Avrupa Birliğinin 1998 yılında Avrupa Merkez Bankasını kurmasıyla birlikte ortak para birimini kullanacak üye devletler artık paranın basılması ve kullanımı konusunda bu kuruma tabi kılınmışlardır. 1 Ocak 2002 yılından itibaren ortak para birimi olan Avro, piyasalarda kullanılmaya başlanmıştır. Bazı ülkeler ekonomik

durumları nedeniyle henüz Avro kullanmaya başlamamıştır. Avro kullanmayan üye devletler Avrupa Merkez bankası Avro politikalarında söz sahibi olmamakla birlikte yalnızca kendi para birimi ve Avro arasında ortaya çıkan konularda görüş bildirmektedirler (ecb.europa.eu.com, 09.08.2017). Günümüzde bazı üye ülkeler ekonomik kriz yaşamasına rağmen ortak ekonomi politikaları işlemekte ve geliştirilmektedir.

1.2. İKİNCİ SÜTUN: ORTAK DIŞ VE GÜVENLİK POLİTİKASI

Ortak Dış ve Güvenlik Politikası (ODGP); temel olarak Birlik üyelerinin dış ilişkilerini oluşturan tüm dış siyaset ve güvenlik politikalarını içerisine alır. ODGP, Maastricht Antlaşmasıyla vücut bulmasına rağmen Birliğin oluşma sürecinin başladığı 1951 yılından itibaren çeşitli girişimlerle oluşturulmak istenmiştir. İkinci Dünya Savaşından günümüze kadar geçen sürede Avrupa devletleri tarafından, karşılaşılan dış tehlikeler karşısında her zaman korunma yolları aranmış ve Birliği meydana getiren üye devletler kapsamında, farklı ortak dış politika oluşturma seçenekleri hayata geçirilmeye çalışılmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan iki süper güç Sovyet Rusya ve Amerika Birleşik Devletleri arasında kalan Avrupa devletleri dış güvenlik çerçevesinde artan endişelerden dolayı bu konuda gereken çalışmaları hızlandırmak zorunda kalmıştır. 1949 yılında kurulan Kuzey Atlantik Paktı (NATO) Batı ülkelerinin Sovyet Rusya karşısında birleşmesine ön ayak olmuştur. Ancak bu durum uzun vadede Avrupa devletlerini Amerikan güdümüne sokması düşüncesiyle endişe ile karşılanmıştır. Bu dönemde İngiltere ve Fransa İkinci Dünya Savaşı sonrası galip gelen devletler içerisinde olarak ve ekonomisi diğer Avrupa ülkelerine kıyasla daha iyi durumda olması sebebiyle Avrupa'nın güvenlik sorununun çözümünde ön plana çıkarak 1954 yılında Paris antlaşması ile Batı Avrupa Birliğini (BAB) kurmuşlardır. BAB, Soğuk Savaş döneminde etkisiz kalması nedeniyle üye devletler arasında tartışmalara yol açmıştır. Bu sebeple I. ve II. Fouchet planları olarak bilinen savunma görüşleri hayata geçirilmek istenmiştir. Fouchet planlarındaki temel amaç Avrupa devletlerini NATO yani bir Amerikan güdümünden kurtarmaktır. Ancak Fransa'nın; Sovyet Rusya karşısında Amerikan yardımına verdiği olumlu yaklaşım, bu planların hayata geçirilmesini engellemiştir (Mor, 2010: 92-93). Meydana gelen başarısız ortak güvenlik antlaşmaları sonrasında Belçika Dışişleri Bakanı Etienne Davignon tarafından 1970 yılında yayınlanan

Lüksemburg (Davignon) raporu ile Avrupa Siyasi İşbirliği (ASİ) hükümetler nezdinde işlerlik kazanmıştır. ASİ, bu alanda karşımıza çıkan Avrupa ülkelerini kapsayan geniş çerçevede ilk ortak harekettir. Daha sonra 1980 yılında imzalanan Avrupa Tek Senedi, ASİ kararlarına kurumsal nitelik kazandırmıştır. Batı Avrupa ülkeleri BAB'ın gelecekte Avrupa dış güvenlik sorununu çözebilecek bir birim olduğunu belirterek BAB'ın geliştirilmesi yönünde raporlar sunmasına rağmen İngiltere'nin Avrupa güvenlik sorununun çözümünde NATO'nun yeterli bir etken olduğunu savunması üzerine ODGP farklı bir boyutta ele alınmıştır. 1993'te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması bir bakıma dağılık haldeki Avrupa dış güvenlik politikalarını entegre etmiştir. BAB tam anlamıyla Avrupa Birliğine bağlanarak ODGP güçlü bir yapıya bürünmüştür (Akçay, Argun, Akman, 2011: 125-128). Sonrasında 1997 yılında Amsterdam Antlaşması ile ODGP yüksek temsilciği oluşturulmuştur. Bu temsilcilik aynı zamanda Avrupa Birliği Konseyi Genel Sekreterliği görevini de yerine getirmektedir. Daha sonrasında 2001 yılında imzalanan Nice Antlaşması ile daha önceleri oybirliğine ihtiyaç duyan ODGP nitelikli çoğunlukla karar alma niteliğine kavuşarak daha güçlü ve etkin bir hale gelmiştir. 2007 yılında imzalanan Lizbon Antlaşması ise, ODGP'nin entegrasyonunun pekiştirilmesini sağlamıştır (www.tuicakademi.org, 10.08.2017)

ODGP, Avrupa Birliği entegrasyonunun sağlanmasında en önemli ve hayata geçirilmesi en zor sütun olarak karşımıza çıkmaktadır. ODGP, üye devletlerin dış politika ve stratejilerinde ortak hareket etmeye çalışmaları zorunluluğunu getirmektedir. Üye devletler içerisinde askeri ve ekonomik gelişmişlik bakımından üst seviyede olan ve dünyada birçok partneri bulunan bazı devletlerin bu alışkanlıklarından ve dünya ekolü haline gelmiş dış ilişkilerinden vaz geçerek ortak bir karar alma mekanizmasına kendilerini teslim etmesi oldukça zor görülmektedir. Mevcut zorlukların gerekçeleri olarak;

- Üye devletlerin halihazırda tarihe dayanan düşmanlıklarını unutmamaları,
- Üye devletlerin özellikle dış politikalarda çeşitli görüş ayrılıklarına düşmeleri,
- Savunma çerçevesinde yapılan harcamaların ulusal boyutta yapılmakta olup, Avrupa Birliği ortak bütçesinin dışında tutulması,

- Avrupa'nın önde gelen gelişmiş ülkelerin dünya genelinde sahip oldukları ikili ilişkilerinden vazgeçmekte isteksiz hareket etmeleri,
- Avrupa vatandaşlarının ulusal çapta oldukları kadar Birlik düzeyinde vatansever bir tutuma sahip olmamaları gösterilebilir (Tangör, 2014: 581-607).

Yukarıda bahsettiğimiz tüm engellere rağmen Avrupa Birliği, Ortak Dış ve Güvenlik Politikaları konusunda bütünleşmenin sağlanması ve kurumsal hale gelmesi yolunda önemli adımlar atmaya devam etmektedir. Fakat diğer alanlarda olduğu kadar ODGP alanında başarılı olamadığı görülmektedir. Bu bakımdan Maastricht Antlaşması, ODGP alanının hayata geçirilmesinde bir yapı taşı olarak görülebilir. Avrupa Birliği öncü ülkelerinin bu alandaki bütünleşme istekleri açıkça görülmekle birlikte, bir devletin en önemli yetkisinden feragat ederek dış politikasını ve savunmasını Birlik kontrolüne bırakmasının oldukça zor olduğu bilinmektedir.

1.3. ÜÇÜNCÜ SÜTUN: ORTAK ADALET VE İÇİŞLERİ

Terörizm ve Avrupa Birliği ilişkisinin ele alındığı tez çalışmasının asıl kısmı olan Ortak Adalet ve İçişleri (OAI), temel olarak Avrupa Birliği vatandaşları için özgür, adaletli ve güvenli bir yaşam alanı oluşturma projesidir. Yani bir Avrupa Birliği vatandaşının, Birlik bünyesinde her bir üye devlet içerisinde serbestçe ve güvenle dolaşımının sağlanması, aynı kendi ülkesinde yaşıyormuş gibi hukuki kurallara tabi olmasını ifade eder. Avrupa Birlik süreci boyunca faaliyete geçirilmeye çalışılan bu sistem nihayetinde Maastricht Antlaşması ile Birliğin kurucu sütunlarından üçüncüsünü oluşturmuş, 1997 yılında imzalanan Amsterdam Antlaşması ve 1999 yılında toplanan Tampere Zirvesi ile de önemli bir sıçrama yaşamıştır. Amsterdam Anlaşmasının da içeriğinde bahsettiği gibi Avrupa Birliği vatandaşlarının Birlik içerisinde güvenli ve serbest bir biçimde hareket etmesine olanak sağlaması adına, AB dış sınırları dahil, üye devletlerin sınırları arasında koordineli çalışma yapmak, göçmenler, sığınmacılar ve iltica faaliyeti içerisindeki kişilerin kontrolünü sağlamak, terörle mücadelede ortak hareket etmek, sınır aşırı suçların takibini yapmak ve Birlik içi suçlarla kooperatif mücadele etmek zaruri olarak görülmektedir (Canbolat, 1998: 230-232).

Maastricht ve Amsterdam öncesi çalışmalar ise OAI'nin oluşmasına ön ayak olmuştur. 1960'dan başlayarak 1970 Avrupa Siyasi İşbirliğinin oluşturulmasına kadar geçen sürede daha çok Avrupa Ekonomi Topluluğu içerisinde meydana gelen mali çıkarlara hizmet eden yolsuzluklara engel olunması adına geçici işbirlikleri öngörülmüş ve bu problemler geçici komisyonlar (ad-hoc) ile çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır. 1970 yılında kurulan ve genel anlamda Avrupa devletlerinin dış politikalarında ortak harekete imkan tanıyan Avrupa Siyasi İşbirliğinin kurulmasıyla, üye devletlerin vatandaşları arasında cereyan eden hukuki anlaşmazlıklar, ASİ bünyesinde yer alan “adli işbirliği çalışma grubu” içerisinde ele alınmıştır. 1976 yılına gelindiğinde ise Avrupa içerisinde yayılmaya başlayan uyuşturucu ağları ve terörle ortak mücadele adına “Trevi Grubu” oluşturulmuştur. Trevi, gümrük birliğinin ve vizesiz serbest dolaşımın; uluslararası kaçakçılığa ve terörizme karşı zafiyetini önlemek adına kurulmuş ortak bir polis teşkilatı benzeri bir yapılanma olarak görülebilir. 1985 yılında yapılan ve 1990 yılında yürürlüğe giren Schengen Antlaşması ile Benelüks ülkeleri, Almanya ve Fransa arasındaki sınırlar kaldırılarak serbest dolaşıma açık hale gelmiştir. Schengen'in verimli olarak işler hale getirilmesi adına bazı kurumsal önlemlere ihtiyaç duyulmuştur. Bu sebeple Schengen ülkeleri arasında koordinasyonun sağlanması adına ortak polis bilgilendirme sistemi kurulmuştur. Böylece serbest dolaşım sırasında ortaya çıkabilecek sınır aşırı suçlarda üye ülkelerin polis teşkilatlarının birbirlerinin bilgilerinden yararlanarak suçluların yakalanmasında ve yargılanmasında kolaylık sağlanmasına zemin hazırlanmıştır (Köktaş, 2004: 71-94). Günümüzde İrlanda ve İngiltere dışında 26 ülkenin dahil olduğu Schengen, Amsterdam Antlaşması içerisinde yer alarak Avrupa Birliği müktesebatına girmiştir.

Avrupa Birliği içerisinde kişilerin serbest dolaşımına yönelik hazırlanan sistemler ve Schengen, Avrupa'nın dışardan sürekli göç alması sebebiyle bazı zamanlar aksamaktadır. Örneğin İngiltere, Avrupa Birliği ülkeleri arasında serbest dolaşıma izin veren Schengen Antlaşmasına, ülkesine gizli göçe neden olacağı düşüncesiyle katılmayı reddetmiştir. Özellikle Kuzey Afrika'dan gelen yoğun göç dalgasına en çok maruz kalan İtalya, ülkesine gelen aşırı yasadışı göçmenlere Schengen vizesi vererek Avrupa'ya geçmelerine izin vermiş ve çoğunlukla Fransa'ya giden bu göçmenler nedeniyle Fransa Schengen Müktesebatında değişiklik

yapılmasını talep etmiştir (Özgür, 2012: 73-85). Son olarak “Arap Baharının” etkisiyle meydana gelen iç savaşlar ve mülteciler, özellikle Suriye Savaşından kaçanlar, yoğun bir şekilde Avrupa’ya akın etmiş ve serbest dolaşım mülteciler için engellenmiştir. Daha sonrasında Türkiye ile yapılan mülteci antlaşmaları sayesinde Avrupa büyük bir mülteci krizinden kurtulmuş olsa da Schengen günümüzde önemli bir tartışma konusu haline gelmiştir.

2. AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASININ GELİŞİMİ

Bir önceki konuda genel olarak açıklanmaya çalışılan Avrupa Birliği için öncelikli temel amaç, kendi vatandaşlarına güvenli, adaletli, kaliteli ve özgürce yaşayabilecekleri yaşam alanını temin etmek ve tüm bunları yaparken de uluslararası insan haklarına ve hukuka saygıyı ön planda tutmaktır. Terörizm ise tüm dünyada olduğu gibi Avrupa’da da yarattığı şiddet dalgası nedeniyle Avrupa vatandaşlarının güvenliğini ve haklarını tehdit eden bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple Avrupa Birliği terörle mücadele konusunda politika geliştirme yoluna gitmektedir.

11 Eylül 2001 yılında binlerce kişinin ölümüyle sonuçlanan Amerika Birleşik Devletlerindeki terör olayları dünyada bir şok etkisi yaratmış ve terörün bu denli bir yıkıma yol açabilme kapasitesi tüm ülkeleri terörizm konusunda radikal kararlar almaya itmiştir. Avrupa Birliği de bu tarihten sonra terörle mücadele konusunda farklı adımlar atmaya başlamıştır. Bu kapsamda, Avrupa Birliğinin terörle mücadele politikasını oluşturan başlıca önemli toplantı, zirve, protokol ve gelişmeler 11 Eylül 2001 öncesi ve sonrası olarak ele alınmaktadır.

2.1. 11 EYLÜL 2001 ÖNCESİ AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI

Avrupa terörizm gerçeği ile uzun süredir yaşamaktadır. Ancak 11 Eylül 2001’e kadar geçen sürede Avrupa içerisinde meydana gelen olayların mücadelesi daha çok hükümetler düzeyinde yapılmaktaydı. Bunun sebebi, Avrupa’daki suç türleri içerisinde terörizmin günümüzdeki kadar tehlikeli bir olgu olarak görülmemesiydi. 1950’den 11 Eylül 2001’ kadar geçen zamanda Avrupa’da faaliyet gösteren terör örgütleri genel olarak ya etnik amaçlı ya da komünist ideoloji güdümlü hareket etmekteydi. Bu tip terör örgütü yapılanmaları Avrupa’nın tamamını tehdit

etmekten uzak, daha çok ülkelerin iç sorunları olarak görülmüş, Avrupa Topluluğu düzeyinde önlemler alınmasına ihtiyaç duyulmamıştır. 1972 Münih olimpiyatlarında katledilen sporcular nedeniyle, Ortadoğu’da cereyan eden terör olgusunun Avrupa’ya taşındığı gerçeği Avrupa Topluluklarına endişe vermiştir. Söz konusu endişeler, Avrupa devletleri arasında terörle mücadele için bazı ortak adımların atılmasını zorunlu kılmıştır (Briggs, 2011: 25-30).

2.1.1. Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi

1977 yılında Avrupa Konseyi ve Topluluk devletleri tarafından; artan etnik ve ideolojik terör olayları ve bu olayların faillerinin eylem yaptığı bir Avrupa ülkesinden diğer bir Avrupa ülkesine kaçması durumunda suçlunun iadesini ön gören “Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi” imzalanmış ve 1978 yılında yürürlüğe girmiştir. İmzalanan sözleşmenin içeriğinde uçak kaçırma, bombalı veya makineli tüfeklerle saldırı, diplomat veya bir ülkenin himayesindeki önemli bir şahsa saldırı gibi suçlar terör kapsamına alınmış ve bu tür suçlarda suçlu iadesi mümkün kılınmıştır (www.coe.int, 14.08.2017).

2.1.2. La Gomera Deklarasyonu

Terörle mücadelede, Birliğin ortak hareket etmesine dikkat çeken diğer bir adım ise La Gomera Deklarasyonudur. 1995 yılında Madrid Zirvesi sonuç bildirgesinde yer alan La Gomera Deklarasyonuna göre terörizm, gelişen şartlarla birlikte dünyada büyük bir güç haline gelmiş, uluslararası güvenliği tehdit eden olgusu ile artık ülkelerin bireysel çabaları ile çözülebilecek bir konu olmaktan çıkmıştır. Bu sebeple terörizmin önlenmesi adına üye devletlerin polis ve yargı alanında etkili bir işbirliğine olan ihtiyaç vurgulanmıştır. Birlik içerisinde polis teşkilatlarının ortak bilgi alışverişi sayesinde terörizme finans sağlayabilecek özellikle silah kaçakçılığı ve kara para aklama gibi girişimlere karşı önlem alınabileceği deklarasyonda bildirilmiştir. Yine teröristlerin cezalandırılması adına ülkeler arası suçlu iadesi anlaşmalarının önemi vurgulanmıştır (www.europarl.europa.eu, 14.08.2017). La Gomera Deklarasyonu, Avrupa Birliği içerisinde yapılan terörle mücadele çalışmaları içerisinde terörizmi uluslararası boyutta ele alması açısından önemli bir yer tutmaktadır.

2.1.3. Maastricht Sonrası Terörle Mücadele Politikaları

Maastricht Antlaşması, Avrupa Birliği kurucu antlaşması olarak birlik üyelerinin tamamını kapsayan ve Birlik içerisinde özgürlük, güvenlik, adalet alanının sağlanması adına terörle mücadelede etkili adımlar atılmasına öncülük eden anlaşmadır. Birliğin tamamını kapsamı açısından Schengen Antlaşmasına kıyasla daha etkilidir.

Maastricht'te üye devletler arasında güvenliği sağlamak adına ortak bir polis teşkilatı kurulması gündeme gelmiş ve Avrupa ortak polis teşkilatı olarak "Europol"un kurulması kararlaştırılmıştır. Europol ilk olarak görevine uyuşturucu ile mücadele alanında başlamıştır. Daha sonra Avrupa Parlamentosu, artan terör sorununa bir çözüm olarak Avrupa Konseyinden, Europol'un terörle mücadele alanında da faaliyet göstermesi ve geniş yetkiler ile donatılmasını talep etmiştir. Bu gelişmeler sonrasında 1998 yılında Birlik üyelerinin oy birliği ile Europol sözleşmesi kabul edilmiş ve Europol, 1999 yılında terörle mücadele de dahil olmak üzere bir çok alanda faaliyetlerine resmen başlamıştır (www.europol.pol.tr, 02.09.2017).

Amsterdam Antlaşması içeriğinde ele alınan ortak içişleri ve adalet sütunu ve ardından 1999 yılında toplanan Tampere Zirvesi ile terörle mücadele alanında izlenecek yol ve kullanılacak yöntemlerin belirlendiği ve bu alanda bir yapı taşı oluşturduğu görülmektedir. Tampere Zirvesinde alınan kararlar terörle mücadelede ortak harekete imkan tanıyan bazı önemli adımlar atılmasını sağlamıştır. Eurojust'ın kurulması, ortak soruşturma ekiplerinin oluşturulması, suç teşkil eden durumlarda adli kararların karşılıklı tanınmasını sağlayacak prensiplerin yürürlüğe sokulması ve üye devletlerinin kendi ceza kanunlarının diğer ülkelerle yakınlaştırılması gibi yenilik getiren kararlar Tampere Zirvesinde ele alınmıştır (Bossong, 2013: 1-11).

2.2. 11 EYLÜL 2001 SONRASI AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI

11 Eylül 2001 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde bulunan, "Dünya Ticaret Merkezi" olarak da bilinen; İkiz Kulelere, El Kaide'ye bağlı teröristlerin kaçırdığı uçakların çarpmasıyla meydana gelen yıkımda binlerce kişi hayatını kaybetmiştir. Bu olay, dünyada terörizme bakışın ve terörizm olgusunun tamamen

değişmesine neden olmuştur. Ayrıca dini motifli terörizmin uluslararası alanda etkisini de gözler önüne sermiştir.

11 Eylül terör saldırıları tüm dünyada olduğu gibi Avrupa Birliğinde de birinci gündem maddesi olmuştur. Saldırlardan hemen sonra 12 Eylül'de Avrupa Komisyonunun yayınladığı bildiri: Amerika'daki vahim terör saldırıları, tüm Avrupa vatandaşlarını şok etmiştir. Avrupa Birliği, Amerika'nın yanındadır. Birlikteliğimizin bir ifadesi olarak bir gün yas ilan edeceğiz ve gece tüm Avrupa vatandaşları ile saldırılarda hayatını kaybedenlerin ailelerinin yanında olduğumuzun göstergesi olarak saygı duruşu yapacağız, ifadelerini kullanmıştır (www.europa.eu, 15.08.2017).

Terör saldırıları sonrası toplanan Avrupa Birliği, acilen bir takım kararlar almıştır. Birlik yetkilileri;

“Avrupa Birliği; uluslararası güvenlik ve refahı teşvik edip, teröre karşı küresel düzeyde sürekli mücadele ederek, hiç yorulmadan hukukun ve demokrasinin savunuculuğunu üstlenecektir. Birliğin tek bir sesle açıkça konuşabilmesi adına, ortak dış ve güvenlik politikasını geliştirmeye devam edeceğiz. Avrupa güvenliği ve savunmasının geliştirilmesi adına, Avrupa Birliği istihbaratını mümkün olan en kısa sürede operasyonel hale getireceğiz. Tampere Zirvesi kararlarına bağlı kalarak, Avrupa tutuklama ve geri iade hükümlerine imkan tanıyan, Avrupa'nın gerçek hukuk alanı uygulamalarını hızlandırarak hayata geçireceğiz”

sözleri ile bu konuda ne kadar kararlı olduklarını ifade etmiştir (www.europa.eu, 15.08.2017).

2.2.1. Yargı, İçişleri ve Sivil Savunmaya Dair Olağanüstü Konsey Toplantısı

Saldırıları sonrası 20 Eylül 2001 de toplanan Yargı ve İçişleri Konseyi, Tampere Zirvesinde alınan kararlardan yola çıkarak terörizmle mücadele adına bazı yüksek düzeyde güvenlik önlemleri almıştır. Öncelikle Avrupa Birliğinin daha önceden kurulmasını kararlaştırdığı çeşitli suçlarla mücadele birimlerinin ve mutabık kalınan anlaşmaların, terörle mücadele boyutunda kullanılmasına karar verilmiştir. Bunlar; 1995 ve 1996 Üye Devletler Arası Suçlu İadesi Sözleşmeleri, Europol ve Eurojust'ın kurulması, 29 Mayıs 2000 yılındaki Kriminal Suçlarla Mücadelede Karşılıklı Yardımlaşma Sözleşmesi ve son olarak AB Polis Şefleri Görev Gücünün kurulmasıdır. Ayrıca, Avrupa Birliğinin; özgürlük, güvenlik ve adalet alanının oluşturulması konusundaki faaliyetlerinin hızlandırılmasına ve Amerika Birleşik

Devletleri ile koordinasyonun arttırılmasına karar verilerek Şu önlemlerin alınması kabul edilmiştir;

- Yargısal İŞbirliği,
- Polis ve İŐtiharat Arası İŞbirliği,
- Sınır Önlemleri,
- Daha çok sivillerin korunmasına yönelik içeriğe sahip diğer önlemler

(www.europa.eu, 15.08.2017).

2.2.2. 21 Eylül 2001 Olağanüstü Avrupa Konseyi Toplantısı

21 Eylül’de toplanan olağanüstü Avrupa Konseyi toplantısında ise yeni kararların alınması ve eylem planlarının oluŐturulmasının yanında Amerika Birleşik Devletleri’yle birliktelik ve ortak hareket etme olgusu vurgulanmıştır. Avrupa Konseyinin, “terör saldırıları ile yüzleşmek zorunda kalan Amerikan halkının daima destekçisidir. Bu saldırılar demokrasimize, hoŐgörümüze ve çok kültürlü toplumumuza tecavüz etmektedir” sözleri bu vurguyu ifade etmektedir. Ayrıca, radikal terörizm ile İŐlam ve Arap Dünyasının birlikte değerlendirilmesinin reddedildiği aktarılmıştır (www.consilium.europa.eu, 16.08.2017).

Konsey bu toplantıda Şu eylem planlarını onaylamıŐtır;

1- Polis ve Yargı İŞbirliğinin Geliştirilmesi;

Bu kısımda yine Tampere Zirvesi kararlarına paralel olarak diye başlayıp, Zirvede ifade edilen Avrupa tutuklama hükümleri ve terörizm ortak tanımını kabul etmiştir. Avrupa’da faaliyet gösteren terör örgütleri ve destekçilerini belirten bir liste hazırlanması kararlaştırılmıştır. Ayrıca üye devletler arasında Europol ile bilgi paylaşımını arttırılması, Europol içerisinde terörle mücadele uzmanlık biriminin oluşturulması ve Birleşik Devletler ile terörle mücadele adına yakın işbirliğinin geliştirilmesi ön görülmüştür (www.consilium.europa.eu, 16.08.2017).

2- Uluslararası Yasal Araçların Geliştirilmesi;

Avrupa Konseyi, terörle mücadele ile ilgili mevcut uluslararası sözleşmelerini mümkün olan en kısa sürede uygulanmasına karar vermiştir (www.consilium.europa.eu, 16.08.2017).

3- Terörizmin Finansmanına Son Vermek;

Terörizmin finansmanı ile mücadelede kararlı olduğunu belirten Konsey, bu hususta Ekonomik ve Finansal İşler Konseyini (ECOFIN) ve İçişleri ve Adalet Konseyini yetkilerle donatarak gerekli önlemleri alması için görevlendirmiştir. Terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik atılan önemli adımlar arasında “Kara Para Aklama Yönergesi”nin uzatılması ve “Varlıkların Dondurulması Çerçeve Kararı”nın alınması görülmektedir. Ayrıca, Avrupa Birliği tarafından; Mali Eylem Görev Gücü ile kara para aklamanın önlenmesine yönelik işbirliğinde bulunmayan ülkelere yönelik yaptırım çalışmaları yürütme kararı alınmıştır (www.consilium.europa.eu, 16.08.2017).

4- Hava Güvenliğinin Güçlendirilmesi;

Avrupa Konseyi hava güvenliğinin güçlendirilmesi konusunda, Taşımacılık Konseyine bazı önlemlerin alınması için görev vermiştir. Bu görevleri şöyle sıralamıştır:

- Silahların sınıflandırılması,
- Uçak Mürettebatı için teknik eğitim,
- Bavulların kontrolü ve denetlenmesi,
- Kokpit girişinin korunması,
- Üye ülkeler tarafından uygulanan güvenlik önlemlerinin kalite kontrolü.

Konsey, hava güvenliği önlemlerinin etkili ve standart uygulanmasına emsal teşkil edecek bir değerlendirmenin yakın zamanda sağlanacağını ifade etmiştir (www.consilium.europa.eu, 16.08.2017).

5- Avrupa Birliğinin Küresel Eylemlerinin Koordinasyonu;

Avrupa Konseyi, terörle mücadelenin ivme kazanması ve koordinasyonun sağlanması için Genel İşler Konseyine talimat vermiştir. Böylece Genel İşler Konseyi, Birlik üyeleri arasındaki politikaların daha tutarlı ve koordineli olmasını sağlayacak faaliyet ve çalışmaları üstlenmiştir. Ortak Dış İşleri ve Güvenlik Politikasının da geliştirilmesi ve terörle mücadelede etkin rol oynaması ön görülmüştür. Son olarak Avrupa Konseyi; Genel İşler Konseyine; teröre destek

olabilecek üçüncü ülkelerle ilişkileri sistematik olarak değerlendirmesi görevini vermiştir (www.consilium.europa.eu, 16.08.2017).

2.2.3. 19 Ekim 2001 Gent Zirvesi

11 Eylül 2001 saldırıları sonrası terörle mücadele konusunda sık sık toplanan Birlik kuruluşları ve Konsey bu kez de 19 Ekim 2001'de Gent'e bir araya gelmiştir. Bu toplantıda terörist faaliyetlerin önlenmesine yönelik bir takım yeni kararların alındığı görülmektedir. Bu kararlar Terörizm ile Mücadele Koalisyonu adı altında şu şekilde değerlendirilmiştir. Öncelikle her toplantıda olduğu gibi Amerika ve Amerikalıların yanında olduklarını ifade eden Konsey Amerika ile işbirliğinin askeri düzeyde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1368 sayılı kararı çerçevesinde sürdürüleceğini bildirmiştir. Birleşmiş Milletler çatısı altında terörizme karşı atılacak her türlü adıma onay verilmiştir. BM Güvenlik Konseyi Kararları çerçevesinde alınacak askeri yaptırımlarda sivil hedeflerin zarar görmesine yol açabilecek durumların önlenmesi talep edilmiştir. Ayrıca, BM Genel Sekreterine; Afganistan'a insani yardımın eksiksiz yapılması konusunda çağrıda bulunulmuştur. Son olarak, teröristlerin uçak kaçırma vakalarında, nükleer tesislerin tehlike düşmesine yönelik endişelerinin giderilmesi konusunda Komisyondan öneriler talep edilmiştir (www.europarl.europa.eu, 16.08.2017).

2.2.4. 14 Aralık 2001 Laeken Avrupa Konseyi Zirvesi

Avrupa Birliğinin geleceği konusunda önemli kararların alındığı Laeken Zirvesi, aynı zamanda terörle mücadele alanında da etkili adımların atılması sebebiyle çalışmanın konusu açısından kayda değer bir yer tutmaktadır. Daha önceki toplantılarda olduğu gibi Avrupa Birliği 11 Eylül 2001 saldırıları sonrası Amerika'nın yanında olduğunu tekrarlamış ve saldırıların sonuçlarını hafifletme konusunda gerekli adımların atılacağı vurgulanmıştır. Uluslararası terörizmin önlenmesi konusunda Amerika ve uluslararası toplumla birliktelik çağrısında bulunan Konsey, mücadelenin kişisel hak ve özgürlüklere saygı çerçevesinde yapılması gerektiğini yinelemiştir. Kimyasal ve biyolojik tehdit karşısında üye devletlerarası koordinasyonun sağlanması adına Komisyona yetki verilmiş ve bu görevin Avrupa Sivil Savunma Ajansı tarafından yürütülmesi kararlaştırılmıştır. Laeken Zirvesinde, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 1373 kararlarının

terörizm suçu tanımı ve terörist gruplar listesi oluşturulmasında yardımcı bir rol oynadığı ifade edilmiştir. Zirvede terörizmle mücadelede dış sınır kontrollerinin önemi vurgulanarak bazı önlemlerin alınması zaruri görülmüştür. Bu konuda Avrupa Konseyi; Komisyonu, dış sınırların kontrolünün daha etkili yapılması amacıyla servislerarası koordinasyonun sağlanması ve vize kimliği sisteminin geliştirilmesi gibi teknik konularda görevlendirmiştir. Rusya ile terörizmle mücadele konusunda ortaklık antlaşması yapılması gerektiği de ayrıca vurgulanmıştır. Konsey, terörün önlenmesinde uluslararası çalışmalara yönelirken çözümün Orta Doğu'daki istikrara bağlı olduğunu ve bu sorunun ortadan kaldırılmasında öncelikle Filistin-İsrail çatışmalarının bitirilmesinin önemine dikkat çekmiştir. Hamas ve diğer dinci radikal grupların geriletilmesinde Filistin'in seçilmiş lideri Yaser Arafat ile müzakerelerin önemi vurgulanmıştır. Avrupa Birliği'nin Zirvede öne sürdüğü şu düşünce aslında AB'nin terörizm sürecini nasıl ele aldığını gösterir niteliktedir:

“Sınırlarımızın ötesinde Avrupa Birliği hızla değişen ve küreselleşen bir dünya ile karşı karşıyadır. Bizler Berlin Duvarının yıkılmasından sonra insanların daha çok insan haklarına dayalı, çatışmalardan uzak ve istikrarlı bir hayat yaşayacaklarını düşünüyorduk, ancak birkaç yıl sonra bu durumun tahmin ettiğimiz gibi olmadığını anladık. 11 Eylül günü dünyanın eski şiddet dolu günlerine geri döndüğünü gördük. Fakirlik, bölgesel çatışmalar ve az gelişmişliğin imkan tanıdığı, dini fanatizm, etnik ulusalcılık, ırkçılık ve terörizm hala önümüzde büyük bir tehlike olarak durmaktadır. Peki, Avrupa Birliği'nin bu değişen dünyadaki rolü nedir? Nihayetinde birleşmiş olan Avrupa, yeni dünya düzeni içerisinde öncül bir role sahip değil mi? Dünyada hem istikrarı sağlayan hem de yol gösterici bir rol oynamıyor mu? Avrupa, insani değerlerin, Magna Carta'nın, Haklar Bildirgesinin, Fransız Devriminin, yıkılan Berlin Duvarının, çeşitliliğin ve özgürlüğün kıtasıdır. Avrupa her zaman diğer dillere, azınlıklara ve geleneklere saygının, demokrasinin ve insan haklarının beşiği olmuştur. Birlik sadece; demokrasi, serbest seçimler, azınlık hakları ve hukuk kuralları gibi temel değerleri saygı ile karşılayan ve benimseyen ülkelere açıktır” (www.europa.eu, 16.08.2017).

2.2.5. 27 Aralık 2001 Terörle Mücadelede Alınacak Özel Önlemlerin Uygulanması Hakkında Konsey Ortak Tutumu

Brüksel'de toplanan Konseyin ortak terörizm tanımı ve dünyada ve Avrupa'da faaliyet gösteren terör gruplarının listesinin yayınlanması dolayısıyla oldukça önemli olduğu görülmektedir.

Açıklanan ortak tutumda başlangıç olarak 21 Eylül 2001 olağanüstü toplantısında vurgulandığı gibi terörizmin dünya ve Avrupa için gerçek bir sorun olduğu ve terörizmle mücadelenin Avrupa Birliği için öncelik taşıdığı ifade

edilmiştir. 11 Eylül saldırılarının faili olarak görülen Usame Bin Laden'in ve onunla birlikte olan terör gruplarının finansmanlarının dondurulması kararı alınmıştır.

Ortak Tutumda kabul edilen tanım doğrultusunda terör eylemi; içeriği ve niteliği göz önünde bulundurulduğunda bir devlete veya uluslararası bir kuruluşa karşı işlenecek şu tür faaliyetleri kapsar;

- Toplumla ciddi derecede korku salmak,
- Bir hükümeti ya da bir uluslararası kuruluşu herhangi bir eylem yaptırmaya veya yaptırmamaya zorlamak,
- Bir ülkenin veya uluslararası kuruluşu sosyal yapısını, anayasasını, ekonomisini ya da temel siyasetini yok etmek veya istikrarsızlaştırmak adına:

- a) Ölümcül sonuç doğuracak şekilde kişilerin hayatına saldırmak,
- b) Kişilerin fiziksel bütünlüğüne saldırmak,
- c) Adam kaçırmak ya da rehin almak,
- d) Ülkenin tüm sistemlerine zarar vermek,
- e) Uçak, gemi veya diğer mal ve insan taşıma araçlarını ele geçirmek,
- f) Nükleer, biyolojik ve kimyasal silahları veya patlayıcıları üretmek, taşımak, tedarik etmek ya da elde etmek için araştırma yapmak veya geliştirmek,
- g) İnsan yaşamını tehlikeye sokabilecek, patlamalara, yangınlara veya sellere neden olabilecek tehlikeli maddeleri elde etmek,
- h) İnsanların yaşamlarını zorlaştıracak su, enerji veya herhangi bir temel doğal kaynağın üretimini kesintiye uğratmak,
- i) h ve a maddelerinde sayılan suçları yapmakla tehdit etmek,
- i) Bir terörist grubu yönlendirmek,
- j) Herhangi bir terörist grubun eylemlerine katılmak, onlara bilgi, materyal ve her türlü kaynağı temin etmek ve herhangi bir yolla onları finanse etmek.

Ayrıca Konseyin tanımına göre, bir terörist gruptan bahsedebilmek için iki veya daha fazla kişinin bir amaç doğrultusunda bir araya gelmiş olması ve terörist

eylemleri gerçekleştirmek adına bir yapılanma içerisinde yer alması gerekmektedir (www.eur-lex.europa.eu, 17.08.2017).

2.2.6. 13 Haziran 2002 Avrupa Tutuklama Emri ve Üye Devletler Arası Teslim Usulleri Hakkında Konsey Çerçeve Kararı

Avrupa Birliği Antlaşmasını, Komisyonun önerisini ve Parlamentonun görüşünü dikkate alarak Konsey tarafından kabul edilen karar, terörizm suçu dahil bir çok suç faaliyetinin takibi sırasında ortaya çıkan sınır aşırı suçlarda meydana gelen sorunların giderilmesi adına üyelerin aralarındaki suçlu iadesi sürecini kolaylaştırmayı amaçlamıştır.

Kararda, Avrupa Konseyinin; adli iş birliğinin sağlanmasında çok önemli bir yer teşkil eden karşılıklı tanınma prensibini yürürlüğe koymuş olmasının ceza hukuku alanında atılmış ilk somut adım olduğu ifade edilmiştir. Üye devletler ile üçüncü ülkeler arasındaki anlaşmalara zarar vermeyecek şekilde bu kararın 1 Ocak 2004 yılından itibaren yürürlüğe gireceği ve üye ülkeler arasında suçluların iadesi alanında mevcut olan sözleşme ve kararların yerine geçeceği bildirilmiştir. Konsey, Avrupa değerlerini göz önünde bulundurarak sadece idam cezası olan ülkelere suçlu iadesi yapılmasına karşı çıkmıştır (www.eur-lex.europa.eu, 17.08.2017).

2.2.7. Terörle Mücadelede Hukuk Sistemlerini ve Bunların Ulusal Düzeyde Uygulanmasını Değerlendiren Bir Mekanizmanın Oluşturulması Hakkında Konsey Kararı

22 Kasım 2002’de toplanan Konsey, ulusal düzeyde ele alınan birçok hukuk düzenlemesinin ortak bir değerlendirme mekanizmasında ele alarak daha hızlı ve verimli bir hale getirmeyi amaçlamıştır. Daha önce 21 Eylül 2001’de bu mekanizmanın kurulması kararlaştırılmıştır. Konsey, terörle mücadelede en önemli hususlardan biri olarak ulusal yasal sistemlerin geliştirilmesi ve üye ülkeler arasında koordineli bir hale getirilmesini görmüştür. Yasal sistemlerin düzenlenmesi ve uygulanmasında birincil sorumlu kişilerin üye devletler olduğunu belirten Konsey, aynı zamanda üye devletlerin Avrupa Birliği bağlamında terörle mücadelede daha etkili ve hızlı çözümler adına yasal süreçlerde birbirlerini bilgilendirip yardımcı olmalarını talep etmiştir (www.eur-lex.europa.eu, 17.08.2017).

Konsey kararına göre üye devletler arasındaki uluslararası işbirliği çerçevesinde teröre karşı mücadelede, ulusal boyutta yasal düzenlemelerin ortak değerlendirilmesi için aşağıda belirtilen prosedürler izlenerek, Avrupa Konseyinin belirlediği kurallara uygun bir mekanizma oluşturulacaktır;

1. Değerlendirme konusunun belirlenmesi,
2. Uzmanların seçilmesi,
3. Değerlendirme takımının kurulması,
4. Sorgulamanın hazırlanması,
5. Değerlendirme ziyaretinin yapılması,
6. Taslak raporunun hazırlanması,
7. Raporun tartışılması ve kabul edilmesi,
8. Gizliliğin sağlanması,
9. Mekanizmanın gözden geçirilmesi,
10. Geçerlilik tarihinin belirlenmesi,
11. Yayınlanması (www.eur-lex.europa.eu, 17.08.2017).

2.2.8. Ortak Soruşturma Ekiplerinin Kurulması ile İlgili Konsey Çerçeve Kararı

13 Haziran 2002’de toplanan Konsey, Birliğin öncelikli amacının Avrupa Birliği vatandaşlarına özgür, güvenli ve adaletli bir ortamın sağlandığı bir yaşam sunmak olduğunu ifade etmiştir. Bu ortamın sağlanabilmesi için üye devletlerde bulunan polis, gümrük memurları ve diğer yetkililerin arasında koordinasyonun geliştirilerek mevcut suçların önlenmesi gerektiği görüşü vurgulanmıştır. Ayrıca, her alanda olduğu gibi suçluların araştırılmasında ve tutuklanmasında Birliğin bağlı olduğu temel haklara ve hukukun üstünlüğü ilkesine uygun hareket edileceğini belirtmiştir.

15-16 Ekimde Tampere Zirvesinde, kurulması öngörülen ortak soruşturma ekiplerinin; öncelikle uyuşturucu, insan kaçakçılığı ve terörizmle mücadelede görev yapacağı bildirilmiştir. Birlik düzeyinde kabul gören bağlayıcı enstrümanlara sahip uluslararası suçlarla mücadelede mümkün olduğu kadar etkili olan ortak araştırma birimlerinin kurulması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca, Konsey; ortak araştırma

biriminin çalışma alanı olarak, terörist faaliyetlerin önlenmesi gereken kısımlarını vurgulamıştır (www.eur-lex.europa.eu, 18.08.2017).

2.2.9. Adalet ve İçişleri Alanı Olağanüstü Konsey Toplantısı

11 Mart 2004 yılında Avrupa büyük bir şok yaşamıştır. El Kaide terör örgütünün üstlendiği Madrid'de meydana gelen terör saldırılarında 200 kişi hayatını kaybetmiş ve birçok kişi de yaralanmıştır. Banliyö trenlerine eş zamanlı gerçekleştirilen bombalı saldırılar Avrupa'ya terörün kanlı yüzünü bir kez daha göstermiştir.

11 Eylül saldırıları sonrası birçok taslak ve çerçeve kararlar alan Avrupa Birliği bu saldırılar sonrası terörle mücadelede yeterince hazır olmadığını görmüş ve daha önce alınması planlanan önlemleri acilen hayata geçirmeye çalışmıştır.

Madrid saldırıları sonrası 19 Mart 2004 Adalet ve İçişleri alanında olağanüstü olarak toplanan Konsey, mevcut terörle mücadele önlemlerinin acilen uygulanmaya konulması gerektiğini ifade etmiş ve Polis Şefleri Görev Gücü, Europol ve Eurojust tarafından sunulan imkanlardan tam anlamıyla yararlanmak adına üyeler arası pratik işbirliğinin geliştirilmesine odaklandığını bildirmiştir. Konsey, aynı zamanda üye devletlerarası etkili ve sistematik bir istihbarat ve güvenlik hizmetleri mekanizmasının nasıl geliştirilebileceği konusunda müzakerelerde bulunmuştur.

Schengen Bilgi Sistemi ve yeni Vize Bilgi Sisteminin ikinci jenerasyonunun geliştirilmesi ve iletişim verileri ve mahkumlara ilişkin bilgi alışverişinin muhafazası için Komisyondan öneri talep edilmiştir. Son olarak Konsey, Avrupa Tanıkların Korunması Programının kurulması amacıyla Komisyonu yetkilendirmiştir (www.europa.eu, 18.08.2017).

2.2.10. 25 Mart 2004 Terörle Mücadele Deklarasyonu

2004 Madrid saldırılarının akabinde yapılan olağanüstü toplantıda terörle mücadele ile ilgili önlem paketinin oluşturulması bu toplantıya bırakılmıştı. Konsey, Madrid saldırıları sonrası derin bir şok içerisinde olduklarını ve saldırıda zarar gören İspanyol vatandaşların her zaman yanlarında olduklarını ifade etmiştir. Bu saldırıların aynı zamanda Avrupa Birliğinin kuruluş değerlerine karşı da yapıldığı dile getirilmiştir. Zirvede birçok başlık altında ayrıntılı önlem ve uygulama

seçenekleri ele alınmıştır. Birlik maddesi altında Konsey, Avrupa Birliği anayasa taslağı 42. Maddede yer alan dayanışma maddesi uyarınca üye devletlerin terörle mücadelede ortak hareket edeceklerini taahhüt ettiklerini belirtmiştir. Güvenlik stratejisi kısmında Konsey, terörizme katkı sağlayan tüm etkenleri ele alan Avrupa Birliği uzun vadeli stratejisinin belirlenmesi ve uluslararası topluluğun bölgesel çatışmaları önleme ve istikrara kavuşturma çabalarına katılımının arttırılması, iyi yönetişimin ve hukukun üstünlüğünün teşvik edilmesi çağrısında bulunmuştur (www.consilium.europa.eu, 19.08.2017).

Saldırlarda zarar görenlere yardım maddesinde Konsey, Madrid saldırılarında zarar görenler için Terör Mağdurlarını Destekleme Bütçesinde bulunan fonların acilen tahsis edilmesi için Komisyona yetki vermiştir. Daha önce terörle mücadele alanında yapılan tüm işbirliği çalışmalarının uygulamaya konulması görüşleri, mevcut işbirliğinin inşası maddesi altında ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Sınır kontrollerinin güçlendirilmesi ve belge güvenliği maddesi altında Avrupa Birliği Sınırlar Ajansının kurulması adına Mayıs 2004'e kadar düzenleme hazırlanması ve en geç 1 Ocak 2005'te faaliyete geçmesi istenmiştir. Konsey ayrıca, yolcuların biyometrik özelliklerinin pasaport ve vize işlemlerine dahil edilmesine ilişkin Komisyonu görevlendirmiştir (www.consilium.europa.eu, 19.08.2017).

Avrupa Birliği terörle mücadelede ortak bir yaklaşım için rehber hazırlanması maddesinde Avrupa Konseyi, Birliğin terörizmi görünür ve tutarlı bir biçimde önleme ve bastırma taahhüdünü gösteren Terörle Mücadele İçin Ortak Bir Yaklaşım sunacak yönergeleri memnuniyetle karşıladığını bildirmiştir (www.consilium.europa.eu, 19.08.2017).

Uluslararası arenada terörle mücadele motivasyonunun sağlanması ve uluslararası konsensusun derinleştirilmesi, terörist faaliyetlerin durdurulması adına teröre destek sağlayan tüm ekonomik, finansal kaynakların engellenmesi, terörist saldırıların önlenmesi adına, teröristlerin yakalanması, araştırılması ve tespit edilmesi için Avrupa Birliği kurumlarının ve üye devletlerin maksimum kapasitede çalıştırılması, uluslararası taşımacılığın ve sınır kontrollerinin güvenliğinin sağlanması, terör saldırıları sonrası üye devletlerarası koordinasyonunun arttırılması gibi yüksek seviye stratejik uygulamalar, Avrupa Birliği terörle mücadele yeni eylem

planının revize edilmesi için stratejik hedefler maddesi adı altında yer almıştır (www.consilium.europa.eu, 19.08.2017).

İstihbarat paylaşımı maddesinde Konsey; üye devletlere, terör tehlikesi bildiren durumlarda daha etkili ve koordineli hareket eden bir istihbarat mekanizmasının kurulması gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca terör tehdidine ilişkin tüm istihbarat bilgi akışının Europol'e yönlendirilmesinin geliştirilmesi vurgulanmıştır. Avrupa Birliği Genel Sekreteri Javier Solana'nın herhangi bir terör şüphesinde Avrupa siyasetinin bilgilendirilmesini sağlayan istihbarat entegrasyonu çabalarının önemini kabul eden Konsey; onu, önerilerde bulunması için Haziran ayında yapılacak Avrupa Konseyi toplantısına davet etmiştir (www.consilium.europa.eu, 19.08.2017).

Avrupa Konseyi, terörist faaliyetlere kaynak sağlayabilecek kişi veya kurumların hatta hayır kurumlarının tüm kaynaklarına acilen el konulması gerektiğini bildirmiştir. Bu konuda üye devletlerarası işbirliğinin geliştirileceğine inandığını ifade ettiği kısım terörizmin finansmanının önlenmesi maddesi altında yer vermiştir. Konsey, tüm üye ülkelere Birleşmiş Milletler Terörizm Finansmanının Önlenmesi Kararlarını ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 1373 sayılı hükümleri kabul etmesi ve tamamen uygulaması konusunda çağrıda bulunmuştur. Ayrıca Konsey, üçüncü ülkelerle de terörizmin finansmanının önlenmesi konusunda daima diyalog halinde olacağını ifade etmiştir (www.consilium.europa.eu, 19.08.2017).

Toplumun ve taşımacılığın korunması için önlemler maddesinde Konsey, tüm taşıma sistemlerinin güvenliğinin, yasal çerçevelerin ve önleme mekanizmalarının geliştirilmesi çağrısında bulunmuştur. Komisyon, gemilerin ve limanların güvenliği konusunda, geliştirme faaliyetlerinin yürütülmesi için görevlendirilmiştir (www.consilium.europa.eu, 19.08.2017).

Terör saldırıları sonrası sivililerin daha fazla yardıma ihtiyacı olduğunu bildiren Konsey, sivil koruma alanlarında, var olan Avrupa Birliği sağlık güvenliği ve Kimyasal, Biyolojik, Radyasyonel ve Nükleer Riski Azaltma Merkezi (CBRN) programının güçlendirilmesine tüm üyelerce ihtiyaç duyulduğuna işaret etmiştir (www.consilium.europa.eu, 19.08.2017).

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarının ve terörle mücadele ile ilgili tüm protokollerin tamamen uygulanması ve Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyinin işbirliğinin güçlendirilmesi gibi konular uluslararası işbirliği maddesinde ele alınmıştır. Birleşik Devletler ile işbirliği ve partnerlik maddesinde 2001 terörle mücadele eylem planında inşa edilen birliktelik ve işbirliği anlaşmalarının daha da güçlendirileceği vurgusu yapılmıştır. Terörle Mücadele Koordinatörünün pozisyonunun belirlenmesi maddesinde Konsey, terörizme karşı kapsamlı ve güçlü bir şekilde koordineli bir yaklaşımın gerekli olduğunu vurgulamıştır. Buna göre bir terörle mücadele koordinatörü kurulmasını kabul etmiştir. Konsey Sekreterliği ile birlikte çalışacak olan koordinatör, Konseyin terörle mücadele işlerini yürüteceği belirtilmiştir. Komisyon ise, Konseye düzenli olarak rapor vermek ve etkili çalışma sunabilmek için Birliğin tüm araçlarını kullanabilmesi için yetkilendirilmiştir. Genel Sekreter Javier Solana'nın Terörle Mücadele Koordinatörlüğüne atadığı Mr. Gijs de Vries, Konsey tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Son olarak, Avrupa Konseyi; Genel Sekreter Solana'yı ve Komisyonu, bu zirvede belirlenen tüm önlem ve uygulamaların detaylarına ilişkin Haziran Konsey toplantısında rapor vermekle görevlendirmiştir (www.consilium.europa.eu, 19.08.2017).

2.2.11. Avrupa Birliği Terörle Mücadele Stratejisi

Avrupa Birliği, 2004 yılında Madrid'de meydana gelen terör saldırıları sonrası ikinci büyük şoku bu sefer İngiltere'nin başkenti Londra'da yaşamıştır. 7 Temmuz 2005 yılında Londra toplu taşıma araçlarında meydana gelen El Kaide'nin eş zamanlı canlı bomba saldırılarında 52 kişi hayatını kaybetmiş ve yüzlerce kişi de yaralanmıştır (www.bbc.com, 07.09.2017). Genel olarak Avrupa Birliğinin terörle mücadele politikalarının oluşum sürecine bakıldığında büyük terör olayları sonrası hareketlilik göze çarpmaktadır. Londra saldırılarından sonra da Konsey, yeni terörle mücadele stratejisini hayata geçirmek amacıyla 15 Kasım 2005'te toplanmıştır. Bu toplantıda Konsey, yeni Avrupa Terörle Mücadele Stratejisinin “önleme, koruma, izleme ve karşılık verme” olmak üzere dört ana unsur üzerinden yürütme kararı almıştır.

Önleme

İnsanların terörizme yönelmesini önlemek ve gelecek nesil teröristlerin ortaya çıkmasını engellemek amacıyla Birlik, terörizme insan kaynağı sağlanması ve radikalleşme ile mücadele için kapsamlı bir strateji kabul etmiştir. Terörizme katılmada birçok farklı sebebin bulunabileceğini, ancak terörizmin asla haklı gösterilemeyeceğini ifade eden Konsey, insanların terörizme katılmasına etki eden yolları, propagandaları ve motivasyonları tespit edip önleyeceklerini vurgulamıştır (www.statewatch.org, 19.08.2017).

Dünyadaki radikalizm düşüncesinin bireyleri şiddete sevk ettiğini düşünen Konsey, bu konuda özellikle El Kaide'nin yaydığı dini motifli radikalizm düşüncesi ve gençleri şiddete yönlendiren söylemleri ile mücadele için, El Kaide ve diğer dini radikal gruplara karşı olan dini cemaatler ile koordineli bir şekilde çalışmanın zaruri olduğunu belirtmiş, bunu Avrupa'nın yüzleşmekte olduğu en büyük felaketlerden biri olan radikal terörizmin önlenmesinde en önemli husus olarak görmüştür. Ayrıca radikalizmle mücadele için üçüncü ülkelerle yapılacak işbirliğinin de oldukça önemli bir yere sahip olduğunu belirtmiştir (www.statewatch.org, 19.08.2017).

Koruma

Koruma odaklı güvenliğin terörle mücadele stratejisinin önemli kısmını oluşturduğunu ifade eden Konsey, teröristlerin saldırıda yararlanabileceği etkenleri ve saldırı sonrası etkileri azaltacak koruma tedbirlerinin güçlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır (www.statewatch.org, 19.08.2017).

Konsey, üye devletlerin birincil sorumluluğu olarak korumanın güçlendirilmesini görmüştür. Bu sebeple özellikle sınır güvenliği, taşımacılık ve diğer sınır işlemlerinin etkili ve koordineli çalışmasının hayati önem arz ettiğini vurgulamıştır. Tüm bunların sağlanabilmesi için Konseyin, Komisyonun ve üye devletlerin politika geliştirmekte işbirliği yapması ve yeni fikirler üretmesinin şart olduğunu bildirmiştir. Sınır güvenliğinde teknolojinin geliştirilmesine vurgu yapan Konsey, özellikle yolcu bilgileri, seyahat belgeleri ve pasaportlarda biyometrik teknolojinin kullanılmasının zorunluluğuna işaret etmektedir. Avrupa Sınırlar Ajansının sağlayacağı risk değerlendirmeleri sayesinde de Avrupa vatandaşlarının daha güvenilir bir ortamda seyahat edebileceği ifade edilmiştir. Terör eylemlerinin

daha etkili olması için teröristlerin sürekli kalabalık ortamları seçmesi, Konseyi bu alanda önlemler almaya itmiştir. Bu sebeple Konsey; ortak yapılacak koruma programları sayesinde kalabalık ve saldırı tehlikesi olabilecek yerlerin korunması için yöntemler geliştirilmesi ihtiyacını dile getirmiştir. Ayrıca uluslararası taşıma güvenliği anlaşmalarının yanında CBRN'nin uygulanmasının da önemine vurgu yapılmıştır (www.statewatch.org, 19.08.2017).

İzleme

Konsey, terörist faaliyetleri durdurmak ve sınır ötesi teröristlerin takibi için Birliğin verdiği tüm taahhütleri uygulayacağını ve daha da güçlendireceğini ifade etmiş ve hedeflerinin teröristlerin planlarını sekteye uğratmak, bağlantılarını, insan ve finansman kaynaklarını kesmek olduğunu ve tüm bunları yaparken insan haklarına saygıyı dikkate alacaklarını belirtmiştir. Lahey Programında² kabul edildiği gibi, kendi ulusal güvenlik politikalarını uygulayan üye devletlerden, Birlik güvenliğine bir bütün olarak yardımcı olmaları beklenmektedir. Terörist faaliyetlerin izlenmesi ve engellenmesi adına üye devletlerarası istihbarat alışverişine Birliğin her zaman destek vereceğini açıklamıştır. Avrupa Tutuklama Emri gibi enstrümanların teröristlerin izlenmesinde ve sınır ötesi terörist araştırmalarında oldukça önemli bir araç olduğu ifade edilmiştir. Önceliğin diğer bir enstrüman olan Avrupa Kanıt Emri'ne verilmesi gerektiği vurgulanmış ve sınır ötesi araştırmalar için ortak bir Araştırma Biriminin kurulmasının önemine işaret edilmiştir. Üye devletlerin polis ve yargısal operasyonlarda bilgi alışverişinin daha çok güçlendirilmesi ve özellikle Europol ve Eurojust üzerinden yapılması gerektiği aktarılmıştır. Ayrıca Vize Bilgi Sistemi ve Schengen Bilgi Sistemlerinin geliştirilmesi gerektiği de vurgulanmıştır (www.statewatch.org, 19.08.2017).

Teröristlerin doğrudan (örn. silahlar ve patlayıcılar) ve dolaylı olarak (örn. Seyahat ve ikamet izni bulunmayan sahte belgeler) terör saldırılarında kullanabileceği materyallerden mahrum bırakılması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca iletişim kurmak ve ideolojiyi yaymak için internet tarafından sunulan olanaklardan mümkün olduğunca yoksun bırakılmalarının şart olduğu belirtilmiştir. Son olarak Avrupa'da meydana gelen terör saldırılarının genel olarak Avrupa'nın dışından

² Özgürlük güvenlik ve adalet alanının güçlendirilmesini ele alan program.

geldiğini belirten Konsey, terörizmin önlenmesinde uluslararası mücadelenin önemine işaret etmiş ve Avrupa Birliğinin, Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası örgütler ile işbirliğini geliştireceğini aktarmıştır (www.statewatch.org, 19.08.2017).

Karşılık Verme

Konsey, Avrupa'da meydana gelecek terör olaylarını sıfırlayamayacaklarını ancak saldırı sonrası durumla nasıl başa çıkabileceklerini bildiklerini ifade etmiştir. Bir olayın insan yapımı, doğal veya teknolojik olduğuna bakılmaksızın verilecek tepkinin aynı olacağı ve doğal afetlerin sonuçları karşısında uygulanacak müdahale sistemlerinin bir terör saldırısı sonrası da vatandaşların gördüğü zararı hafifletmede kullanılabileceği ayrıca Katrina Kasırgası, Güneydoğu Asya Tsunami Felaketi ve Pakistan Depremi gibi doğal afetlere verilen tepki mekanizmalarında olduğu gibi uygulanacağı vurgulanmıştır (www.statewatch.org, 19.08.2017).

Sınır ötesi etkileri olan herhangi bir felakette, üye devletle hızlı bilgi paylaşımı, medya koordinasyonu ve operasyonel destek ihtiyacının olacağı ve bunun yapılabilmesi için Avrupa Birliğinin tutarlı veya toplu bir eylemde bulunma kabiliyetine gerek duyulacağı dile getirilmiştir. Bu sebeple Avrupa Birliği krizle mücadele koordinasyon düzenlemelerinin geliştirilmesinin, terörist saldırılara verilecek tepkiyi etkili bir hale getireceği vurgulanmıştır. Terör saldırıları sonrası, saldırılardan zarar görenlerin ihtiyaçlarının karşılanması da terörizme karşı bir karşılık verme aracı olarak görülmüştür. Bu konuda üye devletlerin saldırıda zarar görenlere uygun bir tazminatı vermesi gerektiği ve Avrupa Birliğinin de bu konuda her zaman işbirliği içerisinde olacağı bildirilmiştir (www.statewatch.org, 19.08.2017).

Birlik, Avrupa sınırları dışında meydana gelen terör saldırılarında kendi vatandaşlarına daima gerekli olan yardımın sağlanması ve sivil ve askeri varlıkların korunması gerektiğini vurgulamıştır. Afetler karışığında uluslararası tepki boyutunda özellikle Birleşmiş Milletler olmak üzere diğer uluslararası örgütler ile de işbirliğinin geliştirilmesi gerektiğine dikkat çekilmiştir. Ayrıca üçüncü ülkelerin, uluslararası felaketlerde Avrupa Birliğinin sağlayacağı teknik yardımlara ihtiyaç duyacağı, bu sebeple terör saldırıları sonrası verilecek tepki konusunda Avrupa Birliğinin

yöntemlerinin uygulanmasına ihtiyaç duyulacağı vurgulanmıştır (www.statewatch.org, 19.08.2017).

2.2.12. 2008 Konsey Çerçeve Kararı

2002 Konsey Çerçeve Kararının yenilenmesi için hazırlanan yeni çerçeve kararda daha önce Avrupa Birliği suç listesinde bulunan bazı suçlar, terörizm suçu ile uyumlu hale getirilmiştir. Ayrıca, Konsey; terörizmin dünyada ve Avrupa'da oluşturduğu tehlikeye değinmiştir. Terörizmin demokrasiye, hukuk devleti anlayışına, özgürlüğe, temel haklara ve Avrupa'nın Birliğine vereceği zararlar ele alınmıştır (www.eur-lex.europa.eu, 20.08.2017)..

Mevcut yeni çerçeve kararda terörizm ile bağlantılı suçların neler olduğu ve üye devletlerin bu tür suçlara karşı gerekli önlemleri alması gerektiği belirtilmiştir. Yeni çerçeve karara göre terörizmle bağlantılı suçlar şunlardır:

- Terör suçu işlemek için halkı provoke etmek,
- Terör faaliyeti için insan kaynağı sağlamak,
- Terör örgütüne eğitim vermek,
- Terör hazırlığı için hırsızlık yapmak,
- Terör hazırlığı için gasp etmek,
- Terör hazırlığı için sahte belge hazırlamak.

Ayrıca teröristlere yardım ve yataklık edenler ve terör eylemine teşvik eden ya da girişimde bulunanlara karşı Konsey, üye devletlerin gerekli önlem ve cezalandırmayı yapmaları gerektiğini vurgulamıştır. Konsey, üye devletlerin bu gibi suçlara önlem alırken ifade özgürlüğü, basın ve yayın özgürlüğü gibi demokratik haklara zarar vermemesi gerektiğini vurgulamıştır. Son olarak Konsey, üye devletlerden bu çerçeve karara 9 Aralık 2010 tarihine kadar uymak için gerekli prosedürleri tamamlaması gerektiğini ve uygulama yaparken demokratik bir toplumun gerektirdiği şekilde meşru amaçlarla, orantılı ve herhangi bir keyfilik ve ayrımcılık göstermemesi gerektiğini belirtmiştir (www.eur-lex.europa.eu, 20.08.2017).

2.2.13. Avrupa Güvenlik Ajandası

7 Ocak 2015 tarihinde meydana gelen terör saldırıları Avrupa'da yeniden terör korkusunun uyandırılmasına sebep olmuştur. Fransa'nın başkenti Paris'te haftalık mizah ve karikatür dergisi olan Charlie Hebdo'nun, İslami değerler ile alay etmesini gerekçe göstererek saldırıda bulunan teröristler, dergi çalışanları ve güvenlik güçleri dahil 12 kişiyi öldürmüştür. Bu olayların akabinde Avrupa Komisyonu, üye devletlerde olası terör saldırılarına karşı sistematik hareket edilmesi amacıyla 28 Nisan 2015 tarihinde bir Güvenlik Ajandası hazırlamıştır (www.cepol.europa.eu, 21.08.2017)..

Avrupa Birliğinin öncelikli amacının Avrupa vatandaşlarına güvenli, özgür ve adaletli bir hayat sunmak olduğunu belirten Komisyon; vatandaşlarının, özgürlük ve güvenliğini, Avrupa değerleri ve temel haklar korunarak, güvence altına alınacağını vurgulamıştır. Ajandada, Avrupa Birliği üye devletlerin mevcut olan güvenlik ve önleme çalışmalarının etkili bir biçimde işleyebilmesi için şu beş ana prensip ışığında hareket etmesi istenmiştir: Birincisi, temel haklara tam olarak uyulduğundan emin olunmalıdır. İkincisi, vatandaşlara güven vermek için daha fazla şeffaf, hesap verebilir ve demokratik olunmalıdır. Üçüncüsü, mevcut yasal enstrümanların daha iyi uygulanması sağlanmalıdır. Dördüncüsü, kurumlararası ve sektörlerarası daha fazla işbirliği ve koordinasyon halinde olunmalıdır. Beşincisi ise, güvenlik kapsamında iç ve dış sorunlarda birliktelik arttırılmalıdır (www.cepol.europa.eu, 21.08.2017).

Daha önce güvenlik alanında kararlaştırılmış ve uygulamasında aksaklıklar olan tüm çalışmalar ve protokollerin geliştirilerek faal hale gelmesi için işbirliğinin geliştirilmesi çağrısında bulunan Komisyon, gelecek beş yıl içerisinde meydana gelebilecek olayların önüne geçilebilmesi için şu üç temel önceliğin dikkate alınması gerektiğini savunmuştur (www.cepol.europa.eu, 21.08.2017)..

1- Teröristlerle ve Yabancı Savaşçılar İle Mücadele

Komisyon raporuna göre; Irak, Suriye ve Libya gibi dünyadaki çatışma bölgelerinden gelen Avrupa vatandaşları Avrupa'da terörist faaliyetlere devam etmektedir. Bu geri dönüşlerin Avrupa iç güvenliğini tehdit ettiği bilinmektedir. Bu sebeple bu sirkülasyona engel olunmalıdır (www.cepol.europa.eu, 21.08.2017)..

2- Sınır Ötesi Organize Suç Örgütlerinin Faaliyetleri

Bu örgütlerin sahip oldukları uluslararası suç ağları sebebiyle Avrupa'da hareket edebildiklerini ve kurtulma yolları bulabildiklerini aktaran Komisyon, mevzu bahis suç ağlarının; insan kaçakçılığı, ateşli silah ticareti ve uyuşturucu kaçakçılığı gibi faaliyetler sebebiyle büyük bir insan, sosyal ve ekonomik maliyete sebep olduğunu bildirmiştir. Ayrıca bu organize suç örgütlerinin, korunma aramak ya da daha iyi ekonomik fırsatlar amacıyla mülteci olmuş kişilerin savunmasızlıklarından yararlanarak onları kullandıklarını ve kar adına birçoğunun hayatını tehlikeye attıklarını belirtmiş ve aynı zamanda bu suç örgütlerinin Avrupa'da terörü beslediklerini dile getirerek uyuşturucu, insan ve ateşli silah kaçakçılığı sayesinde piyasaya sızdıklarını vurgulamıştır (www.cepol.europa.eu, 21.08.2017)..

3- Siber Suçların Avrupa Birliğine Verdiği Zararlar

Siber suçların vatandaşların temel haklarına ve başarılı bir oluşum içerisinde olan dijital pazara karşı gelişmekte olan büyük bir tehlike olarak görüldüğü Komisyonca dile getirilmiştir. Ticaret ve bankacılık alanındaki siber suçların, büyük bir yasadışı kazanç ve vatandaşlar için maddi kayıp olduğu görülmüştür. Komisyon tarafından gelecekte siber terörizme destek olan diğer suçların artmasından duyulan endişe vurgulanmıştır (www.cepol.europa.eu, 21.08.2017)..

Görüldüğü gibi terörizm, organize suçlar ve siber suçlar; Ajandanın üç temel konusunu teşkil etmektedir. Komisyon, birbiriyle bağlantılı ve sınır ötesi güce sahip bu suçları açıkça vurgulayarak, önlenmesi konusunda Avrupa Birliği düzeyinde etkin ve koordineli bir karşılık verilmesi ihtiyacını yine bu Güvenlik Ajandasında dile getirmiştir (www.cepol.europa.eu, 21.08.2017).

Genel olarak bakıldığında Avrupa Birliği Terörle Mücadele Politikaları ve stratejilerinde daima üye devletler ya da üçüncü ülkeler ve uluslararası organizasyonlar ile işbirliğinin önemi vurgulanmıştır. Avrupa'da daha önce meydana gelen etnik kökenli terör olayları ile başlayan terörizmi önleme çalışmaları, 11 Eylül 2001 dini motifli terör saldırıları ile hız kazanmıştır. Avrupa'nın gelişmiş ülkelerinde çok sayıda Müslüman göçmen ve sığınmacının bulunması radikal İslamcı terör saldırıları tehlikesini hat safhaya ulaştırmıştır. Daha sonra Madrid'de meydana gelen ve büyük çapta bir maddi ve manevi yıkıma neden olan terör saldırıları artık terörün Avrupa topraklarına taşındığının bir göstergesi olmuştur. Avrupa Birliğinin esasen

entegrasyonun sağlanması için tüm olayları lehine çevirme eğiliminde olduğu görülmektedir. Üye ülkelerin, uluslararası boyuttaki terör tehdidine karşı tek başına mücadele etmesinin mümkün olmadığı her zirve ve toplantıda dile getirilmiştir. Bu sebeple gerek adalet ve içişleri alanında gerekse ortak dış ve güvenlik politikalarında bütünleşmenin zaruri olduğu vurgulanarak, üye devletlerin kendi yasalarında bulunan güvenliğe ilişkin tedbir ve düzenlemeleri koordine etmeleri, işbirliği ve hatta bütünleşme yoluna gitmeleri gerektiği sık sık ifade edilmiştir.

3. AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASININ KURUMSAL YAPISI

Avrupa Birliği, üye devletlerarası entegrasyonun sağlanmasında daima ileri adımlar atmakta ve üye devletleri bu konuda motive etmektedir. Maastricht Anlaşması ile birlikte Avrupa bütünleşmesinin hızlandığı görülmektedir. Avrupa Birliğinin nihai amacı olan homojen bir birlik hedefinin gerçekleşmesinde ortak güvenlik politikaları en önemli araç olarak görülmektedir. Bundan önceki konuda ele alınan Avrupa Birliği Terörle Mücadele Politikası amaca giden yolun yapı taşlarından birini oluşturmaktadır. Bu kısımda ise Avrupa Birliğinin Terörle Mücadele Politikalarının yürütülmesinde yetkili olan kurumlar incelenmektedir.

3.1. EUROPOL

1992 yılında Avrupa'da iç güvenlik alanında entegrasyona hizmet etmesi düşünüldükçe kurulması kararlaştırılıp 1999 yılında resmen göreve başlayan Europol, şuan Avrupa Birliğinin suçla mücadeledeki ortak en önemli kuruluşudur. Terör örgütleri ve uluslararası suçlarla mücadeledeki istikrarını sürdüren Europol, yıllarca terörle mücadele, uyuşturucu ticareti, yasa dışı göçmen ağları, insan ticareti, yasadışı materyal ticareti, siber suçlar, kara para aklama ve sahte para ticareti ile mücadele konusunda edindiği tecrübeler sayesinde güçlü bir yapıya bürünmüştür (www.europol.europa.eu, 15.09.2017).

Hollanda'nın Lahey kentinde bulunan merkezinde 620 kişiden fazla çalışanı ile 28 üye ülkenin ve ABD, Avustralya, Norveç ve Kanada gibi üye olmayan ülkelerin güvenlik birimleri ile koordineli çalışmaktadır. Europol direkt operasyon yapma ve tutuklama yetkisine sahip değildir. Bunun yerine toplantılar, analizler, bilgi

paylaşımı yaparak ve operasyonları koordine ederek üye devletlerin güvenlik birimlerine yardımcı olmaktadır (www.europol.europa.eu, 15.09.2017).

Europol, Avrupa Konseyinin denetimi altında bulunmakta ve bütçesi Avrupa Birliği genel bütçesinden karşılanmaktadır. Europol'un Üst Düzey Müdürü ise yine Konsey tarafından atanmaktadır. Şuan Üst Düzey Müdür Rob Wainwright, Konsey tarafından 2009 yılında atanmış olup o tarihten beri görevini sürdürmektedir (www.europol.europa.eu, 15.09.2017).

3.2. EUROJUST

Eurojust, sınır ötesi ve organize suçlarla mücadele kapsamında, Avrupa Birliğine üye devletler arasındaki soruşturma ve kovuşturmaları koordine etmek ve iyileştirmek amacıyla 2002 yılında faaliyete geçen bir Avrupa Birliği kuruluşudur. Dünyada yargı makamları ağının sürekliliği bakımından bir ilk konumundadır. Merkezi Hollanda'nın Lahey kentinde bulunan Eurojust, yılda yaklaşık 1500 sınır ötesi suçta üye devletlerin yargı makamlarına yardımcı olmaktadır. Stratejik düzeyde bireysel ceza davaları, terör suçları ve diğer özel kriminal suç türleri ile ilgilenmekte ve 28 üye ülkenin araştırmacıları ve savcılarını arasındaki görüşmelere ev sahipliği yapmaktadır (www.eurojust.europa.eu, 15.09.2017).

Eurojust, bir kurul olarak faaliyet gösterir. Eurojust Kurulu, kendi üye devletlerinin hükümetleri tarafından; savcılar, yargıçlar ya da polis teşkilatından, yetkinliğe sahip kişiler arasından atanır. Bu kurul, Eurojust'ın organizasyonlarından ve yürütülmesinden sorumludur. Eurojust, bir idari direktör tarafından yönetilmektedir. İdari direktör, Komisyon Başkanının gözetimi altında Eurojust ve onun personelinin tüm faaliyetlerinden sorumludur. Üye devletlerden atanan Eurojust görevlilerinin minimum hizmet süresi 4 yıldır (www.eurojust.europa.eu, 15.09.2017).

Eurojust idari hizmetleri aşağıdaki birimler ve hizmetler tarafından karşılanmaktadır;

- Bütçe, Finans ve Satın Alma,
- İnsan Kaynakları,
- Bilgi Yönetimi,

- Hukuk ve Veri Koruma,
- Kurumsal Hizmetler,
- Vakalar,
- Basın Yayın İlişkileri,
- Proje Yönetimi ve
- İdari Destek (www.eurojust.europa.eu, 15.09.2017).

3.3. FRONTEX

Avrupa Konseyi Schengen anlaşması gereği vatandaşlarına sunduğu özgür, güvenli ve adaletli vizesiz serbest dolaşım ortamının sağlanması amacıyla Avrupa Birliğine üçüncü ülkelerden gelecek tehlikelere karşı sınırlarını korumak için birçok proje ve ad-hoc uygulamıştır. Bu geçici projelere örnek olarak şu birimleri gösterebiliriz;

- Risk Analiz Merkezi (Helsinki, Finlandiya)
- Kara Sınırları Merkezi (Berlin, Almanya)
- Hava Sınırları Merkezi (Madrid, İspanya)
- Ad-hoc için Eğitim Merkezi (Traiskirchen, Avusturya)
- Mükemmeliyet Merkezi (Dover, İngiltere)
- Doğu Deniz Sınırları Merkezi (Pire, Yunanistan) (frontex.europa.eu, 18.09.2017).

Daha sonraki yıllarda Avrupa Konseyi Ad-hoc Merkezi daha önemli adımlar atmaya karar vermiştir. Böylece Avrupa Birliğinin çalışma yöntemleri ve prosedürlerinin geliştirilmesi ile birlikte 26 Ekim 2004 yılında Avrupa Birliği üye devletlerinin sınırlarının operasyonel işbirliği üzerine Avrupa Ajansı yani “Frontex” kuruldu. 2007 de tekrar düzenlendikten sonra 2016 yılında Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı’na dönüştürülerek faaliyetlerine devam etmektedir (frontex.europa.eu, 18.09.2017).

Frontex, yasadışı göç, kaçak silahlar, uyuşturucu ve sahte para kaçakçılığı, patlayıcı yapımında kullanılacak materyallerin sınırdan geçirilmesi gibi terörizm eylemlerine olanak sağlayacak her türlü faaliyete daha Avrupa sınırları içerisine girmeden müdahale edilmesi için alınacak önlemlerin yürütülmesini koordine etmektedir. Frontex, Avrupa Birliği Komisyonuna bağlı olarak Varşova, Polonya’da

faaliyet göstermektedir. Şuanda Frontex'in Yönetici Müdür koltuğunda Fabrice Leggeri bulunmaktadır. (frontex.europa.eu, 18.09.2017).

3.4. TERÖRLE MÜCADELE KOORDİNATÖRÜ

Mart 2004 yılında meydana gelen Madrid terör saldırıları sonrası Avrupa Konseyi terörle mücadele adına bir deklarasyon yayınladı. Deklarasyonda terörle mücadele önlemleri arasında bir terörle mücadele koordinatörlüğü biriminin kurulması kararlaştırıldı. Böylece Ortak Dış ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi olan Javier Solana tarafından Konseye tavsiye edilen Gijs de Vries ilk Avrupa Birliği Terörle Mücadele Koordinatörlüğü biriminin başında göreve başlamış oldu. Daha sonra 2007 yılında ise yine Javier Solana tarafından bu kez Gilles de Kerchove Terörle Mücadele Koordinatörlüğü biriminin başına getirilmiş ve halende bu görevi Kerchove yürütmektedir (www.consilium.europa.eu, 19.09.2017).

Avrupa Konseyine bağlı olarak faaliyet gösteren Terörle Mücadele Koordinatörünün görev ve sorumlulukları şunlardır:

- Konseyin terörle mücadele konusundaki işlerini koordine etmek,
- Avrupa Birliği İstihbarat Analiz Merkezi ve Europol tarafından üretilen tehdit analizleri ve raporlarına dayanarak politika önerileri sunmak ve eylem için öncelikli alanları tavsiye etmek,
- Avrupa Birliği terörle mücadele stratejisinin uygulanmasını yakından takip etmek,
- Avrupa Birliğinin emrinde olan tüm araçlara genel bir bakış sağlamak, Konseye düzenli olarak rapor vermek ve Konsey kararlarını etkili bir şekilde takip etmek,
- Konseyin, Komisyonun ve Avrupa Dış Eylem Servisinin (EEAS) ilgili organları ile koordinasyon halinde çalışmak ve faaliyetleri hakkında onlarla bilgi paylaşımında bulunmak,
- Avrupa Birliğinin terörle mücadelede aktif rol almasını sağlamak,
- Terörle mücadele alanında Avrupa Birliği ve üçüncü ülkeler arasındaki iletişimi geliştirmek.

Terörle stratejik mücadelede sistematik ve etkili önlemlerin alınmasından ve diğer çalışmalarından dolayı Terörle Mücadele Koordinatörünün

önemi farklı platformlarda daima vurgulanmaktadır (www.consilium.europa.eu, 19.09.2017).

3.5 AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRİZM ÇALIŞMA GRUBU

Terörizm Çalışma Grubu, Avrupa Birliği Konseyinin terörle mücadele ajandasının yönetilmesinden ve yönlendirilmesinden sorumludur. Başlıca görevleri şunlardır:

- Terörist tehditlerin değerlendirilmesi ve bilgi alışverişinde bulunmak,
- Teröristlerin potansiyel insan kaynakları ve radikalizm ile mücadele etmek,
- Üye devletler ile birlikte terörle mücadele alanında en iyi uygulamaları hayata geçirmek.

Terörizm Çalışma Grubu, Terörle Mücadele Koordinatörü ve Europol ile yakın işbirliği içerisinde. Ayrıca Terörizm çalışma grubu, Terörle Mücadele Grubu – Uluslararası Yönü ile de çeşitli politika alanlarında çalışmaktadır (www.consilium.europa.eu, 19.09.2017).

Avrupa Birliğinin 2004 yılında Madrid saldırıları ile kendi topraklarında maruz kalmaya başladığı uluslararası terörizm dalgası, günümüzde de devam etmektedir. Terörist saldırı yöntemleri her seferinde başka bir biçimde devletleri tehdit etmektedir. Avrupa Birliğinin endişesi ise her an hazır olduğunu düşündüğü terör saldırılarının klasik yöntemlerden ayrılarak evrilmesidir. Ayrıca Birlik içerisinde yaşayan birçok Müslüman vatandaşın varlığı, Avrupa Birliği ve üye devletlerde dini radikalizmin artması korkusunu doğurmaktadır. Avrupa Birliği, bünyesinde bulundurduğu terörle mücadele kurumları ile dünyada ve Avrupa’da muazzam bir güce ulaşan radikal terörizm ile mücadele etmektedir ve mücadeleyi yürütürken kurumlarından; temel haklar, özgürlükler, demokrasi ve hukuk devleti anlayışı gibi Avrupa değerlerini oluşturan bir takım prensiplere uyulması gerektiğini her zirve ve toplantıda dile getirmektedir. Ancak uygulamaya bakıldığında ise bu durumun tamamen hayata geçirilemediği, Europol’un da raporlarında (TE-SAT, 2016) yer aldığı gibi, daha önceki terör saldırıları sonrasında olduğu gibi 2015 ve 2017 yıllarında Paris, Barcelona, Brüksel ve Londra gibi Avrupa’nın başlıca büyük kentlerinde meydana gelen terör saldırıları sonrası ilan edilen olağanüstü hal

durumunda birçok temel hak ve hürriyetin yok sayıldığı görülmektedir
(www.independent.co.uk, 20.09.2017).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASINA UYUM

1. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİK SÜRECİ

Avrupa Birliğine katılmak isteyen tüm devletlerin yerine getirmek zorunda olduğu bir takım prosedürleri içeren süreç 1993 yılında Kopenhag Zirvesi kararlarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Avrupa Birliğine giriş koşullarını içeren bu prensipler “Kopenhag Kriterleri” olarak ifade edilmiştir. Kopenhag Zirvesinde esasen Birliğin, dağılan Sovyetler Birliği sonrası bağımsız olan Doğu ve Orta Avrupa ülkelerini kapsayan genişleme planı ele alınmıştır. Zirvenin ele aldığı konuların merkezinde dağılan komünist rejim sonrası Avrupa Birliğine alınacak ülkelerin aşırı merkezizetçi, hukuk devleti anlayışından uzak ve ekonomide devlete bağımlı mevcut özelliklerinin Avrupa Birliğine uyumunun nasıl yapılacağı yer almıştır. Böylece Zirveden, Avrupa Birliğine girecek olan ülkelerin karşılayacağı siyasi, ekonomik, hukuki ve idari kriterlerden oluşan bir süreç oluşturulmuştur (Morgil, 2006: 92-93).

- **Siyasi Kriterler**

Bu alanda üye olacak ülkeden, öncelikle demokrasinin, insan haklarının, hukukun üstünlüğünün ve azınlık haklarının muhafazasını temin etmesi beklenmektedir (Doğan, 2005: 7-8).

- **Ekonomik Kriterler**

Avrupa Birliği, üye olacak ülkeden, piyasa ekonomisini geliştirmesini, kamu harcamalarını azaltmasını, piyasa rekabetini mevcut kılan sistemleri geliştirmesini, ekonomisindeki istikrarı sağlamasını ve küresel ekonomi ile mücadele edebilme kapasitesine sahip olmasını talep etmektedir (Doğan, 2005: 7-8).

- **Hukuki ve İdari Kriterler**

Aday olacak ülke Avrupa Birliği mevzuatına (müktesebatına) tüm yasaları ve kurumları ile uyum sağlama teminatı vermelidir (Doğan, 2005: 7-8).

Bir ülkenin Avrupa Birliğine tam üye olabilmesi için üç aşamadan geçmesi gerekmektedir, ayrıca bu aşamaları geçerken tüm prosedürleri eksiksiz olarak yerine

getirmesi zaruridir. Öncelikle Avrupa Birliğine üye olmak isteyen ülke resmi adaylık başvurusunu yapmadan önce, ön koşul olarak aday olma kistasına sahip olması gerekmektedir. Bunun için yukarıda da bahsedildiği gibi Avrupa Müktesebatına uygunluk aranmaktadır. Örneğin: Demokrasiyi benimsemiş, insan hakları ve azınlık haklarına saygılı ve hukuk devleti anlayışına sahip, ekonomide ise rekabetçi ve serbest piyasa görüşünde bir ülke olması beklenmektedir. Bu durum resmi kıstaslar içerisinde yer almaktadır bunun dışında resmi olmayan, coğrafi konum gibi, bir takım özelliklere sahip olması da beklenir. Daha sonrasında ise Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonu arasında yapılan mutabakat ile başvuru yapan ülkenin adaylığı kabul edilmekte ya da reddedilmektedir. Kabul edilmesi durumunda Komisyon aday ülkenin temsilcileri ile bir araya gelerek her bir mevzuat alanındaki durumunu incelenmekte ve Avrupa Birliği ile uyumun düzeyini ortaya koyacak bir tarama raporu hazırlamaktadır. Üye devletlerin kararı doğrultusunda aday ülke, müzakerelere doğrudan başlar ya da gerekli eksikliklerin yerine getirilmesi için tavsiyeler alır. Bu arada, Avrupa Birliği üyelik sürecindeki tüm kararların oybirliği ile alındığını belirtmekte fayda vardır. Müzakere sürecine geçen aday ülke, 35 fasıldan oluşan mevzuat uyumunu yerine getirmek için çalışmalara başlamaktadır. Bu süreçte artık aday ülke, müzakereci ülke statüsüne yükselmektedir. Fasıllar, konferanslar aracılığı ile üye ülkeler, Konsey ve Komisyon tarafından kararlaştırılarak açılmakta ve her fasıl tamamlandıktan sonra geçici olarak kapatılmaktadır. Yine aynı konsül nezdinde bir sonraki fasıla geçiş için karar alınmaktadır. Tüm müzakereleri tamamlayan müzakereci ülke, Avrupa Konseyinin, Komisyonunun ve üye ülkelerin temsilcilerinin olumlu raporu doğrultusunda son olarak Avrupa Parlamentosundaki oylama sonucunda artık üye devlet olma hakkını kazanmaktadır. Ayrıca, üye olmak isteyen ülke referandum ile halkın da onayını almalıdır. Böylece üyelik anlaşmasını imzalayarak artık Avrupa Birliğine tam üye olmaktadır (Avrupa Birliği İle Katılım Müzakereleri Rehberi, 2005: 15-20).

Avrupa Birliği diğer aday ülkelerden farklı olarak Batı Balkan ülkelerine karşı bazı farklı prosedürler uygulamakta ve yaklaşım benimsemektedir. İstikrarlaştırma ve uyum süreci olarak bilinen bu prosedürlerin üç amacı vardır: Birincisi Batı Balkan ülkelerini siyasi olarak istikrarlaştırmak ve piyasa ekonomisine geçiş için cesaretlendirmek, ikincisi; bölgesel işbirliğini sağlamak, üçüncüsü ise;

Avrupa Birliğine tam üyeliklerini gerçekleştirmektedir (www.eu.europa.eu, 17.10.2007).

Avrupa Birliğine üyelik için başvuran ülkeler gerekli kriterleri karşılayabilme kapasitesine göre müzakereleri tamamlama hızı da değişmektedir. Yani müzakerelere aynı anda başlayan ülkelerin aynı anda bitirmesi gibi bir şart bulunmamaktadır (www.eu.europa.eu, 17.10.2007).

2. ÜYELİK SÜRECİNDE TERÖRLE MÜCADELENİN YERİ

Terörle mücadele konusu, Avrupa Birliği politikalarını uzun yıllar meşgul etmiştir. Daha önceki bölümde 11 Eylül 2001 tarihinin Avrupa Birliği Terörle Mücadele Politikalarının gelişmesinde milat olarak kabul edildiği vurgulanmıştır. Bu tarihten önceki yıllarda kararlaştırılan politikaların üye devletlerin gözünde terörizmin kesin bir tehlike olmaması sebebiyle uygulanmasının mümkün olmadığından bahsedilmiştir. 2001 yılı sonrasında ise, Avrupa Konseyi nezdinde bu konuda oldukça yoğun çalışmalar yapıldığı ve üye ülkelerin terörle mücadele politikalarına iştiraki ve entegrasyonu konusunda yoğun çabaların olduğu belirtilmiştir.

Avrupa Birliği, tüm çalışmalarını; vatandaşlarının özgür, güvenli ve adaletli bir yaşam sürmesine ve üye devletler arasında kişilerin, sermayenin, malların ve hizmetlerin serbestçe dolaşımına imkan tanıyan bütünleşmiş bir Avrupa yaratma adına sürdürdüğünü sık sık beyan etmiştir. 2001 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde, 2004 yılında ise Avrupa'nın merkezinde meydana gelen büyük çapta terör saldırıları, Avrupa Birliğinin planladığı güvenli ve özgür Avrupa dizaynına darbe vurmuştur. Avrupa Birliğinin temel üç sütunundan biri olan Ortak İçişleri ve Adalet alanı terör konusunda en çok etkilenen kısım haline gelmiştir.

Ortak İçişleri ve Adalet alanının en önemli yapı taşı olan Schengen Sistemi, Avrupa'daki terör olayları sonrası en çok tartışılan konu olması sebebiyle Avrupa Konseyi ve Komisyonu tarafından üzerinde yeni düzenleme yapılması zaruri bir alan haline gelmiştir. Schengen Sistemi; Birlik içinde üye devletler arasındaki sınır kontrollerinin kaldırılması ve Avrupa Birliği vatandaşlarının, malların, sermayenin ve hizmetlerin serbestçe hareket etmesine olanak tanımaktadır (Keskin, 2010: 48-50). Serbest dolaşım sırasında olumlu durumlar dışında terör faaliyetlerine imkan

tanıyacak ve hizmet edecek diğer etkenlerin de faaliyet göstermesi tehlikesi Avrupa Birliği yetkililerini harekete geçirmiştir. Özellikle 2004 yılındaki beşinci ve en büyük genişleme müzakerelerinde aday ülkelerden ulusal yasalarını Birlik mevzuatına uyumlu hale getirmeleri kapsamında terörle mücadele konusuna da yer verilmeye başlanmıştır.

Daha önceki Avrupa Birliği Terörle Mücadele Politikaları bölümünde ele alınan konularda Avrupa Birliğinin, terörle mücadele ederken aynı zamanda terör örgütlerine finansman ve insan kaynağı oluşturan; ateşli silah ticareti, uyuşturucu kaçakçılığı, yasadışı göçmen kaçakçılığı, kara para aklamak ve organize suç örgütlerinin etkinlikleri gibi yasadışı faaliyetlerle de mücadelenin önemine vurgu yapılmasından bahsedilmiştir. Mücadele edilmesi gereken bu suçlar aynı şekilde aday ülkelerin yerine getirmesi gereken birer ödev olarak müzakere fasıllarına dahil edilmiştir.

2004 genişlemesi üyelik müzakerelerinde aday ülkelerin terörle mücadele konusundaki ödevleri genel olarak; 4. Fasıl: Sermayenin Serbest Dolaşımı, 24. Fasıl: Adalet ve İçişleri ve 27. Fasıl: Ortak Dış ve Güvenlik Politikası kısmında yer almaktadır. Müzakereci ülkenin fasıllardaki durumu her yıl, AB Komisyonu tarafından bir ilerleme raporunda sunulur. Yıllık ilerleme raporlarında fasıllarda yer alan konular bazen değişiklik gösterebilir, örneğin; bir dönemde 24. Fasılda terörizm yükümlülüklerinden bahsederken bir sonraki sene bahsedilmeyebilir. Bu durum müzakereci ülkenin o yılki durumuna göre değişiklik gösterebilir. 2004 genişlemesinde fasıllarda terörle mücadele yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde çoğu zaman esneklik tanınmıştır. Böylece müzakereci ülkeye yapması gereken bir yasal düzenlemeyi yerine getirmek şartıyla üyelik sonrasına bırakma seçeneği sunulmaktadır. Hala üyelik müzakerelerinde bulunan ülkeler için bu durum biraz farklıdır. Günümüzde yükselen terör olayları Avrupa Birliğini, üye alım sürecinde daha dikkatli olmaya sevk etmiştir. Bazı istisnai durumlarda aday ülkenin coğrafi ve stratejik pozisyonuna göre 4. ve 24. fasılların dışında kalan birçok fasılda artık terörle mücadele önlemleri konusunda düzenlemelerin yapılması ve Avrupa mevzuatı ile uyumlu hale getirilmesi zorunlu hale getirilmiştir. Örneğin son olarak 2016 yılında yayınlanan Avrupa Birliği Türkiye İlerleme Raporunda, Türkiye'nin terörle mücadele konusunda aşması gereken konular; 4. Fasıl: Sermayenin serbest

dolaşımı, 10. Fası: Bilgi toplumu ve medya, 23. Fası: Yargı ve temel haklar, 24. Fası: Adalet, özgürlük ve güvenlik, 31. Fası: Dış güvenlik ve savunma politikaları, şeklinde yer almıştır. Terörle mücadele konusunun fasıllarda bulunma durumları yıllara göre farklılık göstermektedir. Örneğin, 2016'da beş ayrı fasılda saydığımız terörle mücadele konusu 2005 yılında 10. ve 23. fasıllarda yer almamaktadır. Bunun sebebi olarak, 10. fası: Bilim Toplumu ve Medya faslının günümüzde terör destekçilerinin medyayı daha çok kullanarak propaganda yapması olduğu söylenebilir. Bu durum diğer ilerleme raporlarında da değişiklik göstermektedir (ec.europa.eu, 16.10.2017).

Çalışmanın bu kısmında 2004 genişlemesi ve sonrasında AB müzakere sürecinden geçmiş olan ülkelerin müzakerelerdeki terörle mücadele politikasına uyumları hakkındaki değerlendirmelere yer verilmektedir.

3. 2004 VE SONRASI ÜYE OLAN ÜLKELERİN AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASINA UYUMU

2002 öncesinde Avrupa vatandaşlarının endişelerinin saptanması için yürütülen anket çalışmalarında terörizmle ilgili endişelerin oldukça arttığı tespit edilmiştir. Söz konusu endişelerin 2004 yılı büyük genişlemesine etki etmiş olması oldukça muhtemeldir. Avrupa Birliği tarafından daha sonraki yıllarda özellikle 2004 yılı öncesinde yapılan anketlerde de hem aday ülke vatandaşları hem de üye ülke vatandaşlarının, çözümlenmesini istedikleri sorunların başında terörizmin geldiği görülmektedir (www.ec.europa.eu, 21.10.2017).

Avrupa Komisyonu, Avrupa vatandaşlarının söz konusu güvenlik endişelerinin anlaşılır bir durum olduğunu, ancak Doğu Avrupa genişlemesinin bir korku faktörü olmaması gerektiğini ifade ederek vatandaşlara her türlü güvenlik sorununun giderilmesi hususunda güvence vermiştir. Başka bir deyişle Komisyon, genişleme müzakereleri boyunca aday ülkelerin güvenlik konusunda Avrupa Birliği müktesebatına uyumunun sağlanacağını taahhüt etmiştir (www.ec.europa.eu, 21.10.2017).

Bilindiği üzere Bulgaristan ve Romanya beşinci genişlemeye dahil edilen ülkelerdendir. Bu durum diğer on ülke gibi Bulgaristan'ın ve Romanya'nın da normalde 2004 yılında Avrupa Birliğine tam üye olmaları gerektiği anlamına

gelmektedir. Ancak Bulgaristan ve Romanya'nın bir takım özel durumları katılımın diğer ülkelerle aynı zamanda olmasına engel teşkil etmiştir. Söz konusu özel durumlar, iç ve dış faktörler olarak iki grupta ele alınabilir. Gecikmeye sebep olan dış faktörler; AB karar verici kurumlarının, Romanya ve Bulgaristan'ın tam üyeliği konusundaki soyut olan etkenleri, yani tarihi, ideolojik, kültürel ve mezhepsel şüphelerini içerir. İç faktörler ise, Avrupa Birliğinin gözünde Bulgaristan ve Romanya'nın müktesebata uyumlarının endişe verici düzeyde kalmasından kaynaklanmaktadır (Fişne, 2005: 134-135). Romanya ve Bulgaristan'ın 3 yıl gecikmeli de olsa Avrupa Birliğine tam üye olmaları en çok tartışılan konu olmuştur.

Avrupa Birliği müktesebatının önemli bir parçası olan güvenlik mevzuatına uyum konusunda, 2004 genişlemesi ve sonrasındaki katılım müzakerelerinde aday ülkeler terörizm ve terörizme destek sağlayan suç unsurları ile mücadeleden yükümlü tutulmuşlardır. Aşağıda 2004 yılı ve sonrasında tam üye olan ülkelerden bu konuda talep edilen uyum yükümlülükleri ayrı ayrı ele alınıp ortak bir çıkarımda bulunularak konunun daha iyi anlaşılmasına çalışılmaktadır.

3.1. POLONYA

İkinci Dünya Savaşı sonrası Polonya, tamamen Sovyetler Birliğinin güdümüne girmiştir. 1991 yılında Sovyet Rusya'nın dağılmasına kadar geçen sürede komünist rejim yönetimi altında Batı Dünyasının karşısında bir tutum sergilemiştir. Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra 1993 yılında Avrupa Birliğine resmi üyelik başvurusunda bulunmuş ve adaylığı kabul edilmiştir. 1998 yılında müzakerelere başlayan Polonya, 2004 yılında AB'ye tam üye olmuştur. (Erdal ve Çolakoğlu, 2007: 74-79).

Eski Demir Perde³ ülkeleri arasında bulunması ve Avrupa'nın en kalabalık ülkelerinden biri olması sebebiyle Polonya'nın Avrupa Birliği müktesebatına uyumu konusunda yoğun endişeler ortaya çıkmıştır. Özellikle Sovyetler Birliğinden kalan askeri mühimmatların organize suç örgütleri sayesinde Avrupa Birliği ülkelerine yayılması riski ve Avrupa'nın Doğu sınırlarından olması nedeniyle ortaya çıkması

³ 1945 yılından 1991 yılına kadar geçen sürede Sovyet Sosyalist Rusya hakimiyeti altında komünist rejimle yönetilen ülkelerin dış dünya ile bağlantısının kesildiği uygulamaya verilen isim.

muhtemel iltica ve yasadışı göç tehlikesi giderilmesi gereken başlıca endişeler olarak üyelik müzakerelerinde yer almıştır.

Müzakerelere geçildiğinde Polonya'nın terörizm alanındaki yükümlülükleri ve kat ettiği ilerlemeler ele alınmaya başlanmıştır. 1999 İlerleme Raporuna göre Polonya İçişleri Bakanlığı bünyesinde kurulan "Organize Suçlar Bürosu"nda 12 savcı ve 3 memur istihdam edilerek kendilerine bu kapsamdaki suçlarda geniş yetkiler verilmiştir. Büronun, Avrupa Birliği terörle ve uluslararası organize suçlarla mücadele departmanları ile koordineli çalışması Komisyon tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Büro, dahili olarak terörizm ve terörizm ile bağlantılı uyuşturucu kaçakçılığı, kara para aklama, silah kaçakçılığı gibi uzmanlık birimlerinden oluşmaktadır. 1998 yılında Büro sayesinde, organize suçlar konusunda açılmış 1200 dosya, sürdürülen başarılı operasyonlar neticesinde kapatılmıştır.

Terörle mücadele alanında Polonya'nın, Avrupa Birliği müktesebatına uyum konusunda daha çok çabaya ihtiyaç duyduğunu 2002 ilerleme raporunda ifade eden Komisyon, bu ülkenin terörizm finansmanının önlenmesi çerçevesinde uluslararası standartlara adapte olması gerektiğini bildirilmiştir. Polonya'nın 2001 yılında Uluslararası Ceza Mahkemelerini kuran Roma Statüsünü onayladığı ve terörizmin finansmanına karşı yeni bir mevzuatı kabul ettiği raporlanmıştır. 2001 Kasım ayında Varşova'da terörle mücadele konulu bir konferansı düzenleyen Polonya, 2001 Eylül ayında ise Avrupa Birliği Eylem Planı ve terörle mücadele konusundaki dört ortak pozisyon ile uyumlu hale gelmiştir (www.ec.europa.eu, 22.10.2017).

Komisyon, Polonya'nın 2003 yılı tam üyelik anlaşması öncesi son nihai kapsamlı izleme raporunda 4. Fasıl: Sermayenin Serbest Dolaşımı kısmında terörizmin finansmanının önlenmesi adına terörist faaliyetlerin finansmanının tespiti için hazırlanan raporları genişletmesini memnuniyetle karşılamıştır. Ayrıca 24. Fasıl: Adalet ve İçişleri kısmında, katılımdan itibaren terörle mücadele alanında Avrupa Birliği müktesebatının belirlediği kurallara uyulması gerektiği hususunda Polonya'dan beklentiler ifade edilmiştir. Polonya'nın terörle mücadele alanında en önemli sözleşmeleri, özellikle de 1999 Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmeyi imzaladığını belirten Komisyon, Polonya'nın, AB ve Üye Ülkeler Arası Kriminal Konulardaki Karşılıklı Yardım Konvansiyonuna (2000)

katılabilmesi için hazırlıklarını hızlandırması gerektiğini ifade etmiştir. Terörizm alanı sonuç kısmında Komisyon, Polonya'nın esasen katılım sürecinden kaynaklanan sorumluluklarını yerine getirmeye devam ettiğini söyleyerek, terörle mücadele çerçevesinde müktesebata uyum sorunlarının çözülmesi için beklentileri karşılaması gerektiğini vurgulamıştır (www.ec.europa.eu, 22.10.2017).

3.2. LETONYA

Avrupa'nın üç Baltık ülkesinden biri olan Letonya 1944 yılı Sovyet işgalinden 1991 yılına kadar komünist rejim ile yönetilmiştir. Sovyet Rusya işgalinden sonra ismi Sovyet Sosyalist Letonya Cumhuriyeti olmuştur. Esasen Letonya 1991 yılından önce de Sovyet baskısı altından kurtulmak adına birçok girişimde bulunmuştur. Bu girişimlerden en önemlisi üç Baltık Ülkesinin (Litvanya, Estonya, Letonya) vatandaşlarının bir araya gelerek 600 kilometrelik insan zinciri oluşturmaları olmuştur (www.letonyarehberi.com, 23.10.2017). Daha sonra 1991 yılında Sovyetler Birliğinin dağılması ile birlikte bağımsızlığını ilan eden Letonya, 2000 yılında Avrupa Birliği katılım müzakerelerine başlamış ve 2004 yılında beşinci genişleme ile birlikte tam üye olmuştur (www.europa.eu, 23.10.2017).

1998 ilk ilerleme raporu ile birlikte Letonya'nın Avrupa Birliği Terörle Mücadele Politikalarına uyumu değerlendirilmiş ve henüz Avrupa Terörü Önleme Sözleşmesini imzalamaması raporda dikkat çeken bir unsur olarak yer almıştır. Letonya'nın bir sonraki yıl 1999'da bu sözleşmeyi imzalaması, 1999 ilerleme raporuna olumlu olarak yansımıştır. Ayrıca 1999 yılında yürürlüğe soktuğu Letonya Ceza Yasasında Avrupa Birliği terörizm mevzuatına ilk kez yer vermesi göze çarpmaktadır. Letonya yetkili mercilerinin merkez kamu yönetimi yapısında hayata geçirdiği birkaç düzenleme ile terörle mücadele alanında diğer üye ülkeler ile işbirliğini geliştirilme çabaları 2001 yılı ilerleme raporuna yansımıştır. Letonya'nın 2002 yılı ilerleme raporlarında terörizme oldukça geniş bir yer verilmesi göze çarpmaktadır. Raporda terörle mücadele için sınır kontrollerini iyileştirme çalışmalarının devam ettiğine, terörle mücadelede Letonya ve Özbekistan arasında hükümetlerarası işbirliği anlaşmasının yapılmasına, Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmenin imzalanmasına ve 11 Eylül 2001 olayları sonrası Avrupa Birliği Terörle Mücadele Eylem Planının Letonya tarafından

kabul edilmesine değinilmiştir. Kara para aklamanın önlenmesi kısmında terörizmle bağlantılı finansal oluşumların durdurulması için Suçlardan Elde Edilen Kazançların Aklanmasının Önlenmesi Kanununun kabul edildiği ilerleme raporunda yer almıştır. Ayrıca Letonya'nın terör suçları ile mücadele için kurumsal yapılanmasını yenilemesi, uluslararası standartlara yükseltmesi ve en kısa süre içerisinde Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmeyi yürürlüğe koyması gerektiği belirtilmiştir. Letonya'nın bir sonraki yıl terörle mücadele açısından Avrupa Birliğinin en önemli sözleşmesi olarak gördüğü Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmeyi imzalayarak yürürlüğe koyması, 2003 yılı ilerleme raporuna olumlu bir gelişme olarak yansımıştır (aei.pitt.edu, 24.10.2017).

Son kapsamlı raporda ise Letonya'nın, AB ve Üye Ülkeler Arası Kriminal Konularda Karşılıklı Yardım Konvansiyonuna katılmak için çalışmalarını hızlandırması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca Letonya'nın terörle mücadele alanında üyelik müzakerelerinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeye devam ettiği ve üyelikten sonra da devam edeceğinin beklendiği Komisyon tarafından belirtilmiştir (www.ec.europa.eu, 24.10.2017).

3.3. LİTVANYA

Ele alınan Baltık Ülkelerinden ikincisi olan Litvanya da Letonya ile aynı tarihi kaderi yaşamış ve ağır bir Sovyet Sosyalist rejimden sonra 1988 siyasi olarak bağımsızlık mücadeleleri vermesine rağmen ancak 1991 yılında Sovyet askerlerinin Litvanya'dan tamamen çekilmesi ile tam olarak bağımsızlığını kazanmıştır. Daha sonra 2000 yılından 2004'e kadar sürecek olan Avrupa Birliği müzakerelerine başlamıştır (Sargutan, 2005: 1787-1789).

Litvanya'nın Avrupa Birliği müzakerelerine bakıldığında ise 2001 yılı ilerleme raporuna kadar terörizm konusunun açılmadığı görülmektedir. 2001 ilerleme raporunda yalnızca, Almanya ve Litvanya İçişleri Bakanlıkları arasında terörizmle mücadelede işbirliğinin geliştirilmesi adına bir anlaşma imzalandığı belirtilmiştir. 2002 yılı ilerleme raporunda 24. Fası altında Litvanya hükümetinin terörle mücadele adına Ulusal Program geliştirmesi ele alınmıştır. Mevcut Programın uygulanmasının Litvanya Devlet Güvenlik Departmanının yetkisine verildiği ve Programın, terörle

mücadele önlemlerini konu alan yasal düzenlemeleri içerdiği raporda yer almıştır. Aynı raporda terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik Litvanya'nın müktesebata uygun düzenlemeleri yapması ve Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmeyi kabul etmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca 27. Fası: Ortak Dış ve Güvenlik Politikası kısmında, Litvanya'nın terörle mücadeleyi ele alan çoğu uluslararası anlaşmayı imzalaması ve 2001 Avrupa Birliği Terörle Mücadele Eylem Planına uyumlu hale gelmesi rapora olumlu yansımış ve Litvanya'nın Uluslararası Ceza Mahkemelerini Oluşturan Roma Statüsünü imzalamasına rağmen onaylamamasının Komisyon tarafından dikkat çekilmiştir. Litvanya'nın tam üyelik öncesi 2003 yılı son ilerleme raporunda Avrupa Birliği Müktesebatına uyum amacı ile Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşme başta olmak üzere uluslararası sözleşmelerin çoğunu onaylaması raporda olumlu olarak ele alınmıştır. Litvanya'nın, Üye Ülkeler Arasında Karşılıklı Yardımlaşma Sözleşmesine katılma sürecini hızlandırması gerektiğini belirten Komisyon, terörle mücadele etmek için oluşturduğu Ulusal Program sayesinde terörle mücadele kapasitesini arttırmaya devam ettiğini açıklamıştır. 24. Fası sonuç kısmında ise Litvanya'nın üyelik müzakerelerinden kaynaklanan müktesebat yükümlülüklerini yerine getirmeye devam ettiği ve mevzuatını Avrupa Birliği Terörle Mücadele politikaları ile tamamen uyumlu hale getirmesi gerektiği Komisyon tarafından belirtilmiştir (www.aei.pitt.edu, 24.10.2017).

3.4. ESTONYA

Baltık Ülkelerinden üçüncüsü olan Estonya da diğer iki ülke (Letonya ve Litvanya) ile benzer tarihi geçmişe sahiptir. İkinci Dünya Savaşından sonra Sovyet Sosyalist Rusya hakimiyeti altına giren Estonya, 1991 yılı tam bağımsızlık tarihine kadar komünist rejim ile yönetilen Demir Perde ülkelerinden biri olmuştur. 1991 yılındaki bağımsızlığından sonra 1998 yılında Avrupa Birliği üyelik müzakerelerine başlamış ve 2004 yılında 5. genişleme ile Avrupa Birliğine tam üye olmuştur (www.estemb.org.tr, 24.10.2017).

1998 yılında başlayan Estonya'nın üyelik müzakerelerinde terörle mücadele konusu Komisyon tarafından ancak 2002 yılı ilerleme raporunda ele alınmıştır. 24. Fasılda Estonya'nın, Denizde Seyir Güvenliğine Karşı Yasadışı Eylemlerin

Önlenmesine Dair Sözleşme (2001), Rehin Alınmasına Karşı Uluslararası Sözleşme (2001), Birleşmiş Milletler Terörist Bombalamanın Bastırılması Sözleşmesi (2002) ve Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşme (2002) gibi terörist eylemlerin önlenmesine yönelik uluslararası sözleşmeleri imzalayarak bu alanda önemli ilerleme kaydettiği Komisyon tarafından raporda belirtilmiştir. 2002 ilerleme raporunda Estonya'nın polis işbirliği alanındaki müktesebat yükümlülüklerini yerine getirirken mümkün olan en kısa sürede terörizm lehine hareket eden finansal oluşumlarla mücadele enstrümanlarını uluslararası düzenlemeler ile uyumlu hale getirmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca yine aynı raporun 27. Faslında ise Estonya'nın Roma Statüsünü imzaladığı, Terörle Mücadele Ortak Pozisyonuna ve terörizm ile ilgili uluslararası sözleşmelere uyumlu hale geldiği Komisyon tarafından raporlanmıştır. Üyelik öncesi 2003 yılı son ilerleme raporu 4. Fasıll: Sermayenin Serbest Dolaşımı kısmında Estonya'nın, ülke içerisindeki fonların terörizmin finansmanı için kullanılması durumunda Avrupa Birliğine karşı yükümlü olduğu raporlamaları genişletmesi gerektiği ve bu konudaki eksiklikler Komisyon tarafında vurgulanmıştır. 24. Fasılda ise Komisyon, Estonya'nın terörle mücadele alanında en önemli sözleşmeleri onayladığını, AB ve Üye Ülkeler Arası Kriminal Konulardaki Karşılıklı Yardım Konvansiyonuna katılma sürecini hızlandırması gerektiğini belirtmiştir. 24. Fasıll sonuç kısmında ise Estonya'nın terörle mücadele alanında üyelik müzakerelerinden kaynaklanan müktesebat yükümlülüklerini yerine getirmeye devam ettiği ve mevzuatını Avrupa Birliği Terörle Mücadele politikaları ile tamamen uyumlu hale getirmesi gerektiği Komisyon tarafından belirtilmiştir (aei.pitt.edu, 24.10.2017).

3.5. MACARİSTAN

Birinci Dünya Savaşından yenik olarak ayrılan Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun dağılmasıyla Macaristan artık ayrı bir cumhuriyet olarak varlığını sürdürmüştür. Daha sonra monarşiye dönüş düşünceleri tekrar gündeme gelmesine rağmen başarılı olunamamıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ise Macaristan, Sovyet Sosyalist rejim altına girmiş ve 1991 yılında Sovyet askerlerinin ülkeden çekilmesine kadar süreçte komünist rejim ile yönetilmiştir. 1989 yılında sınırlarını Avusturya'ya açan Macaristan bu sayede binlerce Doğu Almanya vatandaşının Batı Almanya'ya geçmesine yardımcı olmuştur. Yine Aynı sene çok partili rejime geçerek

komünist yönetime son vermiştir. 1991 yılında tamamen bağımsız olan Macaristan 1998 yılında Avrupa Birliği üyelik müzakerelerine başlamış ve 2004 yılı beşinci genişlemesi ile tam üye olmuştur (Magyarody, 2012: 9-18).

1998 yılı ilk müzakere raporunda Macaristan'ın 1997 yılının ikinci yarısında Avrupa Terörizmi Önlemeye Dair Sözleşmeyi imzaladığı ve aynı yılın Kasım ayında ise yürürlüğe koyduğu Komisyon tarafından belirtilmiştir. 2001 Aralık ayında yürürlüğe koyulan yeni terörle mücadele yasası sayesinde teröre finansman sağlayacak kara para aklama faaliyetlerine kısıtlama getirildiği Komisyon tarafından 4. Fasil: Sermayenin Serbest Dolaşımı kısmında ele alınmıştır. Yine aynı yılın Kasım ayında ise Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmesinin imzalanması, bunun yanında Macaristan'ın, BM'nin terörizm ile ilgili tüm sözleşmelerine dahil olması 24. Fasil altında ele alınmıştır. Macaristan'ın Avrupa Birliğinin terörle mücadele alanındaki Ortak Pozisyonuna katılması ve Mart 2002 yılında terör ve terörist eylemlerin finansmanın dondurulması için yeni yasal önlemler aldığı Komisyon tarafından 24. Fasilda altında belirtilmiştir. Macaristan'ın terörle mücadele politikalarını daha etkili bir şekilde uygulaması için Organize Suçlarla Mücadele Polis Şube Müdürlüğü altında bir birim kurulduğuna dikkat çekilmiştir. 9 kişinin görev aldığı bu birimin temel amacının terörist faaliyetlerin tespiti ve önlenmesi ve bu alanda kullanılacak ateşli silahlar ve diğer ekipmanların teminini engellemek olduğu yine 24. Fasil: Ortak Adalet ve İçişleri kısmında ele alınmıştır. 24. Fasil genel değerlendirme kısmında ise Macaristan'ın Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmeyi imzalamasına rağmen henüz onaylamamasının Komisyon tarafından dikkat çekilmiştir. 2002 ilerleme raporu 27. Fasil: Ortak Dış ve Güvenlik Politikası kısmında ise Macaristan'ın Eylül 2001 AB Eylem Planına uyum sağladığı Komisyon tarafından saptanmıştır. Macaristan'ın, terörle mücadele çerçevesinde Avrupa Birliğinin en önemli sözleşme olarak gördüğü Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmeyi onaylaması 2003 yılı ilerleme raporuna olumlu olarak yansımıştır. Ayrıca aynı raporda Macaristan'ın, AB ve Üye Ülkeler Arası Kriminal Konularda Karşılıklı Yardım Konvansiyonuna katılım hazırlıklarını tamamlaması rapora olumlu olarak yansımıştır. Yine aynı raporda terörizm konusunda ikili anlaşmaların sonuçlandırılması için on yedi ülke ile müzakerelerin sürdüğü

Komisyon tarafından belirtilmiştir. 24. Fasil sonuç kısmında ise Macaristan'ın terörle mücadele alanında üyelik müzakerelerinden kaynaklanan müktesebat yükümlülüklerini yerine getirmeye devam ettiği ve mevzuatını Avrupa Birliği Terörle Mücadele politikaları ile tamamen uyumlu hale getirmesi gerektiği Komisyon tarafından belirtilmiştir (www.ec.europa.eu, 25.10.2017).

3.6. SLOVAKYA

Eski Çekoslovakya'yı oluşturan iki ülkeden biri olan Slovakya, Çekoslovakya adı altında 1991 yılı Sovyetler Birliğinin dağılmasına kadar komünist rejim altında yönetilmiştir. 1993'te ise Çekoslovakya'nın dağılması ile Slovakya bağımsız devlet olarak ortaya çıkmıştır. 2000 yılında Avrupa Birliği üyelik müzakerelerine başlayan Slovakya 2004 yılında beşinci genişleme ile birlikte Avrupa Birliğine tam üye olmuştur (www.britannica.com, 27.10.2017).

Avrupa Birliği üyelik müzakerelerinde Slovakya'nın terörizm çerçevesindeki yükümlülükleri ilk kez 2001 ilerleme raporunda ele alınmıştır. Raporda terörle mücadele alanında sektörel kriz yönetim konseptinin Polis Teşkilatı Başkanlığı tarafından kabul edildiği ve İçişleri Bakanlığı tarafından uygulamaya konulduğu belirtilmiştir. Yine aynı raporda Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmenin Slovakya Cumhuriyeti tarafından imzalandığından bahsedilmiştir. 2002 ilerle raporda ise tekrardan yenilenerek yürürlüğe giren Slovak Ceza Kanununda ilk kez terörizmin bir suç olarak tanınması Komisyon tarafından vurgulanmıştır. Slovakya'nın Roma Statüsünü onayladığı ve terörizmin finansmanını önlemeye yönelik prosedürleri içeren yeni terörle mücadele yasasını meclisten geçirdiği ifade edilmiştir. Slovakya'nın AB Eylül 2001 Eylem Planı ve terörle mücadele ortak pozisyonu ile uyumlu hale geldiği, ayrıca terörizmle ilgili uluslararası sözleşmelere katıldığı yine aynı raporda Komisyon tarafından ele alınmıştır. 2003 yılı son kapsamlı raporda ise Slovakya'nın, Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmesini onayladığı, ayrıca 2002 yılında düzenlenerek yürürlüğe konan Slovak Ceza Kanununun terörizmi yeni bir suç unsuru olarak ortaya koyduğu vurgulanmıştır. Komisyon Slovakya'nın, AB ve Üye Ülkeler Arası Kriminal Konulardaki Karşılıklı Yardım Konvansiyonuna katılması için çalışmalarını hızlandırması gerektiğini belirtmiştir. Raporda 24. Fasil sonuç

kısımında ise Slovakya'nın terörle mücadele alanında üyelik müzakerelerinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeye devam ettiği ve üyelikten sonra da devam edeceğinin beklendiği Komisyon tarafından ifade edilmiştir (www.aei.pitt.edu, 27.10.2017).

3.7. ÇEKYA

Eski Çekoslovakya'yı oluşturan iki ülkeden diğeri olan Çekya, Çekoslovakya adı altında 1991 yılı Sovyetler birliğinin dağılmasına kadar komünist rejim altında idare edilmiştir. 1993'te ise Çekoslovakya'nın dağılması ile Çek Cumhuriyeti ismiyle bağımsız bir devlet olarak ortaya çıkmıştır. Çek Cumhuriyeti ve Slovakya ayrıldıktan sonra ulusal sınırlar çizilmiş ve birçok Slovak, Çek Cumhuriyeti vatandaşlığı için başvurmuştur. Çek Cumhuriyeti tam bağımsızlığın ardından 1998 yılında Avrupa Birliği üyelik müzakerelerine başlamış ve 2004 yılında beşinci genişleme ile birlikte Avrupa Birliğine tam üye olmuştur (www.britannica.com, 27.10.2017). Çek Cumhuriyeti, 2016 yılında Ulusal Mecliste alınan karar ile artık ülke ismini "Çekya (Czechia)" olarak değiştirmiş ve bu kararını Birleşmiş Milletlere bildirerek, yeni ülke ismini altı dünya dilinde (İngilizce, Fransızca, Rusça, Arapça, Almanca ve Çince) yayınlamıştır (www.bbc.com, 28.10.2017).

2002 ilerleme raporu ile müzakerelerde Çekya'nın terörizm konusundaki uyumunu ele almaya başlayan Komisyon, 11 Eylül olayları sonrası Çekya'nın, teröristler tarafından kullanılan yöntem ve araçların analizlerini içeren, ülkedeki mevcut durumu tanımlayan ve terörle mücadele önlemlerini kapsayan bir Ulusal Eylem Planını kabul ettiğini ve ceza hukukunu, Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşme ile uyumlu hale getirmek için çalışmalara başladığını bildirmiştir. Komisyon aynı zamanda Çekya'nın, terörizmin finansmanını önleyecek prosedürleri içeren Yeni Terörle Mücadele Yasasını meclisten geçirdiğine değinmiştir. Ayrıca Europol ve üye ülkelerin terörle mücadele departmanları ile karşılıklı olarak çalışacak yeni bir Bölüm kurulması Komisyon tarafından olumlu olarak karşılandığı 24. Fesıl kısmında belirtilmiştir. Aynı raporun 27. Fesıl kısmında ise Çekya'nın, Roma Statüsünü imzalaması ve AB Eylül 2001 Eylem Planına ve Terörle Mücadele Ortak Pozisyonuna uyumlu hale geldiği Komisyon tarafından raporlanmıştır. Çekya'nın son nihai kapsamlı raporunda ise

henüz Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmenin onaylanmadığı ve bu konuda Çekya'nın çalışmalarını hızlandırması gerektiği vurgulanmıştır. Komisyon ayrıca, Çekya'nın, AB ve Üye Ülkeler Arası Kriminal Konulardaki Karşılıklı Yardım Konvansiyonuna katılması için hazırlıklarına devam etmesi gerektiğini belirtmiştir. 24. Fasal sonuç kısmında ise Çekya'nın terörle mücadele alanında üyelik müzakerelerinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeye devam ettiği ve üyelikten sonra da devam edeceğinin beklendiği Komisyon tarafından ifade edilmiştir (www.aei.pitt.edu, 28.10.2017).

3.8. SLOVENYA

Birinci Dünya Savaşı sonrasında Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun dağılmasıyla zaten daha önceden bağımsızlık isteyen Slovenler, Sırp ve Hırvatlar ile bir araya gelerek Yugoslavya Krallığını kurmuştur. Daha sonraları ise çok uluslu krallık, Hırvat faşistlerin önderliğinde etnik isyanlara sahne olmuştur. İkinci Dünya Savaşı ile Yugoslavya Almanya'nın işgaline uğramış ve parçalara ayrılmıştır. Slovenya'nın büyük bir bölümü Almanya'ya bağlanırken güney kısmı ise İtalya'ya verilmiştir. 1941 yılından itibaren Alman ve İtalyan faşizmine karşı Slovenya'da çeşitli ayaklanmalar çıkmıştır. 1944 yılında Partizan adı verilen kuvvetler Sovyet Rusya'nın desteği ile Almanları geri püskürtmüş ve 1945 yılında Demokratik Yugoslavya Federasyonunun kurulduğunu ilan etmişlerdir. 1963 yılında ismi Sosyalist Federal Yugoslavya Cumhuriyeti olarak değiştirilmiştir. 1990 yılına gelindiğinde Yugoslavya içerisindeki diğer ülkeler ve Slovenya cephesinden bağımsızlık talepleri gelmeye başlamıştır. Nihayetinde 1990 yılında Yugoslavya'dan ayrılarak bağımsızlığına kavuşan ilk ülke Slovenya olmuştur. Slovenya Ulusal Meclisi yeni bağımsız Slovenya Cumhuriyetini tüm dünyaya deklare etmiştir (Prunk, 1994: 15-84). 1998 yılında Avrupa Birliği üyelik müzakerelerine başlayan Slovenya 2004 genişlemesi ile AB'ye tam üye olmuştur.

Üyelik müzakerelerine geçildiğinde 1998 ilk ilerleme raporunda "Polis" başlığı altında; Komisyon öncelikle, Slovenya'nın 1977 Avrupa Konseyi Terörle Mücadele Sözleşmesini onaylaması gerektiğini vurgulamıştır. Aynı raporun Yargısal İşbirliği başlığı sonuç kısmında ise Slovenya'nın terörle mücadele çerçevesinde uluslararası sözleşmelere katılım konusunda çalışmalarını arttırması gerektiği

belirtilmiştir. Bir sonraki 1999 ilerleme raporunda Polis başlığı altında Komisyon, Slovenya'nın hala 1977 Avrupa Konseyi Terörle Mücadele Sözleşmesini onaylamamış olduğuna değinmiştir. Aynı ilerleme raporunun Adalet ve İçişleri başlığı altında ise Slovenya İçişleri Bakanlığı tarafından terörle mücadele alanında özel bir birim kurulması için çalışmalar yürütüldüğü belirtilmiştir. 2000 yılı ilerleme raporunda Slovenya'nın 1977 Avrupa Konseyi Terörle Mücadele Sözleşmesini Eylül 2000 yılında onaylaması Komisyon tarafından olumlu olarak karşılanmıştır. 2002 yılı ilerleme raporu 24. Fasil altında Slovenya'nın Bulgaristan ile imzaladığı terörle mücadele alanında işbirliği konusu ve Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmenin imzalanması ele alınmıştır. Aynı ilerleme raporu 27. Fasil altında ise Komisyon; Slovenya'nın, Roma Statüsünü onayladığı ve terörizm çerçevesinde uluslararası sözleşmelere ve çeşitli çalışmalara destek verdiğini vurgulamıştır. Ayrıca yine 27. Fasil altında Slovenya'nın terörle mücadele alanında AB Eylem Planına ve Avrupa Terörle Mücadele Ortak Pozisyonuna uyumlu hale geldiği ifade edilmiştir. Slovenya'nın terörizmle ilgili uluslararası anlaşmalara katıldığı ve Hükümetin, BM Aralık 2001 yılındaki terörle mücadele önlemlerini içeren kararına uyum konusunda ulusal bir raporu onayladığı Komisyon tarafından belirtilmiştir. 2003 yılı son kapsamlı raporda ise öncelikle Slovenya'nın, Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmeyi onaylaması ele alınmıştır. Slovenya'nın Eylül 2002'de yenileyerek tekrar yürürlüğe koyduğu Yeni Ceza Kanununda ise terörizmin, yeni bir suç olarak yer alması Komisyon tarafından vurgulanmıştır. Ayrıca, 24. Fasil altında Komisyon, Slovenya'nın AB ve Üye Ülkeler Arası Kriminal Konulardaki Karşılıklı Yardım Konvansiyonuna katılması için hazırlanması gerektiğini açıklamıştır. 24. Fasil sonuç kısmında ise Slovenya'nın terörle mücadele alanında üyelik müzakerelerinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeye devam ettiği ve üyelikten sonra da devam edeceğinin beklendiği Komisyon tarafından ifade edilmiştir (www.aei.pitt.edu, 29.10.2017).

3.9. GÜNEY KIBRIS RUM YÖNETİMİ

Coğrafi olarak Akdeniz'de adeta bir kale gibi görünen Kıbrıs, tarih boyunca çeşitli medeniyetlerin egemenliği altına girmiştir. 1571 yılında Osmanlı egemenliğine giren Kıbrıs 1878'de yapılan bir anlaşma gereği İngiltere'nin gözetimi altına bırakılmıştır. Daha sonra 1960 yılında içerisinde Türklerin ve Rumların

yaşadığı Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuştur. Kıbrıslı Rumların, Türkleri adadan atmak için gerçekleştirdikleri saldırılar sonrası Türkiye'nin adaya müdahale etmesiyle 1974 yılında Kıbrıs, Kuzey ve Güney olmak üzere ikiye bölünmüş ve Türkler 1983 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini ilan etmiştir. Rumlar ise 1990 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti adı altında Avrupa Birliğine tam üyelik başvurusunda bulunmuştur. 1998 de başlayan müzakereler 2004 yılında Kıbrıs'ın tam üye olmasıyla sonuçlanmıştır. Kıbrıs, şuan Türkiye-AB ilişkileri bakımından büyük bir sorun olarak görülmekte ve Türkiye'nin AB üyelik müzakerelerinde de konu edilmektedir (Bryant ve Hatay, 2015: 1-38).

Güney Kıbrıs'ın 1998 yılında başlayan Avrupa Birliği müzakerelerinde terörizm konusu 2000 yılı ilerleme raporunda ele alınmıştır. Raporda Güney Kıbrıs'ın terör ve terörle ilgili suçlarla ilgili özel mevzuatının bulunmadığı, ancak bu konudaki hükümlerin Güney Kıbrıs'ın daha önceden onayladığı Rehin Almaya Karşı Sözleşme gibi çeşitli kanun ve yönetmeliklerde konu edildiği belirtilmiştir. 2002 ilerleme raporuna gelindiğinde Komisyon 24. Fasal altında, Güney Kıbrıs'ın Birleşmiş Milletler Terörist Bombalamanın Bastırılması Sözleşmesini onayladığını ve Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmeyi imzaladığını vurgulamıştır. Ayrıca 24. Fasal genel değerlendirme kısmında Güney Kıbrıs'ın katılımdan sonra 1977 Avrupa Terörizmi Önlenmeye Dair Sözleşmenin 13. Maddesinin ön koşullarını yerine getirmesi gerektiğini ancak siyasi bir suç teşkil eden durumlarda suçluyu iade etmeyi reddetme hakkının saklı olacağı belirtilmiştir. 2003 yılı son raporda ise Komisyon Güney Kıbrıs'ın Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmeyi onaylamasına değinmiş ve terörle mücadele alanında üyelik müzakerelerinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeye devam ettiği ve üyelikten sonra da devam edeceğinin beklendiğini belirtmiştir (www.aei.pitt.edu, 30.10.2017).

3.10. MALTA

Malta, antik zamanlara kadar dayanan tarihe sahip Akdeniz'de bir adadır. Fenikelilerin, Kartacalıların, Romalıların, Bizanslıların, Arapların, İspanyolların, Almanların, Fransızların ve İngilizlerin hakimiyetinden sonra 1964 yılında tam bağımsızlığını kazanmıştır. Malta 1965 yılında Avrupa Konseyine üye olmuştur.

Daha sonra Avrupa Birliği üyelik müzakerelerine başlayan Malta 2004 beşinci genişleme ile birlikte AB'ye tam üye olmuştur (Sciriha, 2002: 96-97).

Malta'nın Avrupa Birliği müzakereleri sürecinde terörizm konusu ilk olarak 1999 yılı ilerleme raporunda Adalet ve İçişleri başliğı altında ele alınmıştır. Raporunda Malta polisinin görevleri arasında terör faaliyetlerinin önlenmesinin de bulunduğu belirtilmiştir. Malta ile müzakerelerde terörizm konusu tekrardan 2002 yılı ilerleme raporunda konu edinilmiştir. Raporunda, Komisyon; Malta'nın Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmeyi onayladığını ve Avrupa Terörle Mücadele Ortak Pozisyonuna katıldığını belirtmiştir. Bunun yanında Komisyon, Malta'nın terörün finansmanının önlenmesi için AB Müktesebatına ve uluslararası standartlara uyması gerektiğini ifade etmiştir. Aynı ilerleme raporunun 27. Fasal altında ise, Malta'nın terörizmin finansmanının önlenmesi için yeni bir yasayı kabul ettiği belirtilirken, Eylül 2001 AB Eylem Planını onayladığı ifade edilmiştir. Ayrıca Malta'nın terörizmle ilgili uluslararası sözleşmelere katıldığını Komisyon tarafından raporlanmıştır. 2003 yılı kapsamlı son nihai raporda ise Malta'nın Avrupa Birliğinin terörizm konusunda en çok önemsedii anlaşma olan Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmeyi onaylaması konu edilirken, AB Müktesebatının öngördüğü terörün finansmanının önlenmesi konularında daha fazla yasal düzenlemeye ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, Komisyon tarafından Malta'nın, AB ve Üye Ülkeler Arası Kriminal Konulardaki Karşılıklı Yardım Konvansiyonuna katılım konusunda hazırlıklarını hızlandırması gerektiği belirtilmiştir. 24. Fasal sonuç kısmında ise Malta'nın, terörle mücadele alanında üyelik müzakerelerinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeye devam ettiği ve üyelikten sonra da devam edeceğinin beklendiği vurgulanmıştır (www.aei.pitt.edu, 30.10.2017).

3.11 BULGARİSTAN

Balkanların en doğusunda bulunan Bulgaristan asırlarca Osmanlı Devleti altında idare edildikten sonra 1908 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir. İkinci Dünya Savaşı sonlarında 1944 yılında meydana gelen komünist devrim sonrası ülke artık komünist rejimle yönetilmeye başlamıştır. Daha sonra Varşova Paktına da katılan

Bulgaristan 1990 yılına kadar komünist parti altında yönetildikten sonra demokratik çok partili hayata geçmiştir (Crampton, 2005: 1-19).

Bulgaristan komünist rejimin yıkılmasının akabinde Avrupa Birliği ile diplomatik ilişkileri geliştirme yoluna gitmiştir. Bulgaristan'ın Avrupa Birliğine katılım hedeflerini belirten Avrupa Anlaşması 1993 yılında imzalandıktan sonra AB'ye ilk adaylık başvurusu 1995 yılında yapılmıştır. 2000 yılında ise müzakereler açılarak Bulgaristan'ın AB adaylık süreci başlatılmıştır. Bulgaristan'ın AB müzakere fasılları, 2007 yılında tam üye olacak taahhüdü verilerek, 2004 yılında kapatılmıştır (www.ec.europa.eu, 01.11.2017).

AB'nin aday ülkeler için yıllık düzenli olarak hazırladığı ilerleme raporlarında Bulgaristan'ın terörizm yükümlülükleri ilk olarak 1998 yılında ele alınmıştır. Raporda Bulgaristan ile Türkiye arasında terörle mücadele hususunda bir anlaşma yapıldığına dikkat çekilmiştir. Ayrıca Bulgaristan'ın Avrupa Terörle Mücadele Sözleşmesini (1977) onayladığı vurgulanmıştır. 2002 yılı ilerleme raporunda Komisyon, Bulgaristan'ın; terör eylemleri ile ilgili konularda yeni düzenleme çalışmaları içerisine girdiğine değinmiştir. 2001 yılında Bulgaristan'ın Birleşmiş Milletler Terörist Bombalamanın Bastırılması Sözleşmesini onayladığı ve Avrupa Terörle Mücadele Sözleşmesinin 13. Maddesinde bulunan iade anlaşmasına daha önceden koyduğu ön koşulu geri çektiği vurgulanmıştır. Komisyon, Ayrıca; Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmenin onaylanmasına dikkat çekerek, Bulgaristan'ın Ceza Kanununda yapılan düzenlemelerin terörist faaliyetler ve terörizmin finansmanı konusunda değişiklik getirdiğini ifade etmiştir. Bu değişiklikler sonrasında artık Bulgaristan'da terörist gruplara katılımın, örgütlenmenin ve terörist faaliyet amacıyla mülke el koymanın bir suç teşkil ettiği belirtilmiştir. 2002 ilerleme raporunda 24. Fasıll genel değerlendirme kısmında Bulgaristan'ın kendisini uluslararası koalisyon ile uyumlu hale getirdiğini ancak henüz terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik Avrupa Birliği Müktesebatı yükümlülüklerini ve uluslararası standartlara uyumunu tamamlamadığı Komisyon tarafından raporlanmıştır. Yine aynı raporun 27. Fasıll altında ise Bulgaristan'ın 21 Eylül AB Eylem Planına ve Avrupa Terörle Mücadele Ortak Pozisyonuna uyumlu hale geldiği ve terörizmle ilgili tüm uluslararası sözleşmeleri onayladığı vurgulanmıştır. 2003 yılı ilerleme raporu 24. Fasıll altında Bulgaristan

tarafından terörizm konusunda Strateji ve Eylem Planı hazırlandığı ve bu hazırlığın; kısa, orta ve uzun dönemli vadelere ayrıldığı belirtilmiştir. Aynı şekilde 24. Fası altında 2003 yılı itibarıyla terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik bir yasanın kabul edildiği ifade edilmiştir. Yasanın; terörizmin finansal varlıklarının dondurulması gibi önlemler getirdiği ve bu konuda tespit ve önlemler içerdiği belirtilmiştir. 2003 yılında Bulgaristan Bakanlar Kurulundan çıkan kararla, daha önce kabul edilen terörizmin finansmanının önlenmesine dair yasa altında, teröre destek veren gerçek kişilerin, tüzel kişilerin, grupların ve organizasyonların bir listesinin hazırlanmasının öngörüldüğüne AB Komisyonu tarafından dikkat çekilmiştir. 24. Fası genel değerlendirme kısmında Komisyon, Bulgaristan'ın; terörle mücadele alanında çoğu uluslararası anlaşmaya taraf olmasını ve terörizmin finansmanının önlenmesine yönelik yasal çalışmalar yapmasını olumlu adımlar olarak değerlendirmiştir. 2003 yılı ilerleme raporu, 27. Fası altında Bulgaristan'ın, ODGP müktesebatını tamamını kabul ederek ve bundan doğan yükümlülükleri tamamlamaya çalışarak Avrupa Birliğine tam üyelik konusundaki istekliliğini gösterdiği belirtilmiştir. 2004 yılı düzenli ilerleme raporu 24. Fası altında ise Bulgaristan'ın, Avrupa Konseyinin üç yasal enstrümanın onaylanması ile müzakerelerin terörizm kısmında daha fazla ilerleme kaydettiği vurgulanmıştır. Bulgaristan Bakanlar Kurulunun daha önce çıkarttığı kararda oluşturulan teröre destek veren kişiler, tüzel kişiler, gruplar ve organizasyonlar listesinin güncellendiğine değinilmiştir. 24. Fası kara para aklama kısmında ise Bulgaristan Gümrük Müdürlüğünün Ekim 2003 yılında kara para aklamanın ve terörizmin finansmanının kontrolü ve önlenmesine yönelik iç hukuki düzenlemeleri onayladığı ifade edilmiştir. 2004 yılı düzenli ilerleme raporu 24. Fası genel değerlendirme kısmı altında Komisyon; Bulgaristan'ın, terörizmi konu edinen çoğu uluslararası anlaşmaya taraf olduğunu ve AB ve Üye Ülkeler Arası Kriminal Konulardaki Karşılıklı Yardım Konvansiyonunun ikinci ek protokolünü onayladığını, ancak; sınır ötesi sıcak takip, kontrollü teslimatlar, soruşturma ekipleri, iletişimin kesilmesi, sesli ve görüntülü konferanslar gibi kavramların tanıtılması adına Ceza Mahkemeleri Kanununun yeniden düzenlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. 27. Fası altında ise Bulgaristan'ın, Roma Statüsünü ve terörizm ile ilgili tüm uluslararası sözleşmeleri onayladığı raporlanmıştır. Bulgaristan'ın 2005 yılı son kapsamlı izleme raporunu

incelediğimizde Komisyon, 24. Fasıll terörle mücadele kısmı altında Bulgaristan'ın bu alandaki çoğu sözleşmeyi onayladığından ve 2000 yılı Kriminal Konularda Karşılıklı Yardım sözleşmesini 2005 yılında yürürlüğe koyduğundan bahsetmiştir. Aynı şekilde terörle mücadele kısmı altında Bulgaristan'ın 2005 yılı Terörizm Finansmanına ilişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesini zamanında onaylamasının bu alanda pozitif bir adım olacağı vurgulanmıştır. Ayrıca, Komisyon, Bulgaristan'ın terörizmin finansmanı ile mücadele adına önleme, tespit etme ve soruşturma işlemlerini geliştirmesi ve her şeyden önce kara para aklamanın önüne geçmesi gerektiğini vurgulamıştır. 24. Fasıll sonuç kısmında ise Komisyon, Bulgaristan'ın terörle mücadele alanında üyelik müzakerelerinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeye devam ettiğini ve üyelikten sonra da devam edeceğinin beklendiğini ifade etmiştir (www.aei.pitt.edu, 02.11.2017).

3.12. ROMANYA

Doğu Avrupa ülkesi olan Romanya, uzun yıllar Osmanlı egemenliğinde kaldıktan sonra Osmanlı-Rus Savaşı ardından yapılan anlaşmalar sonucunda bağımsız olmuştur. Rusların uzun süre baskıları nedeniyle çoğu zaman Rusya-Romanya arasında anlaşmazlıklar meydana gelmiştir. Romanya, İkinci Dünya Savaşı sırasında Sovyet Rusya karşısında Almanya'nın yanında yer almasına rağmen savaş sonlarına doğru Sovyetlerin etkisi altına girmiştir. Savaş sonrasında Romanya artık komünist yönetimle yönetilen sosyalist bir devlet olmuştur. 1970'li yılların başlarından itibaren Romanya, ABD ile yaptığı ticaret anlaşmaları dolayısıyla Sovyet Rusya'dan uzaklaşarak Batı'ya yaklaşma sürecine girmiştir. 1989 yılından itibaren Komünizm karşıtı ayaklanmalar sonunda Komünist rejimin yıkılmasına ve 1990 yılında ilk demokratik seçimlerin yapılmasına yol açmıştır. Sovyet rejim yönetiminden kurtulan Romanya, Batı ile ilişkilerini daha da artırma yolunu seçmiştir. Bu amaçla 1995 yılında Avrupa Birliğine tam üyelik başvurusu yapan Romanya 2000 yılında başlatılan müzakerelerin tamamlanmasından sonra 2007 yılında AB'ye tam üye olmuştur (Djuvara, 2014: 278-346).

Romanya'nın 1998 yılı ilk ilerleme raporunda terörizm konusuna değinen Komisyon, Romanya'nın Avrupa Terörle Mücadele Sözleşmesini 1997 yılında yürürlüğe koyduğunu belirtmiştir. 1998 yılı raporundan sonra Komisyon, terörizm

konusunu 2000 yılı ilerleme raporunda ele almıştır. Raporun 24. Fası; Polis İşbirliği ve Organize Suçlarla Mücadele kısmı altında Romanya'nın çok taraflı ve ikili olmak üzere otuz iki anlaşma imzaladığı raporlanmıştır. 2002 ilerleme raporu 24. Fasil terörle mücadele kısmında Romanya'nın, terör eylemlerini finanse etmek için kullanılan mali ve bankacılık sistemlerine ilişkin, terörist eylemlerin durdurulmasını ve topluma zarar vermesini önlemek adına bir yönetmelik kabul ettiği belirtilmiştir. Ayrıca Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararının uygulanmasını denetlemek üzere Bakanlıklararası bir konsey kurulduğu ve Nisan 2002'de Yüksek Savunma Konseyinin, terörizmi önleme ve mücadele için bir Ulusal Strateji kabul ettiği raporlanmıştır. 24. Fasil genel değerlendirme kısmında Komisyon, Romanya'nın terörle mücadele alanında uygun önlemler aldığına ancak, onaylamak zorunda olduğu Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmeyi henüz onaylamadığına vurgu yapmıştır. 2002 ilerleme raporu 27. Fasil altında ise Romanya'nın, terörizmin finansmanının önlenmesine dair hükümleri de içeren yeni terörle mücadele kanununu kabul ettiğine değinilmiştir. Romanya'nın, Eylül 2001 AB Eylem Planına ve terörle mücadele alanında AB Ortak Pozisyonuna uyumlu hale geldiği, ayrıca; terörizmi konu alan önemli uluslararası sözleşmeleri kabul ettiği Komisyon tarafından dikkat çekilmiştir. Romanya'nın 2003 yılı ilerleme raporunda Komisyonun, öncelikle 24. Fasil sınır kontrolleri kısmı altında Romanya ile Bulgaristan arasında, sınır ötesi terör konusunda bir anlaşma kabul edildiğine dikkat çektiği görülmektedir. 24. Fasil terörle mücadele kısmında ise Romanya'nın artık Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmeyi onayladığı belirtilmiştir. Yine aynı kısım altında Komisyon, Romanya'nın; terörist eylemlere karıştığından ya da terörist eylemi finanse ettiğinden şüphelenilen kişilerin veya tüzel kişilerin listelendiği bir Hükümet Kararı kabul ettiğini belirtmiştir. Ayrıca, Romanya İstihbarat Teşkilatı ile işbirliği altında, Terörizmle Mücadele ve Önleme Ulusal Sistemin uygulanmasından ve organizasyonu için kabul edilen Genel Protokolün yerine getirilmesinden sorumlu bir müfettişin 2002 yılının ikinci yarısından itibaren çalışmalarına başladığı raporlanmıştır. 24. Fasil genel değerlendirme başlığı altında ise Komisyon, Romanya'nın terörle mücadele alanında uygun önlemler almaya devam ettiği ve bu alandaki uluslararası çoğu anlaşmaya taraf olduğunu açıklamıştır. 2004 yılı ilerleme raporunda 24. Fasil terörle mücadele

kısımında Şubat 2004'te Romanya Terörle Mücadele Operasyonel İşbirliği Merkezinin Nisan ayında ise Ulusal Terörle Mücadele Uyarı Sisteminin açıldığı belirtilmiştir. Ayrıca terörle mücadele için Romanya halkı için bir ulusal telefon hattı oluşturulduğu raporlanmıştır. 24. Fası değerlendirme başlığı altında daha önceki ilerleme raporunda olduğu gibi Romanya'nın terörle mücadele alanında uygun önlemler almaya ve bu alandaki uluslararası çoğu anlaşmaya taraf olmaya devam ettiği açıklanmıştır. 2005 yılı nihai kapsamlı raporunda, 24. Fası terörle mücadele kısmı altında Komisyonun, Romanya'nın; Kasım 2004 Terörizmi Önleme ve Terörizmle Mücadele Yasasının metodolojik kurallarının uygulanması için sürdürdüğü çalışmaları artık sonuçlandırması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, Romanya'nın terörizmin finansmanını ve potansiyelini önleme, tespit, araştırma ve özellikle terörizme finansman sağlayan kara para aklama işlemlerinin kovuşturulması konularına daha çok odaklanması gerektiği belirtilmiştir. Yine aynı başlık altında 2005 yılı Suçtan Doğan Gelirlerin Araştırılmasına, Aklanmasının Önlenmesine ve El Koyulmasına Dair Avrupa Konsey Kararının vaktinde onaylanmasının daha olumlu bir adım olacağı Komisyon tarafından ifade edilmiştir. 24. Fası sonuç kısmında ise Komisyon, genişlemeye dahil olan diğer aday ülkeler gibi Romanya'nın da terörle mücadele alanında üyelik müzakerelerinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeye devam ettiğini ve üyelikten sonra da devam edeceğinin beklendiğini ifade etmiştir (www.aei.pitt.edu, 04.11.2017).

3.13. HIRVATİSTAN

Adriyatik ülkelerinden olan Hırvatistan aynı zamanda Doğu Avrupa ve Balkan ülkesidir. Birinci Dünya Savaşı sonrası 1918 yılında Avusturya-Macaristan İmparatorluğundan ayrılan Sloven ve Sırp Devletleriyle birlikte Yugoslavya Krallığını kuran Hırvatlar, İkinci Dünya Savaşı sırasında Yugoslavya'dan ayrı Hırvatistan devleti olarak yönetilmiştir. Savaştan sonra adı Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti bünyesinde 1991 yılına kadar yer almıştır. 1991 yılında bağımsızlığını kazanan Hırvatistan, 1992 yılında patlak veren Bosna Savaşı taraflarından birisi olmuştur. Bu savaş boyunca savaş suçu işleyen ve meydana gelen katliamlarda suçlu bulunan birçok komutanı koruma altına alması sebebiyle Hırvatistan, Avrupa Birliği ve dünya kamuoyunun tepkilerine maruz kalmıştır. Hırvatistan'ın, Bosna Savaşındaki tutumu ve faaliyetleri daha sonra Hırvatistan'ın,

Avrupa Birliği müzakerelerinde karşısına birer engel olarak çıkmıştır (Banac, 2011: 3-7).

2003 yılında Avrupa Birliğine resmi başvuruda bulunan Hırvatistan'ın başvurusu sonrası 2005 yılında başlayan müzakereler 2011 yılında tamamlanarak 2013 yılında Avrupa Birliğine tam üye olması kararlaştırılmıştır. Böyle Hırvatistan Avrupa Birliğinin 28'inci üyesi olmuştur (www.ec.europa.eu, 05.11.2017).

Hırvatistan ile üyelik müzakereleri başlamasıyla birlikte AB-Hırvatistan arasında terörizm konusunun ilk olarak 2006 yılı ilerleme raporu 24. Fası Organize Suçlar ve Polis İşbirliği başliğı altında ele alındığı görölmektedir. Komisyon, Hırvatistan'ın terörle mücadele alanında kamu-özel sektör ortaklığının geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. 24. Fası terörle mücadele başliğı altında ise Hırvatistan'ın terörizmin önlemesi için bir dizi enstrümanı yürürlüğe koyduğuna ve on iki uluslararası terörle mücadele sözleşmesini onayladığına değinilmiştir. Ayrıca Hırvatistan'ın Nükleer Terörizmin Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmeyi Eylül 2005 yılında imzalamasına rağmen henüz onaylamadığına dikkat çekilmiştir. Yine terörle mücadele başliğı altında Komisyon, Hırvatistan'ın terör suçları ile ilgili yasal tanımlamaları AB müktesebatının gerektirdiği şekilde yapmaya devam ettiğini ancak henüz müktesebat ile uyumlu hale gelmediğini belirtmiştir. Ayrıca her gün bilgi paylaşımı yapabilecek, yasal yetkilerle donatılmış kurumların ve güvenlik hizmetlerinin dahil edildiği bir ulusal işbirliği düzenlemesinin henüz yapılmadığı ve AB kurumları ile işbirliği ve bilgi paylaşımının artırılması gerektiği raporlanmıştır. 2006 ilerleme raporu 31. Fası Dış, Güvenlik ve Savunma Politikası kısmında Hırvatistan'ın terörle mücadele ile ilgili uluslararası sözleşmelere taraf olduğu ve kendisini AB terörle mücadele politikasına ve AB pozisyonlarına uyumlu hale getirdiği belirtilmiştir. 2007 yılı ilerleme raporu 24. Fasılda organize suçlar başliğı altında öncelikle Hırvatistan'ın yenilenen Ceza Kanunu ile birlikte birçok suç unsurunun yanında terörizm suçuna karşı da sıkı bir takip yolunun açıldığı Komisyon tarafından belirtilmiştir. 24. Fası terörizm başliğı altında ise uluslararası terörizmin cezai yaptırımını konusunda daha katı bir çerçevenin getirildiği ifade edilmiştir. Yine terörizm başliğı altında Hırvatistan'ın 2007 yılında terörizm ve finansmanı ile mücadele adına kurumlar arası bir çalışma grubunun kurulmasını ve BM ve AB stratejileri ile işbirliği içerisinde çalışmasını öngören yeni bir protokolü imzaladığı

Komisyon tarafından raporlanmıştır. Ayrıca Nükleer Terörizmin Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşmenin 2007 yılında onaylandığı yine aynı başlık altında ifade edilmiştir. 2008 yılı ilerleme raporunda insan hakları ve azınlıkların korunması başlığı altında Komisyon, Hırvatistan Parlamentosu'nun Terörle Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesini onayladığını vurgulamıştır. 4. Fesil Sermayenin Serbest Dolaşımı kısmını; kara para aklamayla mücadele başlığı altında Hırvatistan'ın, Suçtan Doğan Gelirlerin Araştırılmasına, Aklanmasının Önlenmesine ve El Koyulmasına Dair Avrupa Konsey Kararını onayladığına değinilmiştir. 24. Fesil kısmı terörle mücadele başlığı altında Komisyon, Hırvatistan'ın 2008 yılı itibariyle terörle mücadele alanında sınırlı ilerleme kaydettiğini açıklanmıştır. Hırvatistan'ın terörle mücadele kapasitesini güçlendirmeye, özellikle de yasal uyumunu, kamu yönetimi kapasitesini ve kurumlar arası işbirliğini geliştirerek devam etmesi gerektiği vurgulanmıştır. 2009 yılı ilerleme raporu, insan hakları ve azınlıkların korunması başlığı altında Hırvatistan'ın; terörle mücadeleye dair Konsey Çerçeve Kararına ve Terörün Önlenmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesine uyumunu arttırmak için Ceza Kanununda değişiklikler yaptığına değinilmiştir. 4. Fesil altında terörizme finansman sağlayan suçlar konusunda kapsamın genişletildiği bu çerçevede halkı terörizme teşvik etmenin, terörizme insan kaynağı sağlamanın ve teröristlere eğitim vermenin de suç kapsamına alındığı belirtilmiştir. 24. Fesil kısmı terörle mücadele başlığı altında Hırvatistan'ın Kasım 2008'de terörizmi önlemeye dair bir Ulusal Strateji kabul ettiği ve Ocak 2009'da terörizmin finansmanını ve kara para aklamayı önlemeye yönelik bir Eylem Planını yürürlüğe koyduğu raporlanmıştır. Ayrıca yine aynı başlık altında AB terörizm tanımına uyum için kanun değişikliği yapıldığı belirtilerek, Hırvatistan'ın terörle mücadele alanında kurumlar arası işbirliğini geliştirerek idari kapasitesini güçlendirmesi gerektiği vurgulanmıştır. Komisyon, 2010 raporunda; Hırvatistan'ın terörle mücadele alanında ilerleme kaydettiğine dikkat çekmiştir. 24. Fesil altında terörle mücadele başlığında Hırvatistan İçişleri Bakanlığının Denizde Terörle Mücadele Planı oluşturduğu, ancak bu planın henüz kabul edilmediği, idari ve operasyonel kapasitenin artırılması konusunda çok az ilerleme kaydedildiği belirtilmiştir. Yine aynı başlık altında Komisyon, Hırvatistan'ın kurumlar arası koordinasyonun geliştirilmesi konusunda daha ileri adımlar atması gerektiğini dile getirmiştir. Ayrıca bomba imha ve diğer

terörle mücadele uzmanlarının eğitimlerinin yasalarla desteklenerek sürekli hale getirilmesine ihtiyaç duyulduğu ve AB standartlarına uymayan eski tip X-ray cihazlarının acilen yenilenmesi gerektiği raporlanmıştır. 31. Fasıll altında ise Hırvatistan'ın 2009 yılında iki yıllık dönemini BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesi olarak tamamladığı ve bu dönemde Güvenlik Konseyi'nin Terörle Mücadele Komitesine başkanlık ettiği belirtilmiştir. Komisyon 2011 raporu terörle mücadele başlığı altında önemli ilerlemeler olduğuna dikkat çekmiştir. Öncelikle Nisan 2011 yılında terörizmi önleme ve bastırmaya dair Eylem Planının kabul edildiği raporlanmıştır. Bir diğer önemli ilerlemenin; bomba imha uzmanlarının kapasitelerinin artırılması, özel bomba imha eğitimi verilmesi, ek ekipmanların tedariki ve terörle mücadele konularında uzmanlık eğitiminin verilmesi konularında ilerleme kaydedildiği Komisyon tarafından tespit edilmiştir. 2012 son kapsamlı raporda ise Hırvatistan'ın 24. Fasıl Adalet, Özgürlük ve Güvenlik alanındaki katılım müzakerelerinden doğan taahhüt ve şartları yerine getirebilecek ve müktesebatı üyelik sürecinde uygulayabilecek konumda olduğu tespitinde bulunulmuştur. Ancak Komisyon tarafından, Hırvatistan'ın katılım tarihinden itibaren üyelik hazırlıklarını tamamlamasını sağlamak için terörle mücadelenin de dahil olduğu organize suçları önleme konusunda çabalarını arttırmaya ihtiyacı olduğuna vurgu yapılmıştır (www.aei.pitt.edu, 08.11.2017).

4. KATILIMCI ÜLKELERİN AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASINA UYUMU

Avrupa Birliğinin son genişlemesi 2013 yılında Hırvatistan'ın tam üyeliği ile gerçekleşmiştir. Bu tarihten günümüze kadar geçen sürede yeni bir genişleme meydana gelmemiştir. Son genişlemeye dahil edilmeyen ancak AB tarafından adaylık statüsü verilen ülkelerin bazıları günümüzde müzakereci ülke statüsüne yükselerek fasıllar aracılığı ile AB müktesebatından doğan yükümlülükleri yerine getirmeye başlamasına rağmen diğer bir takım aday statüsündeki ülkeler için belirli sebeplerden dolayı, AB tarafından henüz fasılların açılmasına izin verilmemiştir. Çalışmanın bu bölümünde fasıllar kısmına geçen müzakereci ülkelerin, AB müktesebatından doğan terörle mücadele politikasına uyum yükümlülüklerinin ne aşamada olduğu ele alınmaktadır.

4.1. KARADAĞ

Yugoslavya'yı oluşturan ülkelerden biri olan Karadağ, aynı zamanda Balkanlarda Adriyatik denizine kıyısı olan ülkelerdendir. Daha önce Sırbistan'ın egemenliği altında özerk olarak varlığını sürdüren Karadağ, 2006 yılında yapılan referandum ile Sırbistan'dan ayrılıp bağımsız devlet statüsüne yükselmiştir. Bağımsızlığını ilan eden Karadağ, daha sonra 2008 yılında Avrupa Birliğine üyelik başvurusunda bulunmuştur. AB Komisyonu, Karadağ'ın başvurusuna 2010 yılında olumlu rapor vererek Haziran 2012'de müzakereleri resmi olarak başlatmıştır (www.ec.europa.eu, 12.11.2017).

2012 yılı itibariyle Avrupa Birliği üyelik müzakerelerine başlayan Karadağ, fasılların açılmasıyla AB müktesebatından doğan terörizm konusundaki yükümlülükler ile muhatap olmaya başlamıştır. Müzakerelerin başlamasından sonra 2013 yılı ilerleme raporunda Karadağ'ın kara para aklama ve terörizmin finansmanının önlenmesi konusunda daha çok çaba sarf etmesi gerektiğini ifade eden Komisyon, yasal dayanağın oluşturulması, terör suçları konusunda sicil kaydı işlemlerinin yapılması ve kurumlararası işbirliğinin geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. 2014 yılı ilerleme raporu 4. Fasılların başlığı altında Komisyon, terörizmin finansmanı ve kara para aklama ile mücadele kısmında Karadağ'ın; kara para aklama ve terörizmin finansmanını önlemek ve bastırmak için 2013-2014 Eylem Planını kabul ettiğini açıklamıştır. Yine aynı başlık altında Karadağ'ın, kurumlararası işbirliğini güçlendirmesi ve Kamu Yönetimi Bilgi Teknolojileri sistemini güncelleme gerektirdiği vurgulanmıştır. 23. Fasılların başlığı altında Komisyon, Karadağ'ın; terörizm, savaş suçları, organize suçlar ve yolsuzlukla mücadele adına araştırma ve kovuşturma yapabilecek yeni özel savcılık ofisinin kurulması için yasal temelde çalışmalar sürdürdüğünü raporlamıştır. Ayrıca yeni ofisin görevlerini icra ederken gerekli kaynakların ve tesislerin sağlanması ve serbest çalışması adına gerekli ortamın oluşturulması gerektiğini vurgulamıştır. 24. Fasılların başlığı altında terörle mücadele kısmında ise Karadağ'ın, AB müktesebatı ile uyumlu hale gelebilmek için patlayıcı maddeler ve tehlikeli maddelerin taşınması ile ilgili bir yasa yürürlüğe koyduğu raporlanmıştır. Yine aynı başlık altında Mart ayında, kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesine dair Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararının uygulanması için bir Eylem Planının

kabul edildiğine değinilmiştir. Bunların dışında Komisyon, Karadağ'ın; radikalizm ve yabancı savaşçılar sorununun çözümleri için kapasitesini daha fazla arttırmaya ihtiyacı olduğunu vurgulamıştır. 24. Fasal sonuç kısmında ise Karadağ'ın; kara para aklama ve terörizmin finansmanına dair oluşturduğu yasal çerçevenin, AB müktesebatı ve uluslararası standartlarla uyumlu hale gelmesi gerektiği belirtilmiştir. 2015 ilerleme raporu kurumsal çerçeve başlığı altında, daha önce Karadağ tarafından oluşturacağı ifade edilen savcılık ofisinin, Komisyonun önerdiği şekilde bilgilere ulaşımında sorunlar yaşadığı ve halen daha özel savcılarının ve uzmanlarının istihdamının tamamlanmadığı vurgulanmıştır. Kurumsal ve operasyonel kapasite başlığı altında Komisyon, Karadağ'ın, terörle ve bir takım suçlarla mücadele için dört özel polis birimi oluşturduğuna değinmiştir. Ayrıca yine aynı başlık altında oluşturulan birimlerin kurumlararası işbirliğinin geliştirilmesi ve Europol ile koordineli bir şekilde çalışması gerektiği belirtilmiştir. Stratejik çerçeve başlığı altında ise Karadağ'ın; Mayıs ayında, terörizmin finansmanı ve kara para aklama ile mücadele adına 2015-2018 Eylem Planını kabul ettiği raporlanmıştır. Terörle mücadele başlığı altında yabancı teröristlerin suç işlemesine olanak sağlayacak Karadağ eski Ceza Kanununun BM Güvenlik Konseyi Kararına uygun olarak değiştirildiğine ve yabancı teröristlerin meydana getirebileceği olası tehditlerin önlenmesine karşın hükümetlerarası bir grubun oluşturulduğuna dikkat çekilmiştir. Bunların dışında yabancı teröristlerle mücadele için istihbarat ve kolluk kuvvetlerinin geliştirilmesi ve yasal politikalarla desteklenmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. 2016 ilerleme raporunda ise daha önceki ilerleme raporlarında da kurulması planlanan Özel Savcılık Ofisinin nihayetinde Temmuz 2015 yılında kurulduğu ve Haziran 2016 yılından itibaren de bünyesinde görev alacak savcılarının atanmaya başladığı açıklanmıştır. Özel Polis Birliklerinin, Özel Savcılık Ofisini desteklediğini ancak birliğin henüz tam kapasite çalışmadığı ve Savcılık Ofisinin gerekli olan insan ve materyal kaynağına henüz sahip olmadığı Komisyon tarafından vurgulanmıştır. 2016 ilerleme raporu terörle mücadele başlığı altında Komisyon, Karadağ'ın; BM Güvenlik Konseyi Kararının ön gördüğü yabancı teröristlerle mücadele stratejisine uyum amacıyla Ceza Kanununda değişiklik yaptığını ve Ekim 2016'da Terörle Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Ek Protokolünü imzaladığına dikkat çekmiştir. Yine aynı başlık altında kara para aklama ve terörizmin finansmanı

ile mücadele için bir eylem planının kabul edildiği, uluslararası işbirliğinin yoğunlaştığı, 2016-2018 yılları için radikalizm ile mücadele için yeni bir strateji belirlendiği ve terörle mücadele alanında İnterpol ile işbirliğinin devam ettiği vurgulanmıştır. Bu gelişmelerin dışında Komisyon, Karadağ'a muhtemel terör tehditlerine karşı ve savaş bölgelerinden dönen Karadağ vatandaşları için ulusal farkındalığın artırılması gerektiği önerisinde bulunmuştur. 2016 yılı itibarıyla Karadağ'ın ciddi bir yabancı terörist ve radikalizm problemi yaşamadığına dikkat çeken Komisyon, Suriye'deki savaşta yer alan yaklaşık 20 Karadağ vatandaşının olduğunun ve bunların 5'inin öldüğünün raporlarda yer aldığına dikkat çekerek bu konuda önleme çalışmalarının ve radikalizm ile mücadelenin güçlendirilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Ayrıca terörizmin finansmanı ile mücadele alanında sicil kaydı çalışmalarının geliştirilmesi gerektiği Komisyon tarafından belirtilmiştir. 2016 ilerleme raporu 4. Fasılda Karadağ Merkez Bankasının terörizmin finansmanı ve kara para aklama alanında bankacılık sektörünün ve diğer finansal kurumların güvenlik açığının bulunduğu dair bir rapor yayınladığına ve bu konuda Karadağ'ın, Dünya Bankası yöntemlerinin uygulanmasına yöneleceğine dikkat çekilmiştir. Yine aynı başlık altında 2015 Eylül ayında Karadağ'ın; terörizmin finansmanının önlenmesi adına "şirketlerde terörizmin finansmanı ve kara para aklama riskinin değerlendirilmesi esaslarını" belirlediği açıklanmıştır. 24. Fasıllık altında gümrük işbirliği başlığında Karadağ'ın; Avrupa ve diğer uluslararası ortakları ile terörizmin finansmanı ve kara para aklamayı önlemeye yönelik operasyonlarının devam ettiği raporlanmıştır (www.ec.europa.eu, 12.11.2017).

4.2. SIRBİSTAN

Eski Yugoslavya devletlerinden olan Sırbistan-Karadağ, 2006 yılında egemenliği altında bulunan Karadağ'ın bağımsızlığını ilan etmesiyle artık Sırbistan devleti olarak varlığını sürdürmektedir. Bir Balkan devleti olan Sırbistan, 1993 yılındaki Bosna Savaşı ile dünya gündeminde yer edinmiştir. Günümüzde halen bu savaşın etkileri sürerken, Sırbistan bu durumdan dolayı Avrupa Birliği üyelik müzakerelerinde oldukça yoğun yaptırımlara maruz kalmıştır. Sırbistan'ın AB üyelik çalışmaları daha önce olmasına rağmen eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesinden kaynaklanan sorunlardan dolayı müzakereler sona erdirilmiştir. Daha sonra bu konuda AB ile anlaşmayı kabul eden Sırbistan'la görüşmeler

tekrardan başlamıştır. Sırbistan'ın 2009 yılındaki resmi başvurusuna olumlu cevap veren AB, 2012 yılında Sırbistan'a adaylık statüsü vermiş ve 2014 yılında müzakerelere başlamasına karar vermiştir (www.europa.rs, 13.11.2017).

2014 yılında yayınlanan Sırbistan'ın ilerleme raporunda Komisyon, ilk olarak 4. Fasıll: Sermayenin Serbest Dolaşımı kısmında terörizm konusunu ele almıştır. Raporda Sırbistan'ın terörizmin finansmanının ve kara para aklanmasının önlenmesi alanında Monaco ve Lihtenştayn ile iki mutabakat zaptı imzaladığına dikkat çekilmiştir. Daha sonra 24. Fasıll kısmı polis işbirliği ve organize suçlarla mücadele başlığı altında; terörizm, radikalizm, uyuşturucunun önlenmesi, bağımlılık ve baskı suçları konusunda analiz yapabilecek üç yeni polis servisinin oluşturulması ile polis güçlerinin uzmanlaştırılmasında gelişmeler yaşandığı belirtilmiştir. Yine aynı fasılda terörle mücadele başlığı altında ise; Sırbistan polisinin Aralık 2013'te, biri terörizm diğeri ise radikalizm alanında çalışmak üzere iki yeni bölüm oluşturduğu ifade edilmiş, ancak Komisyon bu pozisyonların henüz doldurulmadığını raporlamıştır. Ayrıca terör suçlarından doğan varlıkların dondurulması için yeni bir kanunun, terörle mücadeleye dair Eylem planının ve Taslak Stratejinin halen kabul edilmeyi beklemekte olduğu bildirilmiştir. Bunların dışında Sırbistan'ın, daha iyi kurumlararası işbirliği için ulusal bir veri tabanına ve daha verimli bilgi alışverişine ihtiyacı olduğunu belirten Komisyon, radikalizm ve yabancı terörist probleminin çözümü amacıyla uygun önlemlerin alınması için Sırbistan'ın mevcut kapasitesini arttırması gerektiğine vurgu yapmıştır. 2015 yılı ilerleme raporunda Sırbistan'ın terörle mücadele ve bazı suçlar alanında özel birimler oluşturduğu görülmektedir. Ancak Komisyon bu birimlerin personel açığının olduğunu ve uzmanlık eğitimine ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Stratejik çerçeve başlığı altında Komisyon, Sırbistan'ın terörle mücadele alanında ulusal bir stratejiye ihtiyacı olduğuna dikkat çekerek, Sırbistan'ın; Avrupa Birliği Ciddi ve Organize Suç Değerlendirmesi (EU SOCTA) yöntemlerini örnek alarak organize suçlar alanında bir strateji oluşturması gerektiğini belirtmiştir. 2015 ilerleme raporu 4. Fasılda Sırbistan'ın terörizmin finansmanını önlemeye dair ulusal bir stratejiyi kabul ettiği raporlanmıştır. 24. Fasıll terörle mücadele başlığı altında BM Güvenlik Konseyi Kararları doğrultusunda Sırbistan'ın Ceza Kanununda yabancı teröristlerin cezalandırılmasına yönelik bir takım değişiklikler yapıldığına değinilmiştir. Komisyon, 2015 raporlama döneminde

Sırbistan'da 21 kişinin terör suçu işlediğini belirtmiştir. Ocak ayı itibariyle Sırbistan'ın terörle mücadele alanında koordinasyon grubu oluşturduğu ve Mart ayında, terörizmin önlenmesi adına mal varlıklarına el koymayı mümkün kılan yeni bir yasa kabul ettiği raporlanmıştır. Öneriler kısmında ise Komisyon, Sırbistan'ın tek bir ulusal veri tabanı kurması, bilgi paylaşımında daha verimli prosedürler uygulaması ve kurumlar arası operasyonel işbirliğini geliştirmesi gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca Sırbistan'ın; yabancı teröristlerin, Irak ve Suriye gibi çatışma bölgelerine seyahatlerini önlemek için daha fazla çaba sarf etmesi gerektiği ifade edilmiştir. 2016 yılı ilerleme raporunda daha önceden Komisyonun önerisi olan SOCTA yöntemlerinin Sırbistan tarafından kabul edildiği belirtilmiştir. Ancak Komisyon bu sistemin geliştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. 24. Fasıl terörle mücadele başlığı altında 2012 yılında terör suçları yelpazesinin genişletilmesi ve 2014 yılında yabancı terörist suçları kapsamının BM Güvenlik Konseyi Kararına uyumlu hale getirilmesi için Sırbistan Ceza Kanununun iki kez değiştirildiğine değinilmiştir. Bunun dışında Sırbistan'ın daha önceden hazırladığı terörle mücadele eylem planı ve ulusal stratejinin henüz onaylamadığına ve kimyasal, nükleer, radyolojik ve biyolojik tehditlerle mücadele adına hazırlık ve müdahale kapasitesini artırma ihtiyacı olduğuna vurgu yapan Komisyon, 2016 uluslararası kısıtlama önlemlerine dair yasanın terörizmin önlenmesine destek sağladığını ifade etmiştir. Ayrıca kurumsal yapılanma başlığında İçişleri Bakanlığı, İstihbarat Servisi, Adalet Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve Savunma Bakanlığı gibi Sırbistan'ın temel kurumlarının terörle mücadeleye dahil edildiği, ancak terörle mücadele stratejisini koordine edecek henüz ulusal bir organ bulunmadığı raporlanmıştır. Terörle mücadelenin uygulama kapasitesi başlığı altında ise terörizm ve aşırıcılıkla mücadele eden özel polis birlikleri ile Europol arasındaki işbirliğinin yoğunlaştığına dikkat çeken Komisyon; bölgesel dini liderleri, yerel yetkilileri ve sivil toplumu kapsayan radikalleşmeyi önleyici faaliyetlerin genişletilmesi için çalışmaların artırılması gerektiğini belirtmiştir. Aralık 2014'te ulusal bir terörizm finansmanı risk değerlendirmesi yapıldığına değinilerek ve Sırbistan'ın Mali İstihbarat Birimi için uzmanlık eğitimi dahil olmak üzere terörizmi destekleyen finansal akışları saptamak ve kesmek için kapasitesini artırması üzerine odaklanması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca tek bir ulusal veri tabanı ve veri alışverişi için daha etkin prosedürler ve daha

profesyonel kurumlararası işbirliği gerektiği Komisyon tarafından raporlanmıştır (www.ec.europa.eu, 13.11.2017).

5. TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASINA UYUMU

Avrupa Birliğinin ilk aşaması olan Avrupa Ekonomik Topluluğunun (AET) 1958 yılında kurulmasından kısa bir süre sonra 1959 yılında Türkiye’nin yaptığı başvuru neticesinde ortaklık anlaşmasının 1964 yılında yürürlüğe girmesi ile Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri başlamıştır. Bu anlaşmayla birlikte Türkiye’nin Avrupa Ekonomi Topluluğuna uyum çalışmaları da başlamış ve 1980 yılına kadar devam etmiştir. 1980 yılında Türkiye’deki siyasi istikrarsızlıkların sonucunda yapılan askeri darbe, AB-Türkiye ilişkilerine adeta balta vurmuştur. Darbeden üç yıl sonra tekrar sivil hükümetin kurulmasıyla AET ile olan ilişkiler tekrar hız kazanmaya başlamıştır. Avrupa karşısında kendine olan güvenini yeniden kazanan Türkiye’nin AET’nin ön gördüğü katılım kriterlerini tam olarak yerine getirmeden 1987 yılında yaptığı tam üyelik başvurusu, 1989 yılında Türkiye’nin üyeliğe tam olarak hazır olmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Bu dönemden sonra Türkiye, siyaset, adalet ve ekonomi alanlarında hazırlıklarını sürdürmesini karşılığını 1996 yılında Gümrük Birliğine girerek almıştır. Bu aynı zamanda Türkiye-AB bütünleşmesinde somut olarak atılmış önemli bir adım olarak da görülmektedir (www.ab.gov.tr, 18.11.2017).

Türkiye’nin 1999 yılındaki Helsinki Konseyi kararıyla aday ülke statüsüne geçmesinin akabinde AB-Türkiye ilişkileri açısından 2005 yılı dönüm noktası olmuştur. AB, Türkiye’nin adaylık öncesi kriterlerini genel olarak yerine getirdiğini belirterek müzakerelerin başlamasına karar vermiştir. Böylece Türkiye artık AB tam üyeliği yolunda son aşamaya geçerek müzakerelerden doğan yükümlülükleri yerine getirmeye başlamıştır (www.ab.gov.tr, 18.11.2017).

Müzakereler öncesinde Türkiye’nin, AB terörle mücadele politikasına uyum konusunda çalışmaları olduğu bilinmektedir. Ancak, müzakerelerin başlamasıyla AB Terörle Mücadele Politikasına uyum çerçevesinde müktesebattan kaynaklanan ödev ve yükümlülükler konusunda daha hassas ve etkin olmaya çalıştığını görmekteyiz. Çalışmanın bu kısmında, Türkiye’nin, AB Terörle Mücadele Politikasına entegrasyonu çerçevesinde yürütülen çalışmalar ele alınıp, 2004 yılında ve

sonrasında müzakereleri tamamlamış ve tamamlamakta olan diğer ülkeler ile karşılaştırılarak çıkarımlarda bulunmaktadır.

5.1 TÜRKİYE’NİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİK SÜRECİ ÖNCESİ TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI

Terör örgütleri konusunda en çok yakınan ve en çok zarar gören ülkelerin başında gelen Türkiye, uzun yıllar içerde ve dışarda mustarip olduğu terör örgütlerine karşı mücadelesini yoğun bir şekilde sürdürmeye devam etmektedir. Türkiye’nin terörizm süreci ele alındığında 19. Yüzyıla kadar gidilmesi gerekmektedir. Osmanlı İmparatorluğunun yüzlerce yıl bünyesinde yaşamış olan azınlıkların, İmparatorluğun son zamanlarında ortaya çıkan otorite boşluğundan yararlanarak başlattıkları şiddet furyası esasen Türkiye Cumhuriyetinde ortaya çıkacak olan terör örgütlerinin temellerini oluşturmuştur. Türkiye’nin, İmparatorluğun bakiyesi ve varisi olarak kabul edildiğinden 1960-1980 yılları arasında somut olarak ortaya çıkan Rum, Ermeni ve Kürt radikal etnik grupların ideolojik ve tarihi arka planı bu şekilde açıklanabilir (Türkiye Barolar Birliği, 2006, 531-534).

Öte yandan Türkiye, tarihi bakiyesi ve coğrafi konumu nedeniyle dış destekli silahlı terör örgütlerinin saldırılarına açık durumdadır. Yukarıda da bahsedildiği gibi tarihi bir takım sorunlar, Cumhuriyet sonrasında Türkiye’nin konvansiyonel silahlar ve yeni asimetrik saldırı taktikleri yardımıyla şiddet yanlısı etnik ve radikal dini motifli grupların terörist saldırılarına maruz kalmasına neden olmuştur.

1955 yılında Kıbrıs’ta, Rumların adada bulunan Türk toplumuna yönelik başlattıkları terör eylemleri Türkiye’de büyük yankı uyandırmıştır. Adada Rum’ların mutlak hakimiyeti ele geçirmesini isteyen ve ENOSIS⁴ ideolojisini benimseyen EOKA terör örgütünün, bu düşüncüyü hayata geçirmek maksadıyla Kıbrıs’ta yaşayan Türk toplumuna karşı yürüttüğü şiddet dalgası bir süre sonra soykırım boyutuna geçmiştir. Söz konusu terör olayları, Türkiye Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetlerinin tüm uluslararası engellemelere karşı adaya yaptığı müdahale ile bastırılmıştır (Yellice, 2012: 13-26). Kıbrıs’ta meydana gelen terör olayları AB nezdinde yankı bulmazken,

⁴ Genel anlamda Yunanistan’ın eski toprak bütünlüğünün sağlanması amacıyla Kıbrıs’ı Yunanistan’a bağlama düşüncesi.

Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesi AB-Türkiye ilişkilerinde en önemli sorun haline gelmiş ve müzakerelerde bazı fasılların açılması için ön koşul olarak Türkiye'nin önüne koyulmuştur.

Türkiye'yi meşgul eden bir diğer etnik terör örgütü ise büyük Ermenistan düşüncesi amacıyla faaliyetlerine başlayan Ermeni etnik şiddet gruplarıdır. Yüzyıllarca sorunsuz olarak birlikte yaşamış iki toplum, 19. yüzyıl sonlarına doğru etnik ayrımcılığa dayalı dış destekli girişimlerle birbirine düşman edilmiş ve etkileri günümüze kadar ulaşan vahim olaylar yaşanmıştır. Böyle bir ortamda tarihi nedenleri bahane ederek kurulmuş Ermeni etnik kuruluşları, Türkiye'nin tarihte karşılaştığı ilk terör sorunu olarak da görülebilir. 1905'ten 1984'e kadar geçen sürede 42 Türk diplomatın katledilmesinden sorumlu Ermeni etnik terör örgütleri, Türkiye'nin uluslararası alanda karşılaştığı en büyük terörizm sorunlarının başında gelmektedir. Türkiye gerek yurt dışında gerek içerde yaptığı istihbarat çalışmaları sayesinde Ermeni terör örgütünü etkisiz hale getirebilmiştir. Türkiye'nin, bu örgütler ile mücadelesi sırasında terör örgütünün Avrupa ülkeleri içerisindeki yapılanmasının engellenmesi için yaptığı işbirliği çabalarından sonuç elde edemediği ve bu terör örgütlerine karşı gerekli desteği alamadığı görülmüştür. Türkiye'nin bu konudaki destek beklentisinin aksine Avrupa ülkeleri ve Amerika başta olmak üzere birçok ülke, Ermeni lobisinin etkisiyle Türkiye'ye karşı tutum sergilemiştir (Alizade, 2015: 107-120).

Etnik Ermeni terör örgütlerinin anlayışının bir benzeri de Kürt etnik şiddet gruplarının oluşumunda görülmektedir. Tarihsel olarak Cumhuriyet öncesi döneme kadar dayanan, dolayısıyla Türkiye Cumhuriyetine miras kalmış sorunlardan biri olarak görülebilir. Ortadoğu'nun petrol potansiyelinin keşfinden sonra bölgenin artan ekonomik ve stratejik önemi Avrupalı devletlerin dikkatlerini bu coğrafyaya yöneltmesine neden olmuştur. Bölgenin mutlak hakimi olan Osmanlı İmparatorluğunun Ortadoğu'daki hakimiyetine son vermek adına girişilen askeri mücadelenin yetersiz kaldığı dönemde istihbarat ve ajanlık faaliyetleri ile İmparatorluğun bu coğrafyasında yaşayan farklı etnik toplumlar, kendi devletlerini yönetme vaatleri doğrultusunda, isyana teşvik edilerek İmparatorluğu yıpratma politikaları uygulanmıştır. İsyân ve kışkırtma politikaları Birinci Dünya Savaşı sırasında etkisini göstererek İmparatorluk bünyesindeki milletlerden Arapların

ayaklanması sonucu Osmanlı ordusu Ortadoğu'daki topraklarını terk etmek zorunda kalmıştır. İşte bu dönemde toprak vaat edilen halklardan biri de Kürt toplumdur. Kurtuluş Savaşı sonrası çizilen Türkiye sınırları içerisinde İngiltere'nin, Kürtlere vaat ettiği alanının büyük bir çoğunluğu yer almıştır. Gerek savaş sonrası gerek öncesi birçok dış destekli Kürt ayaklanmasına şahit olunmuştur. (Zeyrek, 2013: 117-136). Cumhuriyetin ilk yıllarındaki bu isyanlar bir şekilde bastırılmıştır, ancak Soğuk Savaş boyunca dünyada trend haline gelen ve komünizmin ulusal devletlerde hakim olmasına yönelik hizmet eden “devrimci ideoloji” ile birlikte silahlı terör örgütlerinin asimetrik gerilla savaşları tarzı ortaya çıkmıştır. 1974 yılında 1. Dünya Savaşı sırasında Kürtlere vaat edilen topraklar üzerinde yönetim hakkı talebi ile kurulan PKK terör örgütü, komünist devrimci ideolojisini kendi etnik çıkarlarına uyarlayarak Türkiye Cumhuriyetine karşı günümüze kadar devam eden terör faaliyetlerine başlamıştır. PKK terör örgütü ile mücadele, Türkiye’de bugüne kadar binlerce askeri ve sivil kayıp ve milyarlarca dolar maddi zarara neden olmuştur (Bilgiç, 2014: 85-114).

Türkiye, etnik terör örgütlerinin yanı sıra dini motifli şiddet grupları ile de mücadele etmektedir. 11 Eylül saldırıları dünyada dini motifli terör örgütlerinin fenomen hale gelmesine neden olmuştur. Bu dönemden sonra dini radikal gruplar, çıkarları ve amaçlarını gerçekleştirebilmek için terörü bir araç olarak kullanmaya başlamışlardır. Ortaya çıkan bu terör dalgasına hedef olan ülkelerden biri de Türkiye’dir. Türkiye hali hazırda nüfusunun tamamına yakını Müslüman bir ülke olarak bünyesinde birçok legal ve illegal dini gruplar bulundurmaktadır. Türkiye Cumhuriyetinin Anayasasında laik bir devlet olması ve resmi dininin bulunmaması, ülke içinde radikal dinci, şeriat yanlısı grupların tepkisini çekmektedir. Esasen uluslararası din motifli terör örgütleri de Türkiye’deki radikal dinci grupların bu zaaflarından yararlanarak ülke içinde yapılanmalarını oluşturmaktadır. Ayrıca Türkiye’nin, coğrafi konum olarak bu tip terör örgütlerinin genel olarak kurulduğu ve eylemlerini gerçekleştirdiği Ortadoğu bölgesine sınır olması da bir diğer etkidir (Cirhinlioğlu ve Bulut, 2010: 301-322). Hizbullah, El-Kaide, DAESH gibi dini motifli ve uluslararası fenomen olmuş terör örgütlerinin Türkiye’de kolay ve kısa sürede yayılarak eylem yapacak seviyeye ulaşması bu nedenlerle açıklanabilir. Din maskesi altında Türkiye’de faaliyetlerini sürdüren terör örgütlerinin eylemleri 90’lar öncesine

dayanmasına rağmen 2012 sonrası gelişmesi hız kazanan ve Suriye ve Irak topraklarının önemli bir bölümüne hakim olan DAESH terör örgütünün Türkiye’de gerçekleştirdiği terör saldırıları, dini motifli terör örgütlerinin Türkiye’ye bu zamana kadar verdiği en büyük zarar olarak kayıtlara geçmiştir (www.habertürk.com, 24.11.2017).

Türkiye; binlerce vatandaşının hayatını kaybetmesine, yaralanmasına ve her alanda gelişmesine engel olan ve tarihinin büyük bir bölümünde karşılaştığı terörizmle mücadele etmek zorunda kalmış, aynı zamanda bu alanda yıllarca edindiği tecrübe ile yasal, kurumsal ve teknik düzenlemeleri yürürlüğe koymuştur. Yukarıda sayılan terör unsurları ile mücadelede en önemli yasal adım olan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun yürürlüğe konulmasına kadar geçen sürede Türkiye Cumhuriyeti; etnik, dini ve siyasi bütünlüğünü bozmaya yönelik terörist faaliyetlerin önlenmesine ve cezalandırılmasına dair bir takım yasal düzenlemeler yapmıştır. 1920 yılında çıkarılan Hıyaneti Vataniye Kanunu bu düzenlemelerin ilk halini oluşturmaktadır. İlk meclis nezdinde oluşturulan siyasi güç, kanun koyucu ve vatanın koruyuculuğu görevini üstlenerek, siyasi iktidarı yıkmak amacıyla girişilecek ve belirlenen Misakı Milli sınırlarının korunmasına engel olacak her türlü dini veya etnik silahlı isyan ve ayaklanmaların, Hıyaneti Vataniye Kanunu ile vatan hainliği kapsamına alındığını deklare etmiştir (www.tbmm.gov.tr, 01.12.2017). Daha sonra Türk Ceza Kanununun 140, 141, 142 ve 163’üncü maddelerinde yapılan değişiklikler ile Türkiye Cumhuriyeti Devletinin siyasi, sosyal ve laik düzenini yıkmaya yönelik kurulacak örgütlere ve bu örgütlere yardımcı olacak kişi ve tüzel kişilere uygulanacak yaptırımlar sıralanmıştır (www.resmigazete.gov.tr, 01.12.2017). 1953 yılında kabul edilen Vicdan ve Toplanma Hürriyetinin Korunması Hakkında Kanunda ise; bireysel ya da örgütlü olarak, bireysel ya da siyasi menfaat amacı ile halkın ve bireylerin mukaddes saydığı kitaplar ve nesnelere alet ederek propaganda yapanlara karşı uygulanacak cezalar bildirilmiştir. Vicdan ve Toplanma Hürriyetinin Korunması Hakkında Kanunun irticai faaliyette bulunan terör örgütlerine karşı mücadelede önemli bir adım olarak görülmektedir (www.tbmm.gov.tr, 02.12.2017). 1980 darbesi öncesi Türkiye’nin bazı bölgelerinde meydana gelen Kürt etnik olayları, darbe sonrası kurulan askeri hükümet tarafından göz önünde bulundurularak bir takım yasal çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmaların en göze çarpanı 1983 yılında

çıkarılan “Türkçe’den Başka Dillerle Yapılacak Yayınlar Hakkında Kanun“dur. Kanun kapsamında, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliğinin ve milli güvenliğinin temini amacıyla fikir ve ifadelerin beyanı ve yayılmasında sakıncalı görülen dillerin yasaklanmasına ilişkin hükümler yer almıştır. Kanun; Türkiye Cumhuriyeti’nin resmi olarak tanıdığı devletlerin birinci dilleri dışındaki dilleri kapsamaktadır. Yapılan bu tanımlamada açıkça belirtilmemiş olsa da bahsi geçen yasaklanan dilin, Türkiye’nin o dönem ayrılıkçı silahlı Kürt etnik örgütü ile arazide ve sosyal alanda olan mücadelesi sebebiyle, “Kürtçe” olduğu bilinmektedir (Salihpaşaoğlu, 2007: 1041-1042).

Türkiye Cumhuriyeti, terörle mücadele çerçevesinde çeşitli özel durumları baz alarak yürürlüğe koyduğu bu spesifik yasal düzenlemelere rağmen doğrudan terörle mücadeleyi konu edinen bir yasaya ancak 1991 yılında çıkarılan “Terörle Mücadele Kanunu” ile sahip olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti’nde 1991 yılında çıkarılan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu yürürlüğe girmeden önce terörle mücadelede yukarıda belirtilen spesifik kanunlardan yararlanılırken, terör suçlarının cezalandırılmaları hususunda Türk Ceza Kanunundan yararlanılmaktaydı. 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kabulü neticesinde bu alanda özel olarak yürürlüğe konulan 2 sayılı Hıyaneti Vataniye Kanunu, 6187 sayılı Vicdan ve Toplanma hürriyetlerinin Korunması Hakkında Kanun, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 140, 141, 142 ve 163. maddeleri, 2908 sayılı Dernekler Kanununun bazı maddeleri ve 2932 sayılı Türkçeden Başka Dillerle Yapılacak Yayınlar Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu sayesinde Türkiye’de, yurt içinde ve yurt dışında terör suçlarının önlenmesi konusunda büyük bir adım atılmıştır. Terörle Mücadele Kanunu yasal anlamda mücadelenin sistematik ve daha rasyonel bir hal almasında oldukça önemli bir adım olmuştur. Ayrıca kanunda belirtilen terör tanımı, Türkiye’deki terörizm algısını somut hale getirilmesine ve terörle ulusal düzeyde mücadelenin daha etkin olmasına yardımcı olmaktadır. 1991 yılında çıkarılan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanuna göre terör tanımı şu şekildedir:

“Terör; baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyeti’nin varlığını

tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylem” (www.resmigazete.gov.tr, 1991).

Kanunda geçen terör tanımının oldukça geniş kapsamlı olduğu görülmektedir. Buna sebep olarak kanunun ilk kez kabul edilmesi ve diğer devletlerin yasalarından faydalanılması gösterilebilir. Yasanın Türkiye’ye uyarlanması konusunda zamana ihtiyaç duyulduğu kabul edilmelidir. Nitekim terörle mücadele kanunu zaman içerisinde kişiler nezdinde Anayasa Mahkemesine yapılan itirazlar ve Türkiye Cumhuriyetinin içerde ve dışarda terör konusunda edindiği tecrübelerin de etkisiyle bir takım değişikliklere uğramıştır. 2003 yılında yapılan 4928 sayılı kanun değişikliği ile terör tanımı konusunda bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikte oldukça geniş bir alanı kapsayan terör tanımı kısmen daraltılmıştır. 4028 sayılı değişiklikle Terörle Mücadele Kanundaki terör tanımı şu şekilde yapılmıştır:

“ Cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasa’da belirtilen Cumhuriyet’in niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devleti ve Cumhuriyeti’nin varlığı tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylem”.

Mevcut değişiklikte de görüldüğü gibi 3713 sayılı kanunda yapılan tanımdaki Türk Devleti’ne ve Cumhuriyetine her türlü zarar veren; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleri, 4928 sayılı kanun değişikliği ile cebir ve şiddet esasına dayandırılmıştır. Yani baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemleri ancak cebir ve şiddet ile yapıldığı takdirde terör suçu kapsamına girmektedir. Aynı şekilde 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun terör tanımının son kısmında “bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylem” tanımlaması 4928 sayılı değişiklikle “bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylem” olarak değiştirilmiştir. Burada açıkça görülmektedir ki eylemin niteliği konunun terör kapsamına girip girmediğine etki etmekte ve böylece her eylemin terör suçu kapsamına girmeyeceği ifade edilmektedir (www.tbmm.gov.tr, 16.01.2018).

Türkiye; terör sorununu öncelikle askeri yöntemlerle çözüme yoluna giderek bu alanda yurtiçinde ve sınır dışında terör örgütlerine karşı birçok operasyon

düzenlemiştir. Dünyada da birçok örneği olduğu gibi her bir askeri operasyon beraberinde bir takım sosyal ve ekonomik zarar olgusunu da getirmektedir. Özellikle terör örgütü PKK'nın Güneydoğuda sivil halka ve güvenlik güçlerine karşı giriştiği silahlı terör saldırıları sonrası birçok sivil ve resmi görevli hayatını kaybetmiş, bölgede bulunan halk maddi ve manevi zarara uğramıştır. Terör örgütünün özellikle bu bölgede gerçekleştirdiği silahlı eylemlere son vermek ve ülkede uzun vadede huzurun sağlanması için Türk Silahlı Kuvvetlerinin bölgede yürüttüğü geniş çaplı operasyonlar ve bu operasyonları düzenlemek için uyguladığı bir takım güvenlik önlemleri hiç şüphesiz bölge halkını kısa vadede olumsuz etkilemiştir. Operasyonlar sırasında yakalanan birçok terör suçlusunu, 1973 yılında kurulan Devlet Güvenlik Mahkemelerinde yargılanmıştır. Türkiye'nin terörle mücadele ve uyguladığı yargısal, askeri ve idari yöntemlerin bir kısmının Avrupa Birliği sürecinde Türkiye'nin karşısına acilen giderilmesi gereken engeller olarak çıkarıldığı görülmektedir.

5.2. TÜRKİYE'NİN AVRUPA BİRLİĞİ ÜYELİK SÜRECİNDE TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI

AB üyesi ve müzakereci ülkelerin ilerleme raporları incelendiğinde, Komisyonun terörle mücadele konusunu yüzeysel olarak ele aldığı AB ve uluslararası terörle mücadele politikalarına uyum çerçevesinde değerlendirdiği dikkat çekmektedir. Türkiye için ilk olarak 1998 yılında yayınlanan Avrupa Birliği ilerleme raporunda terörizm konusunun oldukça kapsamlı bir şekilde ele alındığı görülmektedir. Muhakkaktır ki bunun sebebi, Türkiye'nin gerek coğrafi konumu nedeniyle sıcak çatışma ve terör bölgelerine yakın olması gerekse tarihi nedenlerle terörizm olgusuyla, AB üyesi ve müzakereci ülkelere kıyasla daha uzun süre bu sorun ile yüzleşmek zorunda kalmasıdır. Bu sebeple Türkiye'nin, terörle mücadele aşamasında Avrupa değerlerinin tamamına uyumu konusunda sorunlar yaşamaması müzakerelerde karşılan sorunlar olarak göze çarpmaktadır.

AB ilerleme raporlarında Türkiye'nin terörizm konusundaki uyumu birçok başlık altında ele alınmaktadır. Diğer AB üyesi ve müzakereci ülkelerin ilerleme raporlarında terörizm olgusu genellikle 4. Fasıl: Sermayenin Serbest Dolaşımı, 24. Fasıl: Adalet ve İçişleri ve 27. Fasıl: Ortak Dış ve Güvenlik Politikası kısmında yer alırken, Türkiye'nin ilerleme raporlarında yukarıda belirtilen fasılların yanı sıra

demokrasi, insan hakları, ifade, toplanma, örgütlenme, basın özgürlüğü, kamu yönetimi gibi birçok başlık altında ele alındığı görülmektedir. AB ilerleme raporlarında Türkiye'nin terörizm konusundaki uyumu ele alınırken yukarıda bahsedilen başlıklar doğrultusunda incelenmesi uygun görülmüştür (www.ab.gov.tr, 03.02.2018).

1998 yılından başlayıp en son 2017 yılında yayınlanan Avrupa Birliği ilerleme raporlarında Türkiye'nin terörle mücadeledeki yükümlülükleri, genel anlamda PKK ile mücadelede, Güneydoğu'daki operasyonlar ve PKK'nın şehir içi yapılanması olan KCK'ya karşı yürütülen operasyonlar çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bunun dışında kalan durumlar ise Komisyon tarafından kısmen eleştirilmektedir.

Avrupa Birliği komisyonu PKK'nın Avrupa Birliği terör örgütleri listesinde yer aldığını belirterek, Türkiye'de sivillere ve güvenlik güçlerine karşı gerçekleştirdiği terör saldırıları sonrası birçok can kaybının yaşanması nedeniyle bu saldırıları kınadığını ve Türkiye'nin kendini korumasının en doğal hakkının olduğunu bildirmiş ve PKK terör örgütüne karşı yürütülecek operasyonların insan haklarını ve ölçülülük ilkelerini göz önünde bulundurarak gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Komisyon; Türkiye'nin, Güneydoğuda yürüttüğü terörle mücadele politikalarını askeri yöntemler olması nedeniyle şüpheyle karşıladığını ve önlemlerin daha çok sosyal alanda ele alınması gerektiğini her rapor döneminde dile getirmektedir. Komisyon; Türkiye'nin, PKK ile mücadelede Güneydoğu halkına karşı tutumunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı yükümlülüklerini göz önünde bulundurması gerektiğine dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda Terörle Mücadele Kanunda, Kürtlerin kültürel haklarının kısıtlanmasına neden olan maddelerin çıkarılması, Kürt toplumunun varlığının kabul edilmesi, ve Kürt toplumuna ait kültürel değerlerin yanı sıra Kürtçenin kullanımının serbest bırakılması gerektiğini. Türkiye, uyarıları göz önünde bulundurarak Terörün Sona Erdirilmesi ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanunu kabul etmiş ve yaptığı demokratik açılımlar doğrultusunda, ülkenin önde gelen tanınmış bireylerden oluşturulan akıl insanların girişimleriyle Kürt sorununa kalıcı çözümler aramıştır. Ayrıca, Türkiye; Terörle Mücadele Kanunu ve diğer kanunlarda yaptığı değişikliklerle Kürtçe konusunda daha

liberal kararlar alarak basın ve ifade kapsamında Kürtçenin kullanımının önünü açarak, hem terörle mücadelede sosyal çözüm yollarının önünü açmış hem de AB uyumu konusunda önemli bir adım atmıştır. Komisyon, operasyonlar sırasında birçok bölge sakininin evlerinden zorunlu olarak çıkarıldığını ve zararlarının tazmininin karşılanmadığını dile getirerek Türkiye'nin bu konuda acilen önlem almasını ifade etmiştir. Bu bağlamda Türkiye'nin, 2004 yılında çıkarttığı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanmasına Dair Yasa ile 2016'ya kadar geçen sürede yerlerinden edilen bölge halkının, yaşadıkları yerlere geri dönmelerini sağlayarak ve zararlarının karşılığı olan maddi tazminatlarını karşılayarak gerekli önlemleri tam olarak olmasa da yerine getirdiği Komisyon raporlarında yer almıştır. Ayrıca 2016 yılında Güneydoğuda başlatılan şehir operasyonlarında hükümetin sürekli olarak süresi uzatılan sokağa çıkma yasakları ve 15 Temmuz darbe girişimi sonrası ilan edilen olağanüstü hal nedeniyle insan haklarının ciddi derecede ihlal edildiği ileri sürülmüştür (www.ab.gov.tr, 03.02.2018).

Türkiye'nin; 90'lı yıllarda Güneydoğuda ve diğer bölgelerdeki yürüttüğü terör operasyonlarında meydana gelen birçok faili meçhul cinayetler yine Komisyon raporlarında yer almıştır. Tutuklanan sanıkların tutukluluk sürelerinin çok uzun olması, avukat haklarından yoksun tutulması, Kürtçe savunmaların kabul edilmemesi, şüphelilerin adli kontrol yerine tutuklu yargılanması ve sorgulama sırasında işkence ve kötü muamele görmeleri Komisyon raporlarında endişe verici insan hakları ihlalleri olarak yer almıştır. Türkiye, işkenceye sıfır tolerans çerçevesinde terörle mücadele şubeleri sorgu odalarında görsel ve işitsel kayıt cihazları yerleştirerek gerekli önlemleri almıştır. Daha önceleri Terörle Mücadele Kanunu kapsamında suçlanan sanıklar, Anayasanın 143. maddesi çerçevesinde 1982'de kurulmuş ve 1984'te faaliyetlerine başlayan Devlet Güvenlik Mahkemelerinde yargılanmaktaydı. Komisyon, bu mahkemelerin ağırlıklı olarak askeri kökenli yargıçlarından oluşması ve siyasi suçlarla ilgilenmesi nedeniyle yargılamaların adaleti konusunda şüphe içerdiğini bildirmiştir. Bu durumun giderilmesi için hükümet, 2004 yılında gerçekleştirdiği Anayasa değişikliği ile Devlet Güvenlik Mahkemelerini kaldırarak terörle ilgili yargılama yetkilerini Bölge Ağır Ceza Mahkemelerine vermiştir. Öte yandan Türkiye'nin Terörle Mücadele Kanununun kapsamının geniş olması Komisyon tarafından rahatsız edici

bulunmaktadır. Bu kapsamda tutuklanan kişi sayısının oldukça ciddi rakamlara ulaştığı vurgulanmaktadır. Örneğin Gezi Parkı olayları sırasında tutuklanan yaklaşık 3500 kişiden 208 kişi terör suçundan yargılanmıştır. Ceza evlerinde yatan 2000 den fazla terör suçlusu çocuk bulunmaktadır. Ceza evlerindeki terör suçlusu çocukların kötü muameleye ve cinsel istismara maruz kaldıkları ve avukat erişimlerinin kısıtlı olduğu iddiaları Komisyon raporlarında yer almıştır. Türkiye hükümetinin “Ergenekon” olarak adlandırdığı ve terör örgütü olarak kabul ettiği yapılanmanın sanıklarının soruşturma süreci boyunca savunma haklarının gerektiği şekilde korunmadığı ve gözaltı sürelerinin oldukça uzun olması endişe verici olarak karşılanmıştır. Bunların dışında yine Terörle Mücadele Kanunu kapsamında, Paralel Yapı Davasında önemli yetkileri olan hakim ve savcılarının görevlerinden alınması ve KCK üyelerine ve Terörle Mücadele Kanununa karşı gelen insan hakları savunucularına yönelik tutuklamaların Türkiye’de gerilime neden olduğu Komisyon tarafından vurgulanmıştır (www.ab.gov.tr, 03.02.2018).

Türkiye’de; Kürt azınlığının haklarını savunan bir siyasi partinin etkin bir şekilde faaliyet göstermesine uygun zemin hazırlanmasının, Türkiye’nin demokrasi geleneğinin gelişmesine yardımcı olacağını ifade eden Komisyon, milletvekili seçilme yeterliliğine engel olan kriterlerin kapsamını, terör faaliyetine katılmamış olmak olarak daraltılmasını da yine olumlu demokratik adımlardan biri olarak görmüştür. Olumlu demokratik düzenlemelerin yanı sıra olumsuz olarak değerlendirilen birçok durum Komisyon tarafından raporlanmıştır. Özellikle Güneydoğuda gerçekleştirilen operasyonlara engel olmak isteyen birçok milletvekilinin, Terörle Mücadele Kanununun; demokratik temsilcilerin bu yöndeki ifadelerini kısıtlayan kapsamı nedeniyle soruşturmalara maruz kalarak birçoğunun tutuklanmasının, birçoğunun ise milletvekilliklerinin düşürülmesinin demokrasiye engel teşkil ettiği ileri sürülmüştür. Ayrıca KCK ve PKK davaları sebebiyle birçok yerel yöneticinin temsil haklarının ellerinden alınması Komisyon tarafından hem Türkiye demokrasisine hem de Kürt meselesinin sosyal çözümüne zarar veren ciddi endişe verici durumlar olarak görülmüştür. Türk hükümetinin; resmen terör örgütü olarak kabul ettiği Paralel Yapı hakkında kamuoyunda sürekli bir şekilde aleyhine yaptığı ifade bildirimleri ile bu davaya bakan hakim ve savcılarını etkilediği, bu durumun ise kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı bir hareket olduğu belirtilmiştir.

Komisyon ayrıca; Türkiye hükümetinin, PKK'ya destek verdiği gerekçesi ile HDP partisini terör suçu işlemekle suçladığını ancak HDP liderlerinin şiddetin sonlandırılması adına PKK terör örgütüne ve Türk hükümetine çağrıda bulunduğunu iddia etmiştir (www.ab.gov.tr, 03.02.2018).

Avrupa Birliğinin Türkiye'yi terörle mücadele konusunda en çok eleştirdiği meselelerin başında ifade özgürlüğü gelmektedir. İlk yayınlanan raporlarda Anayasada yer alan devletin temel değerlerini koruyan hükümlerinin subjektif yorumlanmasından meydana gelen çıkarımların, Türkiye'de ifade özgürlüğünü engelleyen bir unsur olduğu belirtilmektedir. 7. Uyum paketi ile birlikte daha önceki Terörle Mücadele Yasasının 7. Maddesinin “terör yöntemlerine başvurma” ifadesinin “şiddet veya terör yöntemlerine başvurma” olarak daraltıldığı, ancak savcılarının yine de bu madde hükmünden farklı yorumlama yöntemleri ile yararlandıkları Komisyon tarafından raporlanmıştır. Son dönemlerde vatandaşların sosyal medyada yaptığı açıklamaların ve bir grup akademisyenin hazırladıkları bildirin, Terörle Mücadele Mevzuatının devlete hakaret ve terörü destekleme suçları kapsamında ele alınarak yapılan hukuki işlemler, Komisyon tarafından ciddi endişe kaynağı olarak görülmüştür (www.ab.gov.tr, 03.02.2018).

AB nezdinde bu durumun temel sebebi; uluslararası standartlara göre ifade özgürlüğü olarak ele alınan eylemlerin, Terörle Mücadele Kanunu kapsamının oldukça geniş olması nedeniyle, terör suçu niteliğinde görülmesidir. Bu kapsamda Komisyon, Türk hükümetinin öncelikle Terörle Mücadele Kanununun, AB ve uluslararası standartlara uygun hale getirilerek şiddet içeren ve şiddet içermeyen ifade bildirimleri arasında farkın bariz olarak ayrımının yapılmasını talep etmektedir. Komisyon raporlarında, Türkiye'nin bu uyarılar çerçevesinde bir takım yasal düzenlemeler gerçekleştirdiği bildirilmiştir. Öncelikle 1995 yılında yapılan Terörle Mücadele Kanununda değişiklik ile Kanunun 8. Maddesindeki; “Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmayı amaçlayan yazılı ve sözlü propagandayı” daha önce terörist faaliyet kapsamına alındığı ancak yapılan kanun değişikliği ile yazılı ve sözlü ifade bildirimlerinde “kasıt” (niyet) amacı aranarak daha liberal bir tutum sergilendiği belirtilmiştir. 2003 yılında ise Terörle Mücadele Kanununda yapılan değişiklikler ve kaldırılan 8. Madde ile ifade özgürlüğü başta olmak üzere birçok özgürlük kapsamındaki sınırlamaların

azaltıldığı raporlanmıştır. Daha önce AB'nin, Terörle Mücadele Mevzuatında şiddet içeren ve içermeyen ifade bildirimlerinin ayrımının yapılması konusunda uyarılarını göz önünde bulunduran Türkiye; 2013 yılında yürürlüğe koyduğu yargı paketi kapsamında terör suçları kapsamı daraltarak şiddet içeren ve içermeyen ifade bildirimlerinin ayrımını yapmış ve ifade özgürlüğü çerçevesinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi suçlamalarından bir bakıma kendini aklama yoluna gitmiştir. Son olarak, Komisyon; Türkiye Cumhuriyeti Terörle Mücadele Kanununda terör tanımının çok geniş olması nedeniyle halen ifade özgürlüğü konusunda endişe verici olduğunu vurgulamaktadır (www.ab.gov.tr, 03.02.2018).

Türkiye'nin terörle mücadele konusunda AB nezdinde en çok eleştirildiği bir diğer konu ise basın özgürlüğüdür. Bu çerçevede AB Komisyonu; özellikle Kürtçe yayın yapan basın yayın organlarına karşı takınılan tutuma odaklanmıştır. Bu doğrultuda Güneydoğuda Kürtçe yayın yapan bir takım gazetenin terör propagandası yaptığı gerekçesiyle Terörle Mücadele Kanunu 6. Madde kapsamında kapatılmış olmasını eleştirmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, TMK'nın 6. Maddesinin değiştirilmesi gerektiği yönündeki kararını hatırlatmıştır. Aynı şekilde terör kapsamında yürütülen Ergenekon davasında gazetecilerin tutuklanmasının Türkiye'deki basın özgürlüğü ve davanın meşruiyetiyle ilgili şüphe doğurduğu vurgulanmıştır. Aynı şekilde 15 Temmuz darbe girişimi sonrası çok sayıda gazetecinin terör kapsamında tutuklanmasının, basın yayın organının kapatılmasının basın özgürlüğü konusunda oldukça ciddi endişeye sebep olduğu ve birçok basın organının da güvenlik güçleri tarafından basılmasının hukuken orantılılık ve uygunluk ilkeleri konusunda endişe verdiği Komisyon tarafından iddia edilmiştir. 15 Temmuz darbe girişimi sonrası Güneydoğuda birçok Kürtçe yayın yapan gazetenin kapatıldığı ve şuan cezaevinde halen yirminin üstünde gazeteci bulunduğu ifade edilmiştir (www.ab.gov.tr, 03.02.2018).

Son olarak Türkiye'nin kurumsal ve uluslararası anlamda Avrupa Birliği terörle mücadele politikalarına uyum konusunda bir takım yükümlülükleri ve gelişmeleri ele alınarak şu hususlara değinilmiştir. Öncelikle ilerleme raporları Adalet ve İçişleri başlığı altında Türkiye'nin, Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesini 2003 yılında imzaladığı, 2001 yılından bu yana ise Birleşmiş Milletler Terörizmin Finansmanının Önlenmesine Dair Sözleşmeyi uygulamaya koyduğu

belirtilmiştir. Türkiye'nin; Suriye ve İran ile terörle mücadele alanında işbirliğini geliştirmeye yönelik adımlar attığı ifade edilerek, Türkiye'nin uluslararası terörle mücadelede alanında önemli roller üstlenmeye başladığı vurgulanmıştır. Sermayenin Serbest Dolaşımı başlığı altında Komisyon; Türkiye'nin yürürlüğe yeni giren ceza kanununda, terörizmin finansmanının önlenmesine dair herhangi bir ibarenin bulunmaması konusunda eleştiride bulunmuştur. Bu eleştiri sonrasında Türkiye; Terörle Mücadele Kanununda terörizmin finansmanını ayrı bir suç olarak ele almıştır. 2005 yılında Türkiye'nin; Terörizmin Yok Edilmesine Dair Avrupa Konvansiyonuna katıldığı ve Ortak Dış ve Güvenlik Politikası başlığı altında terörle mücadele çerçevesinde AB ile ortak tutum içerisine girdiği ifade edilmiştir. Türkiye'nin; Nükleer Terörizm Faaliyetlerinin Önlenmesine Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesini imzaladığı ve terörle mücadele konusunda gerekli önlemleri almak ve Bakanlar Kuruluna yardımcı olmak için "Terörle Mücadele Yüksek Kurulunu" faaliyete geçirdiği belirtilmiştir. Ayrıca terörle mücadele kapsamında strateji geliştirmek ve Terörizmle Mücadele Koordinasyon Kuruluna yardımcı olmak için "İstihbarat Değerlendirme Merkezi" ve "Kamu Düzeni Müsteşarlığı" kurulduğu kaydedilmiştir. Mali alanda ise yeni çıkarılan Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunla terörizmle mücadeleye ilişkin şüphe içeren belgelerin araştırılması için, Mali Suçlar Araştırma Kurulunun (MASAK) görevlendirildiği raporlanmıştır. İçişleri ve Adalet alanında ise Türkiye'nin Sınırı Aşan Veri Akışına İlişkin Ek Protokolü ve Kişisel Verilerin Otomatik İşlemden Geçirilme Sürecinde Bireylerin Korunması Hakkında Avrupa Konseyi Sözleşmesini ve Uluslararası Ceza Kurulu Statüsünü henüz onaylamadığı ifade edilerek, Türkiye'de kişisel verilerin korunmasına ilişkin bir mevzuat olmayışından kaynaklanan nedenlerden dolayı polis ve yargı organları arasındaki terörle mücadeledeki operasyonel işbirliğinin engellendiği Komisyon tarafından vurgulanmıştır. Yine Mali Eylem Görev Gücü (FATF) raporlarına göre Türkiye'nin terörizmin finansmanının önlenmesi çerçevesinde stratejik eksiklikleri nedeniyle yetersiz kaldığı bildirilmiştir. Komisyon, Türkiye'de verilerin korunmasına ilişkin bir yasal düzenleme bulunmadığını, terör tanımının AB ülkelerinden farklı olduğunu ve terör suçlarına verilen cezaların değişiklik gösterdiğini dile getirmiştir. Son olarak AB kurumları ile terörle mücadele

alanında adli ve idari kurumlararası işbirliğinin sınırlı olduğunun altını çizmiştir (www.ab.gov.tr, 03.02.2018).

5.3. TÜRKİYE’NİN TERÖRLE MÜCADELE KANUNUNA YAPILAN ELEŞTİRİLER VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Daha önce de bahsedildiği gibi uluslararası anlamda geneli kapsayacak ve herkesi memnun edecek bir terörizm tanımı ülkeler arasındaki rekabetçi tutum nedeniyle yapılamamaktadır. Terörizm, eski dönemlerde devlet dışı küçük grupların büyük devletlerle rekabete girmelerinin mümkün olmadığı zamanlarda kendi çıkarlarının hayata geçirilmesinde bir araç olarak kullanılmaktaydı. Ancak günümüzde terörizm, yalnızca küçük grupların değil, aynı zamanda ulusal devletlerin de uluslararası rekabet ortamında kullandıkları bir araç haline gelmiştir. Dünya’da meydana gelen bir şiddet olayı devletlerin o andaki siyasi tutumuna göre terörizm, özgürlük savaşçılarının meşru direnişi veya siyasi cinayet olarak adlandırılabilir. Bu tutumun nihai sebebi, bir devletin rekabet içerisinde olduğu bir başka devletin uluslararası alanda saygınlığını azaltmak ya da bölgesel veya küresel güç olmak olabilir (Öktem, 2004: 4). Bu nedenle ülkelerin yasalarında yaptıkları terör tanımlarında farklılıklar gözlenmektedir. Ortaya çıkan bu tanım farklılıkları uluslararası bazı politik tartışmalara sebebiyet vermektedir. Uluslararası alanda terör tanımı konusunda meydana gelen tartışmaların en büyük örneklerinden biri de Türkiye ile Avrupa Birliği arasında yaşanmaktadır. Avrupa Birliği, her alanda Birliğin, insan haklarının savunucusu olduğunu dile getirmekte ve bu değerlerin en büyük temsilcisi olduğunu savunmaktadır. Komisyon; Türkiye’yi terör tanımının kapsamını insan hakları ve diğer kişi özgürlüklerinin sınırlanmasını engellemeyecek biçimde orantılılık ve ölçülülük ilkelerine uygun şekilde daraltması ve AB terörizm mevzuatıyla senkronize bir yapıya kavuşturması gerektiği konusunda uyarılmaktadır.

Türkiye ise, 1970’li yıllardan bu yana terörizm konusunda içerisinde bulunduğu coğrafya, sahip olduğu tarihi nedenler, Türkiye’deki terör örgütlerinin dışardan aldığı destekler, terör olaylarının uzun süreci ve devamlılıkları göz önüne alındığında, kendisinin diğer demokratik Avrupa ülkelerine göre çok daha ağır ve ciddi tehditlere maruz kaldığını vurgulayarak Anayasa ve mevzuat sınırları içerisinde aldığı tüm önlemlerin, bahsedilen ülkelere ileri ve aşırı olmadığını

vurgulamaktadır (Başbakanlık, 1973: 205). Ayrıca Avrupa Birliğinin genel olarak Türkiye'yi dini motifli terör örgütlerine karşı sürekli önlem almak ve radikalleşmenin önüne geçmek için her çeşit tedbiri alması konusunda uyarırken, PKK konusunda devamlı olarak insan hak ve özgürlüklerini gözetmesi ve operasyonların bu açıdan kısıtlanmasını talep etmesi, Türkiye tarafından sorgulanmaktadır. Türkiye açısından üzerinde durulan en önemli mesele ise; bir taraftan bölücü terör örgütü olarak tanımlanan PKK'nın silahlı baskısı ve tehdidi devam ederken diğer yandan AB üyelik sürecinden doğan terörle mücadele kriterlerini yerine getirmeye çalışırken, demokrasi ve insan hak ve özgürlüklerinin arkasına sığınan bu silahlı tehdidin siyasallaşmasına ve meşrulaşmasına müsaade ederek ülkenin geleceği adına çok tehlikeli adımlar atmayacağını bilmesidir.

SONUÇ

Terörizm kavramı, Fransız İhtilali sonrası literatürdeki yerini almıştır. Kısaca; azınlıkta kalan bir grubun belirli bir amaç uğrunda, özellikle sivilleri hedef alarak her türlü şiddet yoluyla toplumu yöneten siyasi otoriteyi etki altına alma veya taleplerini kabul ettirme girişimi olarak tanımlanmaktadır. Terörizm tanımı, her ülkenin kanunlarında farklı biçimlerde yapılmaktadır. Bunun sebebi olarak devletlerin uluslararası alanda sahip oldukları çıkar farklılıkları görülebilir. Bir başka ifadeyle devletlerin değişen iç ve dış politikaları, beraberinde değişen terörizm tanımlarını getirmektedir.

Terörizm, Küreselleşen dünyada artık uluslararası politikaların uygulanmasında bir araç olarak da kullanılmaktadır. Bir ülkenin terörist olarak tanımladığı bir grubu başka bir ülke özgürlük savaşçısı olarak tanımlayabilmektedir. Uluslararası konjonktürlere göre bu tanımlamalar sürekli değişmektedir. Dolayısıyla devletlerarası çıkar çatışmalarının yarattığı kargaşa ortamından terör örgütleri karlı çıkmaktadır. Küreselleşen dünyada devletlerin çıkar çatışmaları doğrultusunda terör örgütlerinin desteklenmesi, terörizmin uluslararası boyutunun vahim durumunu gözler önüne sermektedir. Bu durum ise terörizmin önlenmesi açısından büyük bir engel teşkil etmekte ve uluslararası terörizmin önlenmesi çabalarını nafile kılmaktadır.

Küreselleşmenin getirilerinden olan; kitle iletişim araçlarının kullanılması ile insan kaynağı, tanıtım ihtiyacının temini, finansman kaynağı ve materyal temininin sağlanması terör örgütlerinin lehine kullanılabilir. Bu sayede ideolojik, etnik ve dini motifli terör örgütleri uluslararası boyutta daha kolay bir şekilde faaliyette bulunma imkanına kavuşmuşlardır. Özellikle 11 Eylül 2001 saldırıları, uluslararası terörizm olgusunun ortaya çıkışı bakımından bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Öncesinde bir takım etnik ve ideolojik terör grupları sınırlı çapta eylemlerle genel olarak ülkelerin iç sorunları olarak gözükmemektedir. 11 Eylül 2001 yılında Amerika Birleşik Devletlerinin tam göbeğine yapılan saldırılar ve sonrasında binleri aşan can kayıpları artık dünyada bir terör döneminin başladığının göstergesi olmuştur. Saldırlardan sonra devletler sıranın daha sonra kendilerine geleceği korkusuyla gerek kendi içlerinde gerekse Birleşmiş Milletler çatısı altında küresel çapta

terörizmi önleme çalışmalarına başlamış ve terörle mücadele mekanizmalarını oluşturma yoluna gitmişlerdir.

Avrupa Birliği kendi bünyesinde bir takım terörle mücadele politikaları üretme ve uygulama çalışmaları başlatmıştır. AB'nin bu kapsamda çok önemli radikal kararlar aldığı görülmektedir. Daha önceleri üye devletler kendi içlerinde terörle mücadele politikaları üretip uygularken terörizmin küresel boyuttaki tehlikesinin belirmesiyle Birlik düzeyinde terörle mücadele politikası oluşturma yoluna gitmişlerdir. Bu kapsamda Komisyonun, AB Konseyinin moderatörlüğü ve üye ülkelerin katılımı ile hazırladığı stratejiler, politikalar, kararlar, eylem planları ile birlikte kurumsal yapı, bu alandaki uluslararası sözleşmeler AB müktesebatının terörle mücadele politikasını oluşturmuştur.

AB Terörle Mücadele Politikalarının oluşmasıyla birlikte Konsey; politikaların yürütülmesinde koordinasyonun önemini vurgulayarak, tüm üye ülkelerin ortak hareket ederek terör olaylarına karşı ortak tepki verilmesinin ve önlem alınmasının önemine dikkat çekmiştir. AB terörle mücadele politikasını sadece mevcut üye devletlerin değil aynı zamanda katılımcı ülkelerin de benimsemesi ve mevzuatlarını bu doğrultuda AB ile senkronize hale getirmesi gerekmektedir. Coğrafi olarak büyümeye devam eden Avrupa Birliği, güvenlik zafiyeti doğurma riskini arttırması sebebiyle katılımcı devletlerden birçok iç ve dış güvenlik politikasının yanı sıra uluslararası en büyük tehdit haline gelen terörle mücadele çerçevesinde de AB ile uyumlu hale gelmesinin taahhüdünü talep etmektedir. Aday ülkelere ödev ve yükümlülük olarak sunulan terörle mücadele mevzuat değişiklikleri, her yıl düzenli olarak Avrupa Birliği Komisyonu tarafından ilerleme raporlarında ele alınarak, uyum düzeyleri hakkındaki bilgiler, Avrupa Birliği Konseyi ve Avrupa Birliği Parlamentosuna sunulmaktadır. Böylece aday ülkenin, AB terörle mücadele politikalarına uyumunun üyelik müzakerelerinde hangi aşamada olduğu tespit edilmektedir. Aday ülke, terörle mücadele dahil müzakerelerden doğan yükümlülüklerini eksiksiz olarak yerine getirdiği takdirde tam üyelik hakkını kazanmaktadır.

Beşinci genişleme, Avrupa Birliği nezdinde oldukça radikal bir karar olarak görülmektedir. Alınan bu karar ile birlikte çoğu Sovyet Bloğundan yeni ayrılmış 12

ülkenin, Avrupa Birliğine katılmasının önü açılmıştır. Bundan önceki genişlemelerde AB, genel olarak müktesebata hali hazırda uyumlu hale gelmiş ülkeleri bünyesine katarken Beşinci en büyük genişlemede Birliğe katılacak ülkeleri kendi müktesebatına uygun duruma getirmek için hızlandırılmış bir entegrasyon planı hazırlamıştır. Böylece Sovyet Komünist rejimden ayrılan ve kurumsal, ekonomik, siyasi ve ideolojik olarak mevcut üye ülkelerden çok farklı bir anlayışa sahip olan ülkelerin, AB müktesebatına asgari düzeyde uyumunun sağlanması ön görülmüştür. Bu ülkelerden Bulgaristan ve Romanya 2007 yılı genişlemesine dahil edilmişlerdir. Son olarak 2013 yılında Hırvatistan'ın üyeliği ile birlikte üye sayısı 28'e yükselmiştir. Son katılımdan günümüze kadar geçen sürede ise müzakereleri devam eden Türkiye, Karadağ ve Sırbistan'ın tam üyelikleri için diğer alımlardaki gibi henüz kesin tarih verilmemiştir.

AB'nin, müktesebattan doğan terörle mücadele ödevleri ve yükümlülükleri doğrultusunda 2004 ve sonrası üye olan ve halen katılımcı statüsünde bulunan ülkelerden beklentileri üzerine yapılan bu incelemeden elde edilen çıkarımlar ışığında, AB'nin kendisine beşinci genişlemede katılan eski Sovyet Bloğu ülkeler genel olarak terörizme katkı sağlayan suçlarla mücadele konusunda öncelikler belirlediği görülmektedir. Bunlar, kara para aklama, iltica, yasadışı göç gibi suçları kapsamaktadır. AB'nin bu suçlarla mücadele konusunda söz konusu ülkelerin idari, yargısal, kurumsal ve teknik çerçevede düzenlemeler ile müktesebata en azından asgari düzeyde uyumlu hale gelmesini beklemiş olduğu gözlenmektedir. Beşinci genişlemede ve sonrasında AB'ye tam üye olan ülkelerin müzakereler boyunca bankacılık sistemlerinin yetersizliğinden kaynaklanan problemler sonucunda kara para aklama gibi terörizm finansmanına katkı sağlayan suçlara zemin hazırlanmasına engel olunamaması, yasal zeminin hazır olmaması nedeniyle terör suçlarının tanımlanamaması ve cezasız kalması, terörle mücadele alanında görev alacak uzman kadronun yetersiz olması, sınır kontrollerinde kullanılacak materyallerin güncel teknolojiye uygun olmaması, terörle mücadelede Europol ile koordinasyonun tam olarak sağlanamaması gibi durumlar sebebiyle terörle mücadelede kurumsal, yargısal, stratejik ve teknik alanlarda yapılması gereken reformlarda zorluklarla karşılaştıkları görülmektedir. AB'nin yürüttüğü hızlandırılmış entegrasyon çalışması çerçevesinde aday ülkelere yaptığı finansal ve teknik destekler ile söz konusu

yetersizliklerin, tam üyelik öncesi en aza indirgenmesi amaçlanmış ve 2004 yılı için belirlenen büyük genişlemeye kadar tamamlanmaya çalışılmıştır. Ancak müktesebatın terörle mücadele kısmından doğan yükümlülüklerin bir kısmı ön görülen tam üyelik tarihine yetiştirilememesi nedeniyle üyelik sonrasına bırakılmıştır. Bu gruptaki her bir ülkenin ilerleme raporu sonunda Komisyonunun; terörle mücadele alanında üyelik müzakerelerinden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmeye devam ettiği ve üyelikten sonra da devam etmesinin beklendiği vurgusu, bahsedilen durumu özetler niteliktedir.

Günümüzde ise terörizmin uluslararası bir fenomen haline gelmesi nedeniyle müzakerelerdeki devletlerin terörle mücadele yükümlülüklerinin arttırıldığı görülmektedir. Özellikle Suriye ve Irak gibi savaş bölgelerinde ortaya çıkan dini motifli terörist grupların birçok Avrupa ülkesinden insan kaynağı sağlaması, AB'yi bu konuda önlemler almaya sevk etmiştir. Örneğin halen müzakere sürecinde bulunan Karadağ, Sırbistan ve Türkiye'ye ilerleme raporları aracılığı ile dini radikalizm ve aşırıcılık gibi terörizme katkı sağlayan unsurlarla mücadele konusunda Komisyon tarafından sürekli öneriler ve beklentiler sunulduğu görülmektedir.

Avrupa Birliğinin 2004 genişlemesinde aday ülkelerden talep ettiği terörle mücadele politikası yükümlülüklerine kıyasla Türkiye'nin yükümlülüklerinin oldukça geniş kapsamlı olarak ele alındığı görülmektedir. Özellikle 1991 yılında çıkarılan Türkiye Cumhuriyeti Terörle Mücadele Kanununun, terör tanımının geniş kapsamlı ve maddelerinin insan temel hak ve hürriyetleri, siyasi ve sosyal haklar olmak üzere birçok alanda kısıtlayıcı bir niteliğe sahip olduğu gerekçesiyle Avrupa Birliği tarafından sıklıkla eleştiri konusu olduğu görülmektedir. AB terör örgütleri listesinde de bulunan bölücü etnik terör örgütü PKK'nın eylemleri sonucu çok sayıda sivil ve güvenlik görevlisi hayatını kaybetmiştir. AB Komisyonu ise her ilerleme raporunda bu saldırılara değinerek elem verici terör saldırılarını kınadığını ifade etmekte, ancak devamında PKK terör örgütü üyelerine karşı yapılan operasyonlarda, ölçülülük ve orantılılık ilkelerine uyulması gerektiğini beyan etmektedir. Ceza evlerinde yatan terör suçlularının durumlarının iyileştirilmesi ve sorgulama sırasında kötü muamelenin önlenmesi için Türkiye'ye karşı birçok telkinde bulunan AB, terörizme destek veren milletvekillerinin siyasi yasaklarına ve basın yayın kuruluşlarının kapatılmasına karşı çıkarak Türk Hükümetini daha demokratik olması

konusunda uyarmaktadır. Türkiye ise, üzerindeki terör baskısına rağmen, terörle mücadele çerçevesinde yaptığı kurumsal, yargısal ve askeri düzenlemelerle AB müktesebatına uyumlu hale gelme konusunda oldukça önemli adımlar atmıştır. Bu doğrultuda Güneydoğuda yürütülen operasyonlarda zarar gören halka gerekli tazminatlar sağlanmış, terörle mücadele şubelerindeki sorgulama odalarına görsel işitsel kayıt cihazları yerleştirilmiş, ceza evlerinde bulunan terör suçlularının durumları iyileştirilmiştir. Bu düzenlemelere rağmen terörle mücadelede Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki koordinasyonun sınırlı kalmaya devam ettiği görülmektedir.

Türkiye'nin, coğrafi ve tarihi sebeplerle etnik, ideolojik ve dini motifli birçok terör örgütüyle mücadele içine girmesi sebebiyle terör bölgelerinden uzak diğer Avrupa Birliği üyesi devletlere göre daha katı önlemler alması en doğal hakkı olarak görülmelidir. AB'nin, Türkiye'yi terörle mücadele alanında AB mevzuatının içerdiği kişi hak ve özgürlükleri, siyasi ve sosyal haklarının ihlali ile telkinde bulunmasının aksine, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti; bu konuda vatandaşlarının güvenliği ve ülkenin bölünmez bütünlüğü konusunda yapılan yargısal, askeri ve kurumsal düzenlemelerin oldukça hayati olduğunu ve insan hak ve hürriyetlerinin daima göz önünde bulundurulduğunun güvencesini verdiğini belirtmektedir.

Çalışmadan elde edilen bilgilerden hareketle terörle mücadele politikaları konusunda daha önceki genişlemelerde aday ülkelere gösterilen müsamaha ve kolaylaştırıcı yaklaşımın aksine, gelecekteki üyelik alımlarında Türkiye dahil müstakbel aday ülkeler için müzakerelerde yer alan terörle mücadele yükümlülüklerinin artacağı çıkarımında bulunmak yanlış olmayacaktır.

KAYNAKÇA

- Alfitri, A. (2006). *The Organization Of The Islamic Conferance (OIC) and Its Significance For War Against Terrorism*, Asian Journal Of International Law, Cilt. 1, Sayı 2 327-328.
- Alizade, R. (2015). *Ermeni Terör Faaliyetlerine Dair*, Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 5, 107-120.
- Alkan, N. (2007). Söz Bitmeden: Terörle Mücadelede Önleme Stratejileri, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, Ankara: Uşak Yayınları, 10-11.
- Akçay, E. Y., Argun, Ç., Akman, E. (2011). *AB'nin Tarihsel Gelişimi ve Ortak Dış ve Güvenlik Politikası*, Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, Cilt: 3, Sayı: 4, 125-128.
- Aktaş, K., Sanberk, Ö., Köksal, S., Öztekin, G., Pamir Ü., Çelikkol, A. O. (2015). Terörün Geldiği Yeni Boyut: IŞİD Örneği, *Bilge Adamlar Kurulu Raporu*, Rapor No: 67, 1-3.
- An, Ö. F. (2013), *Türkiye'nin Dış Politikasına Etkisi Bakımından 2015'e Doğru Ermeni Lobisi*, Ermeni Araştırmaları, Dört Aylık Tarih, Politika ve Uluslararası İlişkiler Dergisi, Sayı: 45, Ankara: Terazi Yayıncılık, 177-178.
- Archick, K. (2017). *The European Union: Questions and Answers*, Congressional Research Service, 1.
- Arsava, A. F. (2013). Halkların Kendi Kaderlerini Tayin Etme Hakkının Tarihçesi ve Günümüzde Getirdiği Problemler, *Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi*, Cilt: 8, Sayı: Özel, 387-389.
- Atılğan, G. (2001). Marx'ta İdeoloji: Kapitalizmin Devrimci Bir Eleştirisinin Olanığı, *Praksis*, Sayı: 4, 11-17.
- Avrupa Birliği İle Katılım Müzakereleri Rehberi, (2005). İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, 15-20.
- Aydın, N. (2005). *Küresel Terör ve Terörizm*, Ankara: Kocacık Kitapçılık.
- Bal, İ. (2006). *Alacakaranlıkta Terörle Mücadele ve Komplo Teorileri*, Ankara: Siyasal Basın Yayın Dağıtım.

- Banac, I. (2011). *Indipendent Croatia: History, Issues and Policy*, Delkelet Europa South-East Europe, International Relations Quarterly, Vol. 2, No. 1 (Spring 2011/1 Tavasız), 3-7.
- Barut, E. (2011). *Ortadoğu ve Terörizm: Tekfir El Hicra, El Aksa Şehitleri Tugayı, El Şebab*, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1-2.
- Başbakanlığın Emriyle Bakanlıklararası Bir Kurul Tarafından Hazırlanmıştır (1973). *Türkiye Gerçekleri ve Terörizm: Beyaz Kitap*, Ankara: Başbakanlık Basımevi, 205.
- Başeren, S. H. (2006). *Global Terorism & International Cooperation*, A. Erdinç (Ed.), *the republic of turkey the turkish general staff*. Ankara: The Turkish General Staff Printing House, 1-9.
- Baydarol, C. (2007). *Avrupa Birliğini Kuran Antlaşma*, Maliye Bakanlığı, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, 14-29.
- Bicik, M. (2014). Ermeni Terör Örgütlerinin Türkiye'deki Terör Örgütleriyle İlişkileri, *Yeni Türkiye Stratejik Araştırma Merkezi*, Sayı: 60, 18.
- Bilgiç, M. S. (2014). *PKK/KCK'nın Stratejisi, Taktikleri ve Taktik Düzeyde Etnik Terörle Mücadele*, Bilge Stratejisi, Cilt: 6, Sayı: 10/Bahar, 85-114.
- Briggs, E. (2011). *The Munich Massacre: A New History*, University of Sydney, 25-30.
- Bryant, R., Hatay, M. (2015). *Turkish Perceptions of Cyprus*, Peace Research Institute Oslo (PRIO), 1-38.
- Ergil, D. (1992). Uluslararası Terörizm, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 47, Sayı: 3, 140-142.
- Carlile, Lord of Berriew Q.C (2007). *The Definition of Terrorism*, A Report By Lord Carlile of Berriew Q.C. Independent Reviewer of Terrorism Legislation, Norwich: HMSO, 1-17.
- Chomsky, N. (2000). Uluslararası Terörizm: Görüntü ve Gerçek. M. Çoban, (Rek), *Terör Ne? Terörist Kim?*, Cilt: 1, 12-13, Ankara: Ütopya Yayınevi.

- Ceylan, A. K. (2012). *Hiç Konuşmayanlar Konuşuyor; Mücadele Edenlerin Dilinden "Terör"*, İstanbul: Yenyüzyıl Yayınları.
- Cirhinlioğlu, Z., Bulut, E. (2010). *Terör, Din ve Siyaset*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 20, Sayı:2, Elazığ: 301-322.
- Erdoğan, Ş., Deligöz, E. (2015). *Savunma Bilimleri Dergisi*, Irak Şam İslam Devleti (İŞİD): Gücü ve Geleceği, Cilt: 14, Sayı: 1, 5-6.
- Canbolat, İ. S. (1998). *Uluslarüstü Sistem: Avrupa Birliği, Bir Dönüşümün Analizi*, İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 230-232.
- Çökmez, F. G. (2008). *Bask Bölgesi: Etnik Milliyetçiliğin Tarihsel Gelişimi ve İspanya'daki Devlet Politikalarına Etkisi*, Ege Akademik Bakış, Sayı: 8 (1), 355-360.
- Crampton, R. J. (2005). *A Concise History of Bulgaria*, Cambridge University Pres, Secound Edition, 1-19.
- Djuvara, N. (2014). *A Brief of Illustrated History of Romanians*, (C. Anton, Trans.). Bucuresti: Humanitas, 278-346.
- Doğan, G. (2005). *Kopenhag Ekonomik Kriterleri ve Türkiye*, Brüksel: İktisadi Kalkınma Vakfı, 7-8.
- Erdal, L., Çolakoğlu, S. (2007), *Siyasi Kriterler Açısından Yunanistan, Polonya ve Türkiye'nin AB Üyelik Sürecinin Değerlendirilmesi*, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt:2, No:2, 74-79.
- Ersever, A. C. (1993). *Kürtler, PKK ve A. ÖCALAN*, Ankara: Kiyap Yayın Dağıtım, 50-55.
- Bila, F. (2004). *Satranç Tahtasındaki Yeni Hamleler: Hangi PKK*, Ankara: Ümit Yayıncılık, 254-260.
- Eva, S. (2005). *Legislating Against Terrorism – The French Approach*, A Summary of A Meeting of The International Law Discussion Group, London, Chatham House, 1-5.

- Fişne, M. (2005). *The Difficulties Faced by Romania, Bulgaria and Turkey on Their Way to EU Membership*, New Europe College Regional Program 2003-2004, 2004-2005 Yearbook_Bucharest: New Europe College, 134-135.
- Özgür, E. (2012). *Genişleyen Avrupa Birliğinin Göçmen İkilemi ve Yaşlanan İşgücü*, Öneri Dergisi, Cilt.10, Sayı: 38, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 73-85.
- Guzzetti, L. (1995). *A Brief History of European Union Research Policy*, Brussels, Office for Official Publications of the European Communities, 1-28.
- Gürel, S. (2016). *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, Türkiye’de Terör Örgütlerinin Finans Kaynakları, Cilt: 3, Sayı: 1, s. 20.
- Güzel, C. (2002). *Silinen Yüzler Karşısında Terör*, Ankara: Ayraç Yayınevi, 7-8.
- Harrison, S. (2008). *The Marxist-Leninist-Maoist Class Interest Theory of Ethics*, Chapters 1 and 2 only, 55-60.
- Hasting, M. (Yazar), Michod, D. (Yönetmen) (2017). *War Machine* (Film), Amerika Birleşik Devletleri, Netflix.
- Heywood, A. (2010). *Siyaset*, B. Seçilmişoğlu (Çev.). Ankara: Adres Yayınları, 484.
- James, W. (2006). *History of European Union*, Civitas, 1-2.
- Kardaş, Ş. (2016). *Terörün Propagandası: DAESH Terör Örgütü ve Konstantiniyye Dergisi*, Orta Doğu Stratejik Araştırma Merkezi Raporu No: 204, 4-5.
- Karluk, S. R. (2014). *Avrupa Birliği: Kuruluşu, Gelişmesi, Genişlemesi ve Kurumları*, İstanbul: Beta Basım, 85-108.
- Katzman, K. (2005). *Al Qaeda: Profile and Threat Assessment*, Congressional Research Service, The Library of Congress, USA, 1-9.
- Keskin, M. H. (2010). *Doğru Sanılan Yanlışlarla Avrupa Birliği*, T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Ankara: Ofset Fotomat, 48-50.
- Korkmaz, S. C. (2016). *Terörün Propagandası: DAESH Terör Örgütü ve Konstantiniyye Dergisi*, Orta Doğu Stratejik Araştırma Merkezi Raporu No: 204, 6-7.

- Köktaş, A. (2004). *Avrupa Birliğinin Adalet ve İçişlerinde İşbirliği Politikası*, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 3, 71-94.
- Linton, M. (2015). *The Choices of Maximilien Robespierre*, H-France Salon, Volume: 7, Issue: 10, Kingston University, United Kingdom, 1-11.
- Magyarody, S.J. (2012). *Hungary and the Hungarians*, Mattihas Corvinus Publishers, USA, 9-18.
- McCormick, J. (2014). *Avrupa Birliğini Anlamak*, (Y. Şahin ve H. Şahin, çev), Ankara: BigBang Yayınları, 187-188.
- Mockaitis, T. R. (2010). *Osama Bin Laden: A Biography*, Greenwood Biographies, 1-17 USA.
- Mor, H. (2010). *Avrupa (Birliği) Bütünleşme Süreci ve Sorunları*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 14, Sayı: 1,
- Morgil, O. (2006), *Kopenhag Ekonomik Kriterleri ve Türkiye'nin Uyum Süreci*, Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi, Cilt: 5, No: 2, 92-93.
- Mumcu, U. (1993). *Silah Kaçakçılığı ve Terör*, İstanbul: Tekin Yayıncılık, 249-256.
- Öktem, E. (2004). *Uluslararası Hukukta Terörizm Tanım Sorunu ve Milli Bağımsızlık Hareketleri*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi, 5. Sayı.
- Örgün, F. (2001). *Küresel Terör*, İstanbul: Okumuş Adam Yayıncılık.
- Bossong, R. (2013). *The Evolution of EU Counter-Terrorism: European Security Policy After 9/11*, Routledge, Taylor & Francis Group, USA, 1-11.
- Özeren, S., Sözer, M.A., Başbüyük, O. (2012), *International Journal of Security and Terrorism*, Bireylerin Terör Örgütüne Katılmasına Etki Eden Faktörler Üzerine Bir Alan Çalışması: PKK/KCK Örneği, Cilt:3 (2), 58.
- Philips, D. L. (2007), *Disarming, Demobilizing, And Reintegrating The Kurdish Worker's Party*, The National Committee on American Foreign Policy, USA-NY, 12-14.
- Prokhorov, A. M. (2001). *Big Russian Encyclopedic Dictionary*, Big Russian Encyclopedia, 2015.

- Prunk, J. (1993). *A Brief History of Slovenia*, Ljubljana, Slovenia, 15-84.
- Salihpaşaoğlu, Y. (2007). *Türkiye'nin Dil Politikaları ve TRT 6*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Cilt: 11, Sayı: 1-2. 1041-1042.
- Sargutan, E. (2005). *Karşılaştırmalı Sağlık Sistemleri Yaklaşımı: Litvanya Sağlık Sistemi*, Arastirmax Scientific Publication Index, 1787-1789.
- Sarı, M. (2015). *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi: Tarihin Peşinde*, Ermeni Terör Örgütü JCAK-ARA ve Faaliyetleri, Sayı: 14, 400-402.
- Sciriha, L. (2002). *The Rise of Maltese in Malta: Social and Educational Perspective*, Intercultural Communication Studies, 11:3, University of Malta, 96-97.
- Sever, M., Cinoğlu H., Başbüyük O. (2010). *Terörün Sosyal Psikolojisi*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları, 28.
- Smith, M. (1971). *Zealots and Scarii, Their Origins and Relation*, The Harvard Theological Review, Vol: 64, No:1, 18-19, Cambridge University Press.
- Spolaore, E. (2013). *What Is European Integration Really About? A Political Guide For Economists*, Journal of Economic Perspectives, Cilt: 27, Sayı: 3, 125-129.
- Sukharev, V.E. Krutskikh (2010). *Big Law Dictionary*. Russia: M.: Infra-M.A.Y.
- Swetnam, M., ve Alexander Y. (2001). *Bir Terörist Ağının Profili: Usame Bin Ladin*, İstanbul: Güncel Yayıncılık, 13-20.
- Tacar, P. Y. (1999). *Terör ve Demokrasi*, Ankara: Bilgi Yayınevi, 99-103.
- Tangör, B. (2014). *Dış, Güvenlik ve Savunma Politikaları*, Akçay, B. ve Göçmen İ. (Derleyen), *Avrupa Birliği: Tarihçe, Teoriler, Kurumlar ve Politikalar*, 2. Baskı, 581-607, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- TE-SAT, (2016). *European Union Terrorism Situation and Trend Report*, European Law Enforcement Agency.
- Thomas, N. (2012). *ETA'dan Sonra Katalonya, Euskadi (Bask Ülkesi) ve İspanya Anayasası*, Londra: Demokratik Gelişim Enstitüsü, 9-45.

- Turinay, F. (2016). *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı, Sayı:116, 53-54.
- Türkiye Barolar Birliği, (2006). *Türkiye ve Terörizm*, Rapor, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 107.
- Wade, R. A. (2000). *The Russian Revolution, 1917*, Cambridge, Cambridge University Press, 9-20.
- Walter, C., Vöneyk, S., Roeben, V., Schorkopf, F. (2004). *Terrorism As A Challenge For National and International Law: Security Versus Liberty?* Serie: 169. Springer-Verlag, Berlin Heidelberg.
- Weimann, G. (2014). *New Terrorism and New Media*, Washington DC: Commons Lab Of The Woodrow Wilson International Center For Scholars, Research Series Vol. 2, 1-15.
- Winter, C. (2017). Media Jihad: The Islamic State's Doctrine For Information Warfare, *The International Centre For The Study of Radicalisation and Political Violence*, 13-18, London.
- Yayla, A. (1990). *Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Terörizm: Kavramsal Bir Çerçeve, Sayı: 1-4, 353-354.
- Yellice, G. (2012). *1878'den 1931'e Kıbrıs'ta Enosis Talepleri ve İngiltere'nin Yaklaşımı*, ÇITAD, 12/24, Bahar, 13-26.
- Yıldız, S. Ö. (2013). *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Makedonko'nun "Kara Delik Sendromu" Teorisi ve Terörizmin Finansmanında Sınır Aşan Organize Suçlar. Sayı: 25, 27-64.
- Yılmaz, S. (2009). *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 1 (3), Soğuk Savaş Sonrası Rusya Federasyonu Güvenlik ve Savunma Anlayışı, Ankara: Beykent Üniversitesi.
- Zeyrek, S. (2013). *Milli Mücadele Sürecinde Türk-İngiliz Rekabeti: Kürt Sorunu*, Türkiyat Mecmuası, Cilt:23, Sayı:1/Bahar, 111-136.
- Zonova, T. (2013). *From Cold War to Cold Peace: The EU-Russian Relations*, MGIMO, Moscow, 1-5.

İnternet Kaynakları

- www.theday.co.uk/briefing/the-meaning-and-history-of-terrorism (07.01.2017)
- www.oxforddictionaries.com (08.01.2017)
- www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_karsilik&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5b5b5e500b9342.64513070 (10.01.2017)
- www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf (15.01.2017)
- www.cornell.edu/uscode/text/18/2331 (21.01.2017)
- www.fas.org/irp/world/russia/doc/law_980725.htm (27.01.2017)
- www.freedomarchives.org/Documents/Finder/DOC12_scans/12.freedom.fighters.pdf (30.01.2017)
- www.ensonhaber.com/daga-cikan-4kadin-pkklinin-itiraflari (14.06.2017)
- www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4738.html (18.06.2017)
- www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6136.pdf&ved=2ahUKEwjrxqzXrtPcAhUDLFAKHR7HCe8QFjAAegQIABAB&usg=AOvVaw0vo8RXSawmxVzDgeOp35ln (19.06.2017)
- www.terortakvimi.wordpress.com/category/faillerine-gore-eylemler/el-kaide-eylemleri/ (12.07.2017)
- www.milliyet.com.tr/Avrupa-yi-sarsan-teror-saldirilari-dunya-2278356/ (14.07.2017)
- www.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php (15.07.2017).
- www.internethaber.com/dhkp-c-nedir-teror-orgutunun-kanli-turkiye-eylemlri-1571510h.htm (01.08.2017).
- www.takvim.com.tr/galeri/turkiye/pkknin-kanli-tarihi/ (05.08.2017)
- www.ecb.europa.eu/euro (09.08.2017)
- www.tuicakademi.org/maastricht-antlasmasi-odgp-sutunu (10.08.2017)
- www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/en/FTU_4.2.1pdf (12.08.2017)
- www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/090 (14.08.2017)
- www.europarl.europa.eu/summits/mad1_en.htm (14.08.2017)
- www.europa.eu/rapid/press-release_DOC-01-12_en.htm (15.08.2017)
- www.europa.eu/rapid/press-release_PRES-01-327_en.htm (15.08.2017)
- www.consilium.europa.eu/media/20972/140en.pdf (16.08.2017)

www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P5-TA-2001-0572+0+DOC+XML+V0//EN&language=EN (16.08.2017)

www.europa.eu/rapid/press-release_DOC-01-18_en.pdf (16.08.2017)

www.eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32001E0931 (17.08.2017)

www.eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32002F0584 (17.08.2017)

www.eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32002D0996 (17.08.2017)

www.eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A2002F0465 (18.08.2017)

www.europa.eu/rapid/press-release_PRES-04-94_en.htm (18.08.2017)

www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/79637.pdf (19.08.2017)

www.statewatch.org/news/2005/nov/eu-counter-terr-strategy-nov-05.pdf (19.08.2017)

www.eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32008F0919 (20.08.2017)

www.cepol.europa.eu/sites/default/files/european-agenda-security.pdf (21.08.2017)

www.interpol.pol.tr/Sayfalar/europoltaniyalim.aspx (02.09.2017)

www.bbc.com/news/uk-33253598 (07.09.2017)

www.europol.europa.eu/executive-director-of-europol (15.09.2017)

www.eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate (15.09.2017)

www.frontex.europa.eu (18.09.2017)

www.consilium.europa.eu/en/policies/fight-against-terrorism/counter-terrorism-coordinator (19.09.2017)

www.consilium.europa.eu/en/council-eu/preparatory-bodies/working-party-terrorism/ (19.09.2017)

www.independent.co.uk/news/World/europe/france-state-of-emergency-extended-latest-human-rights-law-isis-amnesty-international-report-a7595251 (20.09.2017)

www.eu.europa.eu/neighbourhood-enlargement/policy/steps-towards-joining_en (17.10.2007)

www.ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/key/_documents/2016/20161109_report_turkey.pdf (16.10.2017)

www.ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/yearFrom/1974/yearTo/2002/surveyKy/44 (21.10.2017)

enlargement/sites/near/files/archives/pdf/key_documents/1999/Poland_en.pdf (22.10.2017)

www.ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/archives/pdf/key_documents/2002/pl_en.pdf (22.10.2017)

www.ec.europa.eu/development/body/organisation/docs/CMR_PL.pdf (22.10.2017)

www.letonyarehberi.com/Letonya-hakkinda-genel-bilgiler/baltik-yolu (23.10.2017)

www.europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/latvia_en (23.10.2017)

www.aei.pitt.edu/view/ear/ENLARGEMENT=3Accession_Report_on_Latvia.html (24.10.2017)

www.ec.europa.eu/development/body/organisation/docs/CMR_LV.pdf (24.10.2017)

www.aei.pitt.edu/44578 (24.10.2017)

www.estemb.org.tr/tur/estonya/tarih (24.10.2017)

www.aei.pitt.edu/view/ear/ENLARGEMENT=3Accession_Report_on_Estonia.html (24.10.2017)

www.ec.europa.eu/development/body/organisation/docs/CMR_HU.pdf (25.10.2017)

www.britannica.com/place/Slovakia (27.10.2017)

www.aei.pitt.edu/view/ear/ENLARGEMENT=3Accession_Report_on_Slovakia.html (27.10.2017)

www.bbc.com/news/World-europe-36048186 (28.10.2017)

www.britannica.com/place/Slovakia (28.10.2017)

www.aei.pitt.edu/view/ear/ENLARGEMENT=3Accession_Report_on_Czech_Republic.html (28.10.2017)

www.aei.pitt.edu/view/ear/ENLARGEMENT=3Accession_Report_on_Slovenia.html (29.10.2017)

www.aei.pitt.edu/view/ear/ENLARGEMENT=3Apre-accession_Report_on_Cyprus.html (30.10.2017)

www.aei.pitt.edu/view/ear/ENLARGEMENT=3Apre-accession_Report_on_Malta.html (30.10.2017)

www.ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/archives/pdf/enlargement_process/future_prospects/negotiations/eu10_bulgaria_romania/act_of_accession_bulgaria_romania_en.pdf (01.11.2017)

www.aei.pitt.edu/view/ear/ENLARGEMENT=3Apre-accession_Report_on_Bulgaria.html (02.11.2017)

www.aei.pitt.edu/view/ear/ENLARGEMENT=3Apre-accession_Report_on_Romania.html (04.11.2017)

www.ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/croatia_en (05.11.2017)

www.aei.pitt.edu/view/ear/ENLARGEMENT=3Apre-accession_Report_on_Croatia.html (08.11.2017)

www.ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/montenegro_en (12.11.2017)

www.europa.rs/serbia-and-eu/milestones/?lang=en (13.11.2017)

www.ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/serbia_en (13.11.2017)

www.ab.gov.tr/111.html (18.11.2017)

www.haberturk.com/gundem/haber/1264903-teror-orgutu-isisin-turkiyeye-yonelik-gerceklestirdigi-saldirilar (24.11.2017)

www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc001/kanuntbmmc001/kanuntbmmc00100002.pdf (01.12.2017)

www.resmigazete.gov.tr/arsiv/7979.pdf (01.12.2017)

www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc035/kanuntbmmc035/kanuntbmmc03506187.pdf (02.12.2017)

www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1222m.html. (16.01.2018)

www.ab.gov.tr/46224.html (03.02.2018)

www.avrupa.info.tr/sites/default/files (27.08.2018)